KURTULUŞ HAREKETİ
SEÇİM BİLDİRGESİ

BEŞİNCİ YIL SAYI: 48 EKİM 1991 10.000 TL (KDV'li)

TOPLUMSAL KURTULUŞ

AYLIK TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

BÖLGE DEVRİMİ

Kurtuluş Hareketi

SEÇİM BİLDİRGESİ

BU SEÇİM, asker seçimidir.

BU SEÇİM, oligark seçimidir.

BU SEÇİM, utanç seçimidir

BU SEÇİM, halka karşı seçimdir.

HİÇBİR yeni seçilmiş iktidar partisi başkanı ve başbakan bu kadar erken bir zamanda bir seçime gitmez: Seçim komutanlar tarafından emredilmiştir. Komutanlar, koalisyon istemektedir. İktidar partisinin başkanı bu nedenle koalisyonu gündeme getirmiştir.

KOMUTANLAR, Kürt Devrimcileri, PKK gerillaları üzerine, yeni ve daha büyük operasyonlar istemektedirler. Daha büyük operasyon, daha büyük koalisyon demektir.

OLİGARKLAR, erken seçim istemekte ve ancak koalisyon istememektedir. Parti liderleri, bu nedenle, oligarkların organı TÜSİAD'a giderek görücüye çıkmış kızlar gibi kendilerini beğendirmek istemektedirler. Parti liderleri, oligarklara, aralarında fark olmadığını kanıtlamak için çalışmaktadırlar.

PARTİLER, seçimi, oligarklar önünde, 12 Mart Darbesi'nin destekçisi ve çocuğu TÜSİAD kürsüsünde vermektedirler.

HİÇBİR seçimde halk, işçiler ve köylüler, bu ölçüde sürü gözüyle görülmemiştir.

PARTİLER, hem seçimlerini reklam firmalarına vermekte ve hem de seçimi bir reklam yarışı saymaktadırlar. Partiler, reklamlardaki sabunlar örneği, hem birbirine benzemeye çalışmakta ve hem de ambalajı ve reklamcısıyla birbirinden ayrılmaktadırlar.

TÜRKİYE, tekelli bürokratik düzenin yüzsüzlüğü ve iki yüzlülüğü içine sokulmaktadır. Şimdiye kadar ülkede zenginler, kuklaları aracılığıyla, ülkeyi yönetmeye çalışırlarken, artık doğrudan seçimlere girmeye ve başbakan olmaya cüret edebilmektedirler. Devlet basınının her gün resimlerini basarak aranır hale getirmek istedikleri muhteris tekelliler halk temsilcilerine ait olması gereken parlamentoya girmek için sıraya girebilmektedirler.

BU SEÇİM, başlamadan bitmiştir.

BU SEÇİM, geniş yığınlar açısından karanlık bulutlarla yüklü bir oyundur.

BU SEÇİM, çaresizliğin ahtapot kolları arasına düşmüş, Türkiye tekelli düzeninin sonu olmayan bir oyunudur.

BU SEÇİM, seçime giren partilerin, daha girmeden ülkeyi kaybettikleri bir seçimdir.

ARTIK GÖRÜLMÜŞTÜR: ANAP'ın doğal lideri Turgut Özal'ın Misakı Millici Cumhuriyet'in mezarcısı olduğu artık görülmüştür.

ARTIK GÖRÜLMÜŞTÜR: ANAP'ın şimdiki lideri, zenginlerin çocuğu, tekelli bürokrat Mesut Yılmaz'ın, ANAP'ın mezarcısı olduğu görülmüştür.

Devamı sf:65'te ---------->>

TOPLUMSAL KURTULUŞ
aylık teorik-pratik sosyalist dergi
Beşinci Yıl, Sayı: 48 Ekim 1991

Sahibi: Şevki Ömeroğlu **Genel Koordinatör:** Çelik Bilgin
Genel YayınYönetmeni: Nejdet Kanbir (Türkiye) Mustafa Sîlar (Avrupa) **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Nejdet Kanbir
Yazı İşleri Müdürü: Kadir Güven **Yayın Kurulu:** Hasip Akgül, Candan Baysan, Murat Ceran, Bilgesu Erenus, Alper Yalman
Merkez: Büyük Reşit Paşa Cad. 40/4 Beyazıt / İstanbul Telefon: 513 84 29 - 528 43 72
Ankara Bürosu: Konur Sokak 73/9 Ankara Telefon: 125 95 78

BU SAYIMIZ

Bu sayımızın makalelerinin dışında, gündeme ilişkin iki konusu var. Bunlardan birisi seçimler, diğeri, öteden beri dillendirdiğimiz, ancak Sovyet'lerdeki gelişmeler üzerine birkez daha gündeme getirdiğimiz, bu topraklardaki sosyalizm pratiği düşüncesinin bizdeki ifadesi olan Bölge Devrimi ve İleri Sosyalizm.

İlginç bir seçim sürecine girildi. Herşeyden önce böylesi beklenmedik bir anda seçime gidişin, doğrusu burjuva partilerini bile yeterince sevindirdiği söylenemez. Toplumsal Kurtuluş'un sayfalarında, iktidarın parlamento dışında olduğu yazıldı. Oysa parlamento seçim kararı verdi. Bu kimseyi aldatmamalıdır. Bu karar, iktidar partisinin, ne örgütlerinde tartışılmış, ne parti meclisinde tartışılmış, ne de kabinede tartışılmıştır. Oysa iktidar partisi, kısa süre önce kongre de yapmıştı, seçim, hiç gündemleri olmamıştı. Burjuva muhalefetin seçim feveranları ise, ancak, bu kararın **hükümetin ağzından okunması**da karşı malzeme olabilmiştir. Birçok alanda çözümsüzlükle yüz yüze gelen düzen, özellikle son dönemde devrimci Kürt hareketi karşısındaki çözümsüzlüğüyle, devam edebilmek için başvurmak zorunda olduğu şiddetini en azından sürdürmek ve öyle anlaşılıyorki artırarak sürdürmek zorunda kalıyor. Bunun içinse **görüntünün istikrara kavuşması** gerekiyor ve seçim böyle geliyor.

Seçimlere ilişkin tavrımızı Bildirge'de bulacaksınız. Kurtuluşçular'ı, bu sayıda bir görev bekliyor; Seçim Bildirgesi'ni dağıtılmak üzere ayrıca bastık. Ancak size ulaşmamış olabilir. Böyle bir durumda derginizin kapak içlerinde yer alan Bildirge'yi, fotokopi ile çoğaltıp dağıtmalısınız. Öz olarak tavrımız Bildirge'de bulunuyor, ayrıntılarsa sayfalarımızda.

Bölge Devrimi; Baş Yazımız'ın konusu Bölge Devrimi. Konu hakkında çeşitli dergi ve kişilerin görüşlerini sorduk, bize ulaşanları sunuyoruz.

Sayfalarımızda, ayrıca yoğun makaleler bulacaksınız.

İlyas Salman dostumuzun, paylaştığımız duygularının ifadesi olan dizelerini buraya alıyorum.

Mali sorunlar açısından bu sayımızdan itibaren, dergilerimizin ve yayınevlerimizin ortak sahipligine geçiyoruz. Şevki Ömeroğlu sahipliği üstleniyor.

Geçen sayımıza da, iki ayrı mahkemede dava açıldı.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle... Dostlukla.

Lenin canımın içi
Canım kadar dolu
Bilemezdin ki
İnsanoğlu ne kadar küçük
Ne kadar ulu

Seni yıktılar sanarak
Heykellerini yıktılar

Üzülme

Bak bir oğlun var
Anadolulu.
İlyas Salman

Nejdet Kanbir

Toplumsal Kurtuluş
aylık teorik-pratik sosyalist dergi

Beşinci Yıl, Sayı: 48
Ekim 1991

DÖNEM & AKIŞ YAYINLARI Adına
Sahibi: Şevki Ömeroğlu
Genel Koordinatör: Çelik Bilgin
Genel Yayın Yönetmeni: Nejdet Kanbir (Türkiye)
Mustafa Silar (Avrupa)
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nejdet Kanbir
Yazı İşleri Müdürü: Kadir Güven
Yayın Kurulu: Hasip Akgül
Candan Baysan
Murat Ceran
Bilgesu Erenus
Alper Yalman

Merkez: Büyük Reşit Paşa Cad. 40/4 Beyazıt / İstanbul
Telefon: 513 84 29 - 528 43 72
Ankara Bürosu: Konur Sokak 73/9 Ankara
Telefon: 125 93 78
Avrupa Temsilciliği: Frankfurt
Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt 1 Almanya
Telefon: 069 / 495743
Danimarka Temsilcisi: Fadıl Ölmez
Bellingevej 128/B 5250 Odense SV Tel: 65/961562
Stuttgart Temsilcisi: A. Kanber Resuloğlu
Postfach 40 02 617000 Stuttgart 40 Almanya
Paris Temsilcisi: A.Yalman
Poste Restante Paris Bonne Nouvelle
75010 Paris, France
Bonn Temsilcisi: İmam Zeynel Aslan
İsviçre Temsilcisi: Baran Fırat
Postfach 87 4123 Allschwil 2
Mönchengladbach Temsilcisi: İlhan Pasin
luisental 34 4050 Mönchengladbach 3 Almanya
Strasbourg Temsilcisi: İ.Çamur
5 Rue Des Lys 67100 Strasbourg Fransa
Abone Koşulları: Yurtiçi Yıllık: 100 bin TL
Posta Çeki Numarası: 324663 Nejdet Kanbir İstanbul
Banka Hesap Numarası: 157 502 Ahmet Zengin
İş Bankası Cağaloğlu / İstanbul
Yurtdışı: Yıllık 80 DM
Yurtdışı aylık: **Almanya:** 10 DM
İsviçre: 10 SF
Fransa: 28.5 FF
Danimarka: 40 DK.Kr
Döviz Tevdiat Hesap Numarası: 30100-2401
Ahmet Zengin İş Bankası Cağaloğlu / İstanbul

Kapak Resmi:
Basıldığı Yer:

İÇİNDEKİLER

TOPLUMSAL KURTULUŞ'UN BEŞ YILI

Sahibi:	Genel Müdür:	Genel Koordinatör:	Genel Yayın Yönetmeni:	Yazı İşlerie Müdürü:
Bilgesu Erenus	Hasan Akgüç	M. Emin Sert	Erhan Tezgör	Servet Ulusoy
Yalçın Küçük	Şevki Ömeroğlu	Abdullah Keskin	İlhan Akalın	Orhan Gökdemir
Ahmet Zengin		Çelik Bilgin	Onur Erk	Felemez Ak
Şevki Ömeroğlu			Candan Baysan	İlhan Akalın
			Nejdet Kanbir	H. Kaya Eker
				Metin Ağaçgözgü
				Sedat Yılmaz
				Hasan Kara
				Nejdet Kanbir
				Kadir Güven

UTANÇ SEÇİMİNDEN MANZARALAR

I

ASKERİ SEÇİM KARARI

Seçim, yüksek komutanların emridir.
Koalisyon, yüksek komutanların isteğidir.
Yüksek Komutanlar, ANAP-DYP Koalisyonu buyurdular.
Oligarklar, ANAP-Ecevit koalisyonu rica ettiler.
SHP, kendi kendisinin taklitini yaparak herkesi güldürüyor.
Seçimden sonra "Büyük PKK Operasyonu" isteniyor.

Hiç bir parti lideri, parti liderliğine gelir gelmez bir erken seçim kararı almaz.

Hiç bir başbakan, koltuğunda ısınmadan bir seçime gitmez.

Seçim emredilmiştir.

Hiç bir parti lideri, seçim kampanyasını açarken, bir koalisyondan söz etmez: Koalisyon, yüksek komutanların isteğidir.

Mesut Yılmaz, üstelik koalisyon ortağını da açıklıyor ve DYP ile koalisyon yapacağını ileri sürüyor; bu da askerlerin isteğidir. Askerler, "sınır dışı operasyonlar" konusunda parazitli sesler çıkaran Demirel'i hükümetin içine alarak parazitten kurtulmak istiyorlar.

Oligarklar, önce koalisyon istemediler. Sonra partileri önlerinden geçirdiler. TÜSİAD salonlarında parti liderlerinin yapmış olduğu defile sonunda bunların birbirinden farklı olmadığı kararını verdiler.

KÜRTLER:
ERKEN SEÇİMİ ZORLADILAR

Politikanın bir güç işi olduğu ortaya çıktı. 1989 Yılından beri, Demirel ve İnönü, sürekli olarak erken seçim istediler. Hükümet üzerinde etkili olamadılar. Ancak hiç beklemedikleri bir zamanda iktidar partisinin, üstelik seçim kanununu daha da "anti-demokratik" yaparak, bir erken seçim süprizi ile karşılaştılar.

Seçimi Kürt gerillaları sağladı.

Kürt gerillaları aynı zamanda Olağanüstü Vali'nin de görevden alınmasını gerçekleştirdiler. Hayri Kozakçıoğlu, artık hiç bir gücü olmayan sadece protokol işleriyle ilgili olan valiliklerin en protokollusuna atandı; artık kent yönetimleri, belediye başkanları ile emniyet müdürlerinin elindedir. Kozakçıoğlu, kızağa alınamaz veya daha başka bir valiliğe verilemezdi; bu, izlenen politikanın başarısızlığını kabul etmek anlamına geliyordu.

ÜSTÜ AÇILMAYAN GERÇEKLER

Kurmay subayların ve generallerin bir durumun üstünü örtmesi mümkün değildir: PKK, Alman turistleri günlerce dağda gezdirebilmekte ve istediği yer ve saatte serbest bırakabilmektedir. PKK, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden bir grup askeri esir alabilmekte ve başka bir toprakta bunlara esir muamelesi yapmaktadır. PKK, şimdiye kadar yapmadığı bir biçimde Amerikan turist ya da araştırmacılarını da kaçırabilmektedir. PKK, karakolları tarayabilmektedir.

Kürdistan dağlıktır ve dağlara karakol gerekmektedir. Hükümet'in her karakola bir tabur ya da bir bölük asker yığması mümkün değildir. Fakat bir kaç manga asker ise bugünkü PKK baskınları karşısında kendisini koruyamamaktadır. Bunlar, askeri gerçeklerdir. Basın, politikacılar bu gerçekleri görmeseler bile kurmayların ve komutanların bunları gördüğü muhakkaktır.

Toplumsal Kurtuluş, Mayıs 1991, Sayı:43 Sf: 6 ' dan

UFUKTA KOALİSYON VAR

Türkiye'deki iktidarın dayanakları parti rekabetini aşmıştır. Türkiye'de egemenler koalisyondan korkmayan bir konuma gelmek üzeredir. Çünkü partilerin ve meclisin çok ötesinde bir iktidar yapısı ortaya çıkmaktadır.

Bir ayda 4'üncü karakol baskını... 7 Mehmetçik şehit

- Dün sabaha karşı 05.30 sıralarında yüreklerimize bir acı daha saplandı. Hakkâri'nin Yüksekova İlçesi'ne bağlı Çobanpınarı Jandarma Karakolu'na saldıran PKK militanları, 7 erimizi şehit etti. Son 1 ayda, 4 karakol baskınında 22 erimiz şehit düştü...
- İran'ın Urmiye Kenti yakınlarındaki üslerinden topraklarımıza sızan 40 kadar terörist, karakolumuza otomatik makineli tüfekler, roketatar ve el bombeları ile saldırdı. Çatışmada 3 er de yaralandı...
- İranlı Devrim Muhafızları'ndan destek gören katiller, tekrar İran'a kaçtı... PKK militanları, önceki gece saldırdıkları iki karakolda da 5 erimizi yaraladılar.

● 19 sayfada

Suriye'ye PKK uyarısı

PKK'nın eylemlerini tırmandırması, askeri yetkililer arasında rahatsızlık yaratıyor. Yeni bir sınır ötesi operasyon beklentisi söz konusu. Böyle bir operasyonun, bu kez *Suriye* topraklarındaki Bekaa Vadisi'ne yönelmesi değerlendiriliyor

OPERASYON ve DAHA BÜYÜK OPERASYON

Çözüm, sınır dışında aranmaktadır. Ancak şimdiye kadar yapılan sınır dışı hareketler, ilk önce propaganda malzemesi olmakla birlikte, bir süre sonra hayal kırıklığına yol açmaktadır. Hükümet, bu durumda çaresiz kalırken, komutanlar, daha köktenci hareketler üzerinde durmaktadırlar.

Bekaa Vadisi'ne bir operasyonun, Suriye'nin tepkisini çekmemesi mümkün değildir. Ayrıca Genelkurmay'ın Bekaa hakkında bilgisi olmalıdır; bu vadide Filistinliler de bulunmaktadır. Bunun da ötesi, Bekaa Vadisi bir gerilla deposu değil eğitim yeridir. En çok iki yüz kadar gerilla adayı eğitim görmektedirler. Dolayısıyla yapılacak operasyonun astarının yüzünden daha pahalı olması mümkündür.

BİR DE İRAN

Bütün bunlar tartışılırken bir de İran ortaya çıkmıştır. İstihbarat örgütleri, son karakol baskınını yapanların İran'dan hareket ettikleri düşüncesindedirler. Basına bu yolda bilgi verilmiş ve basın da bunun üzerine İran aleyhinde yayınlara başlamıştır.

Kürt gerillaları, Türkiye'nin, Suriye, Irak ve İran'la sorunlu olmasına yol açıyorlar. Irak şu anda hesaba katılmıyor; hem ülkenin kuzeyi yol geçen hanına dönmüştür ve hem de Talabani-Barzani Türkiye ile çok sıkı bir ilişkiye girdiler.

SURİYE Mİ, İRAN MI

Hükümetin bu duruma daha fazla kayıtsız kalması mümkün görünmemektedir.

Komutanlar ise, muhalefet bu işe ortak edilmedikçe operasyonun çok büyük politik gerginlikler yaratacağına inanıyorlar. Şu anda da muhalefet olarak sadece Demirel'in Doğru Yol Partisi'ni düşünüyorlar. Bu nedenle erken seçim istediler ve bu nedenle ANAP Başkanı koalisyondan ve üstelik de DYP ile koalisyondan söz ederek seçime karar verdi.

Seçimden sonra beklenecek olan bir "büyük operasyon" olmaktadır. Ancak nereye? Türk askerleri Suriye'ye mi, Iran'a mı?

II
ANAP: MİSAKI MİLLİCİ CUMHURİYET'İN SONU

ANAP, Türkiye'de hiç bir yapıcılığın adı değildir. Misakı Millici Cumhuriyet'in sonudur. Darbe ile geldiler. Utanç verici bir seçimle gitmeye hazırlanıyorlar. Mesut Yılmaz, bugün tekelli bürokratik yönetimin başbakanıdır. Yılmaz ile Özal arasındaki rekabet, Almanya ile ABD arasındaki yarışa benziyor. Son anda bütün gözlerin Özal'dan vazgeçmeye başladığı görülüyor.

Özal Ailesi'nin propagandası için kurulan Sabah birdenbire Turgut Özal'a karşı muhalefete başladı. Önce, Özal'ın gayrimenkullerinin vergiye esas olan değerini çok küçük gösterdiğini açıkladı. Bunu ve Özal'ın 1983 seçiminde başbakanlığı kazanması üzerine, o zamanki Amerikan Büyükelçisi ve Toplumsal Kurtuluş okuyucularının yakından tanıdığı Strausz-Hupe'ye yazdığı şükran mektubunu açıkladı. Dünyanın hiç bir yerinde hiç kimse efendisine teşekkürü bu kadar ölçüsüz yapmaz; Özal, tayinleri de Washington'u memnun edecek şekilde yapacağını Amerikan büyükelçisine taahhüt etti.

WASHİNGTON ÖZAL'I BIRAKIYOR MU?

Sabah Gazetesi'nin sahipleri Amerikan sermayesi ile içli dışlıdır. Ancak bu mektup, eğer ANAP Genel Merkezi tarafından sızdırılmamışsa, ya Amerikalılar ya da Özal tarafından verilmiş olmalıdır. Özal'ın verdiğini tahmin etmek güçtür; mektubun Amerika tarafından sızdırıldığı ihtimali yüksek görünmektedir.

Acaba Özal'dan vazgeçildi mi? Demirel, Özal'ı indireceğini ilan etti ve buna İnönü de katıldı. ANAP Genel Başkanı Yılmaz ise Özal'ın susmasını istedi. Özal, Çankaya'da, Demirel'in hücumları karşısında sessiz kalacaktı. Acaba Özal gitti mi?

ANAP-DYP KOALİSYONU İÇİN ÖZAL'IN SONU

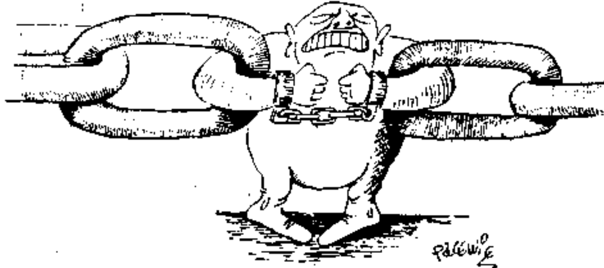
Askerler, ANAP-DYP koalisyonu istiyorlar. Özal Çankaya'da oldukça bu mümkün değildir. Yılmaz, tekelli bürokratik yönetime uygun bir yüzle askerlerin sözünü dinlemektedir: Özal Çankaya'da olduğu sürece böyle bir koalisyonun mümkün olamayacağını görecek durumdadır.

Tekel sahiplerinde de Özal'ın düşüşüne doğru bir eğilim ortaya çıkıyor. Tekel sahipleri de artık koalisyondan korkmuyorlar. Ancak "değiştim" diyen Ecevit ile bir koalisyonu tercih ediyorlar.

Acaba komutanların, oligarkların düşürmek istedikleri, ANAP'ın tarafsız kaldığı Özal'dan Amerika da koptu mu? Bu yüzden batan gemiye terkeden fareler örneği Washington da, terketmek yerine Özal'a bir darbe mi indiriyor? Bu sorulara henüz kesin cevap vermek mümkün değildir.

ALAMANCI YILMAZ GİDECEK VE "MORRİSSON" SÜLEYMAN GELECEK

Washington'un, bir almancı vezirin gelmesini önleyemediği için de Özal'a kızmış olması mümkündür. Şimdi Washington intikam mı alıyor? Üstelik böyle bir intikam son derece kazançlı olacaktır: Çünkü Alamancı Mesut Yılmaz'ın yerine Amerika'nın sadık politikacısı Demirel'in başbakanlığı söz konusu olmaktadır.

Demirel kuşkusuz Amerikancı olmakla birlikte Amerika iki kez Demirel'in düşmesine göz yummuştur. Bu, söz konusu durumlarda, daha Amerikancı yönetimlere ihtiyaç duymasındandır. Demirel'in buna üzüldüğü muhakkaktır; ancak Demirel'in ilkesiz bir politikacı olduğu da kesindir. Washington'un, Özal'a indireceği bir iki darbe, Demirel'in gönlünü almaya yetecektir.

MİSAKI MİLLİCİ CUMHURİYETİ YIKTI ve GİDİYOR

Eğer yeniden başbakan olursa Demirel'in ülkeyi yeni bir darbenin eşiğine getireceğine muhakkak gözüyle bakılmalıdır. ANAP sözcüleri, bir yerde haklıdırlar: Demirel'in bugünkü Türkiye'yi anlaması mümkün değildir. Artık tam bir tekelli bürokratik ülke olduğunu kavraması mümkün değildir. Demirel geride kalmıştır ve geçen zaman içinde demagojisinin sınırlarını aşmıştır.

Bütün partiler, kendilerini reklam şirketine verdiler. Bu da yetmiyor; seçimi tam bir reklam olarak anladılar. Bayağı basın bu anlayışı hemen kavradı ve seçimi bir "vitrin" yarışı olarak gördü. Sinema sanatçıları, tiyatrocular, basının her gün resmini basa basa "yakışıklı" yaptığı iş adamları, seçimlerin yıldızı haline geldiler.

Utanç verici bir seçime gidiliyor. Toplumda hiç bir değer bırakılmıyor. Birbirine küfredenler, birbirine yalancı diyenler, birbirine hırsız diyenler, bir günde kucaklaşıyorlar.

Hiç bir ciddi tartışma yoktur. Hiç bir heyecan yoktur. Hiç bir umut yoktur. Hiç bir ciddiyet yoktur. Solu olmayan bu seçimde, "sol" da, sağ da büyük bir utanmazlık sergiliyorlar.

Bu Misakı Millici Cumhuriyet'in yıkılışıdır. Artık Türkiye hem emperyalist ağın bir parçasıdır ve hem de emperyalist hevesler peşindedir: Misakı Millici Cumhuriyet'in bütün ahlaki değerleri ayaklar altına alınmıştır. Halk egemenliğinin bittiği resmen ilan edilmektedir: Yüzde 26 ile hükümet olunacağı resmen açıklanmaktadır. Topluma hükmedebilmek sermayesi hisselere bölünmüş şirketlere hükmedebilmeye indirgenmiştir. Yüzde 26 ile hükümet olunduğu bir zamanda, toplumda, isyanlar çıkması gerekmektedir. Kütle edilgin bir sürü olarak kabul ediliyor ve bu nedenle seçimleri reklamcıya vermekten ve seçimleri bir reklam savaşı olarak anlamaktan kaçınılmıyor.

Özal'ın Misakı Millici Cumhuriyet'in mezarcısı olduğu açıklıkla görülüyor.

Bu seçimde galiba Misakı Millici Cumhuriyet'in hem kendisi ve hem de mezarcısı gömülüyor ■

ZAVALLI TÜRKİYE
DÜNYANIN HİÇ BİR YERİNDE BÖYLESİNE DERİN BİR AŞAĞILIK DUYGUSU OLAMAZ!
TÜRKİYE'DE BAŞBAKANLIK VE DEVLET BAŞKANLIĞI KOLTUĞUNA OTURAN BİR KİMSE,
BU KOLTUK İÇİN HALKINA VEYA TANRISINA DEĞİL AMERİKASI'NA ŞÜKRAN İFADE EDİYOR!
NE DEMELİ? DÜNYANIN HİÇ BİR YERİNDE BU OLAMAZ!
KOLTUĞA OTURACAĞINI SÖYLEYEN KİMSE BÜTÜN TAYİNLERİ DE EFENDİSİNİ MEMNUN EDECEK ŞEKİLDE YAPACAĞINI TAAHHÜT EDİYOR.
İŞTE TÜRKİYE! İŞTE PARTİLER! İŞTE SEÇİMLER! İŞTE ADAMLAR!
TURGUT ÖZAL UYDURMA DEDİ. FRENKLERİN BİR SÖZÜ VAR, " UYDURMA OLABİLİR AMA BAZEN GERÇEKTEN DAHA İYİ UYDURULMUŞTUR"
BU DA ONA BENZİYOR!

SABAH, Özal'ın 83 seçimlerini kazanm

Büyükelçi Robert Strausz-Hupe
Birleşik Devletler
Büyükelçiliği
Atatürk Bulvarı 110
Ankara

Ekselans,

Bu mektup bir şükran ifadesidir. Şahsım ve arkadaşlarım hala seçimlerdeki muazzam zaferin tesiri altındayız. Yakın bir dostun desteği olmaksızın böyle muazzam bir sevinç ve tatminin mümkün olamayacağının idraki içindeyiz. Bu sebeple size ve zaferimize katkılarda bulunan dostlarımıza saygı ve minnetlerimizi ifadeden kendimi alamadım. Bu haleti ruhiye içinde, tedavim sırasında ülkenizde şahsıma gösterilen yakınlığın önemini özellikle vurgulamak isterim. Amerika'da bana sağlanan yüksek düzey temas ve toplantılar, partimizin uygun bir yapıya kavuşturulmasında ve etkin bir seçim kampanyası açılmasında yararlı olmuştur.

Ülkemizdeki karmaşık durumun gerçekçi görüşle değerlendirilmesi, Türk seçmeninin düşünce yapısı ve özlemlerinin, karşı karşıya bulunduğu ekonomik sıkıntıların yakından bilinmesi de, seçimlerin lehimize sonuçlanmasında önemli birer etken olmuştur.

Bunun yanısıra, seçim arefesinde seçmenlere ülkemizde mevcut statükoyu koruyabilecek bir partiye oy vermeleri çağrısı yapılması da, kararsız durumdaki seçmenler üzerinde uyarıcı etki yapmıştır.

Milletin güvenini kazanmış bir parti olarak, sorumluluklarımızın ne derece büyük olduğunun ve toplumumuzu hala büyük çapta etkileyen tutucu usul ve alışkanlıkları değiştirmenin ne kadar zor olduğunun idrakindeyiz.

Yönetim kadrosunun tayininde ve [illegible] Devlet Başkanı ile işbirliğimizde [illegible] lerimiz doğrultusunda hareket [illegible] nanmanızı isterim.

Bizim için yapılmış olan her [illegible] mızı tekraren arz, pek yakında [illegible] mu beyan ve en derin saygılarımı [illegible] ca ederim, Ekselans,

TURG[illegible]

Ankara, November 14, 1983

Ambassador Robert Strausz-Hupe
Embassy of the United States
Atatürk Bulvarı, 110
Ankara

Your Excellency,

This is a note of appreciation. I and my associates are still under the impression of the overwhelming election victory. We are fully aware that the enormous joy and satisfaction would hardly have been possible without the helping hand of a good friend. For this reason I cannot refrain from expressing our respect and gratitude to you and to the other friends who have contributed to our victory. In this emotional moment I wish to stress the importance of the cooperation I was offered in your country during my treatment. The established high-level contacts and the meetings I had there have been useful for the proper structuring of the party and the launching of an effective election campaign.

The realistic assessments of the complicated situation in this country, the good knowledge of the mentality and the aspirations of the Turkish voters as well as the present-day economic problems facing them proved to be of a paramount importance for the favorable outcome of the struggle.

Along with that, the call to the voters launched on the eve of the election to vote for the party that will be able to preserve the status quo in this country has had a [illegible] effect on the [illegible].

As a party that has won the confidence of the nation we realize how great our responsibilities are and how difficult it is to change the deeply set conservative norms and ways that still have a strong impact on our society.

I wish to assure you that in the appointment of the ruling team and in our cooperation with the highly-respected head of state we shall be guided by our common ideals.

Expressing once again our deep gratitude for everything done in our favor I wish to assure you that I am looking forward to seeing you soon.

Accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

Mektubun orijinali ve Türkçesi

Ahmet VARDAR tatilden döndü

■ Yıllık iznini kullandığı için yazılarına bir süre ara veren Ahmet VARDAR, ilgiyle okuduğunuz "ALO SABAH" köşesindeki yazılarına bugünden itibaren başladı.

■ Yazısı 6.sayfada

SABAH

DÜN

İstanbul:....427.508
Ankara:......187.940
İzmir:..........124.840
Adana:.........72.546
Elazığ:.........35.695
Toplam:.....848.529
adet basılmıştır

III

İNÖNÜ-ECEVİT: CHP-SHP IRMAĞI BİTTİ

Ecevit, Truva Atı kimliğini oynayarak CHP-SHP suyunu bitirdi.
İnönü, kendi kendisinin komiği rolüne çıktı.
Bu seçimle Ecevit'in büyük sermayenin adamı olduğu kesinlikle belirlendi.
Bu seçimde ne askerlerin ne tekellerin ne de halkın SHP'yi hiç ciddiye almadığı görüldü.

Partiler, bir fiziksel boşluğu doldurdukları sürece yaşıyorlar.

CHP-SHP için artık bu toplumda bir yer kalmadı ve İnönü, liderliğindeki SHP, kendisini boşlukta hissetti.

Cumhuriyet'i kuran, iktidarda veya muhalefette belli çizginin sürdürülmesini sağlayan CHP ve bunun ardılı SHP artık tarih olmuştur. Bir siyasal ölüdür. Bu seçimde cenazesi kaldırılıyor.

Bülent Ecevit ve Erdal İnönü, CHP-SHP kimliğinin mezarcısı oldular.

TRUVA ATI ECEVİT ve YERİNİ VEREN İNÖNÜ

Bülent Ecevit, yüksek komutanlara yaranma politikasını sürdürüyor. Yüksek komutanlara yaranmak için solculardan ve aydınlardan uzak kalmak gerekiyor. Bunu yapıyor. Yüksek komutanlar "sorumlu" politikacıları severler. Seçilmiş cumhurbaşkanını fazla zorlamamak, komutanların gözünde sorumluluk örneğidir. Ecevit, sadece Demirel ve İnönü'ye kızdığı için değil yüksek komutanlara yaranmak için de Özal'a yağ yakıyor. Yüksek komutanlar ülke çıkarlarını hep düşünen politikacıları severler. Ecevit, Kürt sorunu'nda sürekli olarak bir istihbarat görevlisi gibi davranarak yüksek komutanların gözüne girmiştir.

Ancak Ecevit, oligarkların gözünde şüphelidir. Eski devletçidir, köy-kent türünden fantazilerin sahibidir, hayalperesttir, TÜSİAD'a karşıdır; bu nedenle Ecevit'e kuşkuyla bakılıyor. Fakat Generallerin yeni gözdesi Ecevit bu kuşkuları yenmesini biliyor; TÜSİAD'a giderek "ben değiştim" diyor. Kendisine küfredenlere, küfürlerinizi saygıyla karşılıyorum diyor ve bunun arkasından devlet basını, Ecevit'in oligarkların gözüne girdiğini yazıyorlar. Ecevit üstelik SHP'li oligarkların da gözüne giriyor.

İNÖNÜ: ALATON ve KAVALA

Alarko'nun sahibi İshak Alaton ile Kavala'nın sahibi Osman Kavala, oligarklar arasında sosyal demokrattırlar. Erdal İnönü, bu ikisiyle görüşmeler yaptıktan sonra, yerini Bülent Ecevit'e bırakabileceğini söyleyerek Ecevit'e tekrar davetiye çıkardı. Bu sosyal demokrasinin tipik halidir: Herzaman tekellerin sahiplerinin gönlünü yapmaya bakıyor.

SHP yönetimi bu seçime girerken kendisini bir alay konusu haline getirdi. Seçimlere taraf olamadığını gösterdi. Seçimlerin DYP ile ANAP arasında geçmesi imkanını hazırladı. Her an Ecevit ile birleşme planı içinde Ecevit'in şamarlarını sinesine çekti. Bu yüzden de Mesut Yılmaz'ın, "İnönü'yü Ecevit'e havale ettim" sözlerini hak etti

ŞU DEMOKRASİYE BAKIN

SHP sözcüleri, anneanneleri pek memnun edecek "güller açacak" sloganından sonra bir de "en demokratik" parti olduklarını keşfettiler. Geçim sıkıntısından,

polis baskısından, zulümden yılan kütlelere gül edebiyatı ile demokrasi edebiyatından başka sunacakları olmadığını gösterdiler.

Tam bir iki yüzlülüktür: Çok ve en demokrat SHP içinde önde gelen yöneticiler profesörler, Meclis Grup Başkanvekili Profesör Onur Kumbaracıbaşı, kurucu genel başkan Profesör Aydın Güven Gürkan, Profesör Türkan Akyol, Genel Sekreter Hikmet Çetin, ve pek çokları, bu "en demokratik" partide, demokratik ön seçime girerek şanslarını denemekten çekindiler. Çünkü bu "en demokratik" SHP içinde, eğer ön seçime girseler, milletvekili adayı olamayacaklarını biliyorlardı. Bu nedenle merkezden aday gösterilmeyi istediler.

Parti'ye hizmet etmiş kimselerin seçilemeyeceği bir ön seçimi "en demokratik" yol olarak göstermek SHP'ye mahsustur. Kütlelerle alay etmektir. Aslında kendi kendisiyle alay etmek olduğunu anlamaları gerekiyor; çünkü, bu seçimlerin en alaylı konusu SHP olmuştur.

ŞARLATANLAR BU YANA

Yıldırım Aktuna, SHP'nin en başarılı belediye başkanlarından birisi olarak tanınıyordu. SHP ile DYP arasında fark olmadığına karar verdi ve transferini yaptı. Aktuna, transferini yaparken, "beni il delegesi, kurutlay delegesi yapmadılar" diyordu; Yıldırım Aktuna, SHP'nin en başarılı belediye başkanlarından biriydi ama Bakırköy SHP Örgütü Aktuna'yı il delgesi bile yapmıyordu. Demirel, bakan yapmayı önerince, gitti.

Şemsi Denizer adında işçi haklarının satıcısı bir sendikacı da bir süre şaşı oldu; DYP tarafından kendisine önerilen teklifin ciddi olup olmadığını düşündü. Bu Zonguldak Grevi'nin satıcısı, DYP'ye girmek isterken, SHP tarafından marke edildi ve tam bir futbolcu transferi gibi kaçırılarak SHP'ye yazıldı. SHP yönetimi Denizer için Zonguldak'taki "en demokratik" ön seçimden vazgeçme kararı aldı. Çünkü Şemsi de bu "en demokratik" ön seçimde kazanamayacağını biliyordu. SHP, bu büyük transferlerinin adaylığını sağlayamayacak bir ön seçimi "en demokratik" yaparak herkesi güldürüyordu.

SHP, Şemsi'yi yakaladı. Ancak Cumhuriyet Gazetesi'ni bir TÜSİAD gazetesi haline sokan, SODEP kurulduğunda SODEP yöneticilerinin ANAP'ı tuttuğu için protesto etme kararı almayı düşündükleri bir Cumhuriyet Gazetesi yaratan Hasan Cemal'i kaybetti. Hasan Cemal, kendisine yapılan milletvekilliği önerisine teşekkür etti. Basındaki kariyerine devam edeceğini anlattı. Yakında Hürriyet Gazetesi'nin başına geçerek kariyerini sürdürmesi bekleniyor.

AKTUNA DYP'DE — DYP [illegible] Demirel, [illegible] Bakırköy Belediye Başkanı Yıldırım Aktuna'nın DYP'ye giriş [illegible] Aktuna, SHP İstanbul İl örgütünü [illegible]. DYP [illegible] Demirel, [illegible] UĞUR GÜNYÜZ)

SHP, bu kadar komik olurken, üniversitelerin komiği Emre Kongar'ı unutamazdı. Hacettepe Üniversitesi'nden ayrıldıktan sonra Hürriyet Holding tarafından kapılan Emre Kongar, SHP'nin büyük transferlerinden birisi oldu.

CHP-SHP SUYU KAYNADI

Hiç bir kavgaları olmayan ve hiç bir mücadeleye aday olmayan bir parti haline gelmiştir. Genel başkan her gün güller açtırarak insanların yüzünü güldürürken, Genel Sekreter yardımcı Ertuğrul Günay, yeni başlamış bir öğrenci derneğinde pek çok kez dinlenen sözlere benzer açıklamaları ve sözleriyle senkronize edilemeyen mimiklerle bu neşeli havaya neşe katıyor.

Bütün bunlardan CHP-SHP suyunun artık kaynadığı görülüyor. SHP, bu seçimler de ihanet kapısı önünde tereddütlü bir kimlik sergiliyor: İhanet edeyim mi, etmemeyim mi, diye tereddüt ediyor. Sırtını tümüyle sola çevirmiştir; gözü tekelleri teskin etmeye dönüktür. Tek sözü var: "Ben daha iyi uzlaşma sağlarım" SHP sorun çözmeye değil, sorunlardan çıkan sert mücadeleyi uzlaştırmaya adaydır. Bu ihanete aday olmak demektir. Ayrıca Türkiye'nin bu tür uzlaştırma olanaklarını tümden tükettiği bir zamanda talebi olmayan bir arz'da bulunmaktadır.

Artık sorunlar, kişiliksiz, ağırlıksız, mücadelesiz, gülcü ve en demokratik SHP'yi aşmıştır.

Ecevit-İnönü, CHP-SHP kişiliğinin mezarcısı oldular.

Mezarlığa göndermede devrimcilerin de katkıları olacaktır.

■

AZİZ NESİN'DEN
"AZİZ NESİN'LİK" OLMAYAN BİR KONUŞMA

AZİZ NESİN, YAŞANILAN GÜNLERİ "AHLAKSIZLIK" OLARAK NİTELİYOR.
"YUTMUYORUZ" DİYOR.
AZİZ NESİN'İN TEPKİSİNE KATILIYORUZ.
BU AHLAKSIZLIKLARI YAPANLARA YUTTURMAYA KARARLIYIZ!

2. Aydınlar Dilekçesi yolda...

BURADAN BAKINCA

Yalçın PEKŞEN

AZİZ Nesin, seçimleri protesto ediyor...**12** Eylül'ün 5 generaline verilen ilk **"Aydınlar Dilekçesi"**nden 8 yıl sonra, 2. Aydınlar Dilekçesi de yolda... **Aziz Nesin** ve arkadaşları, Ankara'da 3 gün süren bir toplantıdan sonra dilekçeyi hazırlamaya başladılar bile... Bu dilekçe imzaya açıldıktan sonra, seçim yasaklarının başlamasına birkaç gün kala, Meclis Başkanlığı'na teslim edilecek ve aynı anda kamuoyuna açıklanacak. Dilekçe yazıladursun **Aziz Nesin**'le ikinci büyük protestosunu konuşuyoruz. Dilekçede nasıl ele alınacağını tam olarak bilemediğimiz konular, 75 yaşındaki usta yazarın ağzından dökülen sözcüklerde aşağı yukarı şöyle şekilleniyor:

BU KADAR AYAĞA DÜŞMEMİŞTİ

"Düşünüyoruz: Niçin aklı başında insanlar politika ile uğraşmaz. Neden hep politikayı meslek edinmiş profesyoneller bu işe kalkışır. Çünkü bir amacı olan, işiyle gücüyle uğraşan, aklı başında bir adam bu pisliğe giremiyor. Politika hiçbir dönemde bu kadar ayağa düşmemişti..."

Örnekler veriyor **Nesin:**

"Görüyoruz... Bütün partiler 12 Eylül'e karşı... Ama 12 Eylül'ün getirdiği seçim zorbalığına kimse karşı çıkmadı. Uygulamada 50 bin lira olan ceza, halkın sandığa gitmemek yoluyla seçimi protesto hakkını ortadan kaldırıyor."

"Seçimi protesto etmenin demokratik yolu sandığa gitmemektir. Örneğin partilerin hiçbirinden değilsin. Yine de mecbursun oy kullanmaya. Belki beyaz oy verebilirsin, ama bu senin protesto ettiğini belli etmez ki... Uygar bir ülkede böyle bir şey olamaz. Ve ceza olarak belirlenen 50 bin lira asgari ücretin onda biri..."

"Aslında 50 bin lirayı alamazlar, ama ne zaman? Eğer İstanbul halkının yarısı sandığa gitmezse, alamazlar... 100 kişi, 200 kişi gitmezse o zaman alırlar. Ben açıkça ilan ediyorum. Bu kadar ahlaksızlık olan bir [illegible] sandığa gitmem, 50 bin lirayı öderim. Ama herkese

ver de diyemem... Bunu söylemeye ancak bir siyasi partinin hakkı vardır. Örneğin Erdal İnönü seçim yasağını kabul etmeyebilirdi. Ama sanıyor ki, benim partim birinci olacak. Seçmen giderse mecburen bana oy verecek... Bunlar çok küçük hesaplar..."

AHLAKSIZLIKLAR

"Ahlaksızlık" gibi ağır bir suçlama getiren **Nesin**, örnekler veriyor:

"Örneğin HEP olayı... Yasalar öylesine antidemokratik ki, ister istemez kötü şeyler yapılıyor... Partinin kurucusu ve genel başkanı kendini kovdurmak istiyor. Parti genel kurulu kovmuyor. Kendisini kovacak başka bir genel kurul oluşturup kovdurtuyor. Sonra SHP'ye giriyor. SHP de bu hileyi kabul ediyor. Bu açıkça ahlaksızlıktır. Başka bir adı yoktur..."

Bir başkası: **"Toprak işleyenin, su kullananın diyen adam (Ecevit) vaktiyle kendisini protesto eden TÜSİAD tarafından bugün** 'sağcı' **ilan ediliyor veya alay ediliyor. Üstelik bu adamın partisinin adı hâlâ Demokratik Sol Parti... Ve bu adam şu anda** 'Türkiye'nin en güvenilir adamı' **sayılıyor."**

Başka bir konu: **"Önce halkı biçimlendirdiler; arabeskle, futbolla, yobazlıkla... Sonra halk bunu istiyor diye halkın istediği kimseleri... Sinema oyuncularını, futbolcuları, şarkıcıları, türkücüleri, arabeskçileri Meclis'e aday gösteriyorlar. Ben** Tatlıses'i **küçümsemiyorum, ama taş yerinde ağırdır diyorum. Türkücülükte eşi olmayabilir, ama eğer milletvekilliğine seçilirse iş değişir. Diyelim ki, ben da aday oldum ve seçildim. Ne olacak?** Tatlıses'**le kanun yapacağız... Veya bir hukuk profesörü, bir kadın oyuncu ve** İbrahim Tatlıses **yasa yapacaklar. Türkiye hiç bu kadar komik ve iğrenç bir duruma düşmemişti... Tepki göstereceğiz. Türkiye'de aydınların şunu anlatmaları gerekiyor: Böyle bir seçimden hayır gelmez ve böyle demokrasi olmaz..."**

İŞİN KÖTÜSÜ

"İşin kötüsü..." diyor **Aziz Nesin**

durumlara alıştırıldı ki, artık yadırgamıyorlar. Alıştılar. İbrahim Tatlıses **mi? Eh olabilir, normaldir falan diyorlar. Bu kompozisyonla kurulacak Meclis'ten hayır gelmez."**

"Daha da kötüsü (Nesin'in kötülük sıralamaları epey fazla...) bir yabancı bizi bize tanıtacak. Evet bunlar yabancı malları tanıtabilirler... Çünkü o yabancı malların mucidi onlar, ama bizim malların mucidi bizleriz. Özal'ı, Yılmaz'ı **bize bir yabancının tanıtıyor olması, seçimin nasıl bir maskaralığa dönüştüğünü açıkça göstermiyor mu?..."**

Bana kalırsa da gösteriyor, ama **Aziz** usta bırakmıyor ki, fikrimi açıklayabileyim. Burnundan soluyor:

"Otomobil, diş macunu, after shave ve regl bezi gibi politikacı tanıtacaklar. Böyle şey olmaz..."

... VE EN KÖTÜSÜ

"En kötüsü.." diyor **Aziz Nesin, "Milletvekili adayı olmak için para veriyorlar. Partiler de hem devletten, hem adaydan para alıyorlar. Üç özel hastanesi olan bir kadın 1 milyar vermiş... Bu kadın Meclis'e girecek... Çünkü en iyi yerden aday gösterilecek ve başımıza geçecek... Bu, siyasi ahlaksızlıktır ve demokratik olmasının olanağı yoktur. Bu durumda Parlamento'ya girmek, insanı onurlandırmaz, tersine onurunu kırar..."**

"Daha sayayım mı?" diyor **Aziz Nesin.** Bıraksam hangi partiden aday olacağını bilemeyen sendika başkanlarını, belediye başkanlarını da işin içine karıştıracak... Ne var ki, bu yazının bir sonu olması gerekiyor. Sözlerini bağlamasını rica ediyorum. Şöyle bitiriyor:

"YUTMUYORUZ"

"Biliyorum bizim vereceğimiz dilekçe hiçbir şeyi değiştiremez... Ama bütün bu ahlaksızlıkları yutmadığımızı, alışmadığımızı, yadırgadığımızı göstermek için yapacağız bu protestoyu. Bu işlerin siyasi ahlaka uymadığını göstermek, politikacının onurunu korumak için yapacağız. Onlar kendi ahlaklarını koruyamadılar. Öyleyse biz ahlakı

IV

HEP YÖNETİCİLERİ KESİN DÖNÜŞ YAPMIŞLAR...

Erdal İnönü ısrarla, SHP'den ayrılarak HEP'i kuran ve seçim ittifakı için tekrar SHP'ye dönen milletvekili ve yöneticilerin kesin dönüş yaptıklarını söylüyor.

HEP, lideri bunun tabana bağlı olduğu cevabını veriyor.

Tekzip olmuyor. Çünkü genellikle tabanlar, hep birleşme adına daha çok olana gitmeyi savunurlar.

HEP milletvekillerinden bir kısmının kesin dönüş yaptıkları kesin görünüyor.

Sosyalist Parti veya Refah Partisi ile seçim ittifakı sözleri yapılırken HEP yönetimi birdenbire en imkansızı gerçekleştirdi ve SHP ile bir araya geldi. Bu belki anlaşılır bulunabilirdi; fakat, bu beraberlik tam bir ilkesizlikle ortaya kondu. Daha da önemlisi milletvekili çıkarma ve rejimin HEP'in seçime girişini önlemek istediğini söylemenin dışında hiç bir gerekçe ortaya konmadı.

"KÜRT" SÖZSÜZ İTTİFAK TOPLANTISI

HEP Lideri Fehmi Işıklar ile SHP Lideri Erdal İnönü'nün birlikte yaptıkları basın toplantısında, her iki liderin ağzından bir tek kez de olsa "Kürt" sözcüğü çıkmadı. Erdal İnönü, sanki HEP'li milletvekillerini SHP'den atan kendisi değilmiş gibi bir "yanlışlık olmuştu" demekle yetindi. Böylece dönüş yapıldı ve yanlışlık düzeltilmiş oldu.

Politikanın soğuk mantığı vardır. Birinci Savaş'ta Lenin, yenikçi görüşü savunurken bunun Almanya'nın çıkarına uygun düştüğünü biliyordu.Ancak savaşa devam istemek ise Londra'nın çıkarına denk geliyordu. HEP'in seçime girmesi her halde ANAP'ın istediği bir gelişmedir. Ancak Milli Güvenlik Kurulu buna izin vermedi. HEP sözcülerinin televizyondan Kürt halkının özlemlerini dile getirmelerinden çekindi.

Peki, SHP-HEP ittifakında bu nokta görüşüldü mü? Sadece milletvekilliği konusunda mı anlaşma oldu? HEP'cilere konuşma hakkı verilecek mi? Bütün bunlar konusunda hiçbir açıklama yapılmıyor. SHP, Ecevit'in "bölücü" suçlamalarının durmasını ve HEP de, kontenjandaki yerlerin belirlenmesini bekliyor.

İNÖNÜ NE DİYOR?

MİT'in SHP ile ilgili görüşlerini yansıtan Hürriyet Başyazarı Oktay Ekşi, SHP-HEP işbirliğine hiç razı olmadı. Önlemeye çalıştı ve önleyemedi. İnönü ise sanki bir zamanlar SODEP'te genel başkan yardımcısı olarak yardımcılığını yapan ve bundan sonra da sık sık görüşünü aldığı Oktay Ekşi'yi cevaplandırmak isteyerek, bu ittifakı son derece basit göstermeye çalışıyor. Bunların zaten SHP'li olduğunu ve kesin olarak döndüklerini ilan ediyor. Bunun hem televizyonda ve hem de gazetelerde ısrarla tekrarlıyor.

HEP Lideri Fehmi Işıklar'ın bu iddialara Yeni Ülke'de verdiği cevap tatminkar olmaktan uzak görünüyor. İnönü'nün "kesin dönüş yaptılar" demesine karşılık iki partinin birleşmesine ancak tabanın karar vereceğini söylüyor. Bu konuyla pek ilgili olmayan bir cevaptır. Çünkü SHP, iki partinin birleşmesi ile ilgili görünmüyor. SHP için eski adamlarını geri almak ve bu geri alış nedeniyle bu seçimlerde, anti-Kürt politikalar nedeniyle kaybettiği oyları toplamak, tek amaçtır. Bunun ötesinde işi tabana bırakmak birleşme kapıların kapatmak demek olmuyor. Tam tersine önemli ölçüde açmaktır.

HEP: YENİDEN YAPILANMA

Bu ilkesiz, programsız beraberlik sanıldığı kadar sakıncalı olmayacaktır. HEP kurulduktan sonra, Kürt devrimci kazanının buharında yeni biçim almaya başlamıştır. Kuruluştan itibaren bu kazan daha çok kaynamış ve önemli adımlar atılmıştır. Atılan bu adımlar, HEP'in yeniden yapılanmasını gerektirecek ölçü ve nitelikte görülüyor.

Seçimden sonra kesin dönüş yaptıkları söylenen milletvekillerinin tamamı ya da bir bölümü ister HEP'e geri dönsün isterse dönmesin, HEP yeniden gündemde olacaktır. HEP'in belki de programının bile yeniden ele alınması için imkanlar ortaya çıkmaktadır. Bu imkanlar iyi değerlendirilecek olursa, bu ilkesiz ittifakın kendisinden daha çok sonuçlarının önemli ve olumlu olacağını söylemek mümkündür. ■

V

DÜZENİN MEZARLIK İMAMI: DEMİREL

Darbeler solu ezer. Ezilen sol körü şehla görmeye başlar.

Demirel önce ezik sol için "baba" oldu. Önce kapısını ezik solcular çaldı.

12 Mart'ta üç fidanın idamcısıdır.

Özal'dan bile geri kalarak Kürtçe üzerinde yasakların devamını savunacak kadar "demokrat" olmuştur.

Bir-iki yıl önce Azeri gericiler, Sovyet sistemine ayaklanınca, Türkeş'i aratmayarak, Azerbeycan'a yürüyüş çığlıkları atan kimsedir.

Şimdi büyük bir demagoji ustası halinde bu düzenin mezarlık imamlığına hazırlanıyor.

Bu düzen bitmiştir.

Artık gömülüler ve Süleyman Demirel, mezarlıkta imam olmaya çalışıyor.

Türkiye'ye gelmiş en demagog politikacı görünümündedir.

"80 Rejimi" ile hiç bir sorunu bulunmuyor. Sürekli olarak "83 Rejimi" ile hesaplaşmak istiyor.

Hiç bir zaman tutamayacağı vaadleri birbiri arkasına diziyor.

TÜSİAD'a giderek "bir daha dün dündü bugün bugündür" demeyeceğine yemin ediyor.

BU KAFAYLA MI?

1982 Anayasası'na karşı çıkamamıştır.

141-142 nci maddelerin kaldırılmasına sonuna kadar karşı çıkmıştır.

Kürtçe üzerinde yasakların devamını açıkça savunmuştur.

Azerbeycan'daki gericilik cephesiyle gönül birliği etmiştir.

Türkiye'deki en ırkçı çizgiyi savunmaktadır.

ANAP'lılar, bu kafayla Türkiye'nin yönetilemeyeceğini söylüyorlar. Bozuk bir saatin günde iki kez doğruyu göstermesi gibi doğru söylüyorlar. Demirel yönetimi, yönetimsizlik demektir.

KOMUTANLAR: ANAP-DYP KOALİSYONU

Durumu kötüydü. Hep SHP önde görünüyordu. Ancak tekelli bürokratik Mesut Yılmaz yönetimi kurulur kurulmaz, bütün basın kuruluşları birdenbire Demirel'in önde olduğunu keşfettiler. Bakırköy Belediye Başkanı Yıldırım Aktuna'yı transfer etmesi, üniversitelerden profesör adaylar bulması, bu keşif için yeterli oldu.

Aslında bu keşfin arkasında MİT-Genelkurmay'ın sesi bulunuyor. Genelkurmay, artık DYP hükümette olmadıkça PKK'ya karşı büyük operasyonların düzenlenemeyceği kanısındadır. Çünkü Demirel, bu hükümetin pek çok kararına karşı çıkıyormuş görünerek, yapılan işlerin hızını kesiyor. Son "sınır ötesi" operasyon ile ilgili olarak da "eşkiya içerde" diye bağırdı. Bu hükümet'in yaptıklarının hiç bir inandırıcılığı olmadığı anlamına geliyordu.

YIKICI DEĞİL MEZARLIK İMAMI

Demirel'in bu düzeni yıkmaya ne gücü ne de cüreti var. Demirel, Türkiye'deki politikacılar içinde en tutucu olanıdır. Bu düzene de tutuculukla bağlı ve bu bağlılıkla hep geriye çekiyor. Demirel, bugün yüksek dozajda bir demagoji ile tekelli bürokratik idarenin hızını kesiyor.

Böylece yıkılışını çabuklaştırıyor.

Şimdi ise bilinçsiz kütlelerin hoşuna giden dualar okuyor. Hiç kuşku yok, bu seçime giren partiler içinde kütlelerin bekleyişini en yükseğe çıkaran Demirel'dir. Demirel, yüksek demagoji ile bu düzende ne kendisinin hükümetinin ne de bir başka hükümetin yerine getiremeyeceği vaadlerle, seçim sonrasının da yönetilmez bir hale gelmesine katkıda bulunuyor.

Mezarlık imamlarının dualarına benzer konuşmalar yapıyor. Mezarlık imamlarının bir şansları var; dualarının gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini kimsenin bilmesine imkan bulunmuyor. Demirel'in dualarının ise gerçekleşmeyeceği bugünden görünüyor. ■

TÜSİAD'IN AYLIK BAŞYAZISI CUMHURİYET'İ TARİHİNİN EN GERİ ÇİZGİSİNE ÇEKEN CUMHURİYET'İ TÜSİAD GAZETESİ YAPAN AMERİKA'YI EN ÇOK SAVUNAN HASAN CEMAL: SEHER ŞAHİN'E AĞLAMIYOR ÖLDÜRÜLEN POLİSLER İÇİN AĞLIYOR BİR UZLAŞMA İSTİYOR!

BU İBRET DOLU BAŞYAZIYI YAYINLIYORUZ

Terör...

HASAN CEMAL *13 EYLÜL 1991*

Terör, can almayı sürdürüyor.

Bakırköy-Yenibosna'da üç polis memuru dün sabah uğradıkları silahlı saldırı sonucu öldürüldüler.

Bir vahşettir bu.

Bakırköy Emniyet Amirliği'nde görevli üç polis memuru. Üçü de 30 yaşlarında. Evli ve birer çocuk sahibi hepsi, sabah vakti bir şeyler yemek ve çay içmek için uğramışlar fırına. Baskın o sırada olmuş. Bir taksiden inen dört terörist bir anda yaylım ateşi açmışlar. Üçü de kanlar içinde oldukları yere yığılırken, donup kalmış herkes...

Daha sonra bir yasadışı örgüt adına gazetelere telefon edilerek *"intikam"*dan söz edilmiş...

Bu ilkelliği, bu vahşeti daha ne kadar yaşayacak ülkemiz?

(Arkası Sa. 17, Sü. 1'de)

(Baştarafı 1. Sayfada)

Yılbaşından bu yana terör eylemleri yalnız İstanbul'da 14 polisi kurban almış durumda.

Dile kolay tam 14 polis!

Ve yaprak kımıldamıyor ülkede hâlâ. Hiçbir şey olmamış gibi devam edebiliyor yaşam.

Katiller yakalanamıyor.

Hükümet hesap vermiyor.

Siyasal iktidardan hesap sorulamıyor.

Sanki bu ülkede hukuk devleti değil de orman kanunları geçerli. Bir devlet polisinin yaşamını güvence altına alamazsa, kendi yurttaşlarının can güvenliğini nasıl sağlayabilir ki?

Oysa, herhangi bir uygar ülkenin en büyük kentinde dokuz ay içinde 14 polis öldürülmüş olsaydı, yer yerinden oynardı. Kamuoyu baskısı, iktidarı silkeler, hükümeti istifa noktasına getirebilirdi.

Ne yazık ki bizim ülkemizde henüz böylesi bir duyarlık yok.

İlginçtir.

Kimi iktidar çevreleri ve onlara endeksli kalemler ise bugün yaşanmakta olan azgın terörü bir yana bırakıp, hâlâ 12 Eylül 1980 öncesinin hesabını sormakla uğraşabiliyorlar. Politikada böyle bir aymazlığa doğrusu az rastlanır.

Ne yazık ki ülkemiz bugün terörün derinleştiği bir ortamda yaşıyor. Amerikan *Fortune* dergisinin son sayısında yer alan bir araştırmaya göre Türkiye, *"terör riskinin en büyük olduğu ülkeler"* sıralamasında dördüncü sıraya yükselmiş. Terörizmle mücadelede ANAP iktidarının başarısızlığını simgeleyen bir sonuçtur bu.

Teröre karşı devletin ve demokrasinin kendini koruması doğaldır.

Ama nasıl?

Şiddetin bir çıkmaz sokak olduğunu, buna başvuranlara göstermenin yolları nelerdir?

Güvenlik güçlerinin etkinliğini artırmak... Onları her açıdan daha iyi donatmak... Faili meçhul cinayet bırakmamak... Devleti *devlet* yapmak...

Yapılması gereken işlerin bir bölümü bunlardan oluşuyor.

Bu arada şiddetin üstüne şiddetle gitmenin de bir *çıkmaz sokak* olduğunun bilincine varmak... Bunun anlamı, terörist karşısında hareketsiz kalmak değildir kuşkusuz. Ama devletin hukuk devleti kurallarından sapmaksızın görev yapması gereği de hiçbir zaman gözden kaçırılmamalıdır.

Demokrasiyi geliştirmek, hakça bir toplum düzeni için yürümek, terörün boy attığı bataklığın kurutulması açısından olmazsa olmaz koşullardır.

Terörün herhangi bir başarı şansı olduğu kanısında değiliz. Ancak onu demokratik hukuk devleti kuralları içinde tümüyle etkisiz kılmak için toplumsal bir uzlaşmaya ihtiyaç olduğuna inanıyoruz.

VI

UTANÇ SEÇİMİNDE ŞAKA İLE KARIŞIK....

Bu seçim, Türkiye'de yapılan en utanç verici seçimdir.

Yüzde 26 ile iktidarın alınabileceği açıklıkla ilan edilmektedir.

Yine de bu rejime demokrasi demek yüzsüzlüğünden kimse çekinmiyor.

Başta Demirel, seçim tümüyle demagoji üzerine dayanıyor.

Bütün bunların içinde acı ve komik unsurlar iç içe yaşıyorlar.

TEKELLİ BÜROKRATİK YÖNETİM

Hiç kimsenin yüzü tekelli bürükratik yönetime Mesut Yılmaz'ın yüzü kadar uygun görünmüyor. Bürokraside hiç bulunmamış bu bürokrat donuk bir yüzle ve cümlelerini önce içinden kendisine söyleyerek konuşuyor. Belki de konuşurken kendisine daha önce söylenenleri hatırlamaya çalışıyor.

Tekelli bürokratik yönetim ne demektir? Önemli kararların yüksek bürokratlarla oligarkların birlikte aldıkları ve kütlelerin buna uyumlarının sağlandığı bir yönetim biçimidir. Seçim kararı, yüksek komutanlar tarafından alınmıştır.

Bu kadar mı? Yıldırım Akbulut yönetiminde Kültür Bakanlığı MHP'den hapse girmiş bir politikacıya ve Adalet Bakanlığı da, MHP üyesi ya da sempatizanı bir başkasına bırakılmıştır. Peki Mesut Yılmaz döneminde ne oldu? Kültür Bakanlığı MHP avukatına ve Adalet Bakanlığı MHP İl Başkanı'na verildi.

Bu ne demektir? MHP yöneticileri her zaman istihbarat örgütleriyle içli dışlı oldular. Genelkurmay ve MİT, aydınlarla ve sanatçılarla ilgili Kültür Bakanlığı ile hapishaneler ve savcılarla ilgili Adalet Bakanlığı'nı normal bir ANAP'lıya bile güvenemiyor. Mutlaka İstihbarat ile içli dışlı MHP'den buluyor.

SİVİL TOPLUMCULAR MOSKOVA'YA
KOMÜNİSTLER
ANKARA'YA

Türkiye'nin ünlü silah tüccarlarından Kavala'nın memuru Murat Belge, Eylülist darbeden sonra sivil toplumculuğu keşfetti ve öne sürdü. Bunun kapitalizm demek olduğu kendisine ve moda düşkünü gençlere pek anlatılamadı. Şimdi Rusya kapitalizm batağını seçince Yeltsin sivil toplumcu olduğunu ilan ediverdi.

Artık Sovyetler'de komünist kalmadı. Moskova'da, "komünistler Ankara'ya" diye bağırıyorlarmış. Buralarda da "Sivil toplumcular Moskova'ya" diye bağrılıyor. Murat Belge'nin bu nedenle Moskova'ya gitmesi bekleniyor.

Ancak son anda kurtuldu. MHP'den ANAP'ta transfer Mustafa Taşar ile işveren sendikası uzmanlığından Danışma Meclisi ve Turgut Sunalp yoluyla ANAP'ı bulan İmren Hanım da Yetsin'e imrenerek sivil toplumcu oldular.

Murat Belge'ye şans yağıyor.

**DİSK:
VEBA
ya da
KOLERA MI?**

Eylülist rejimin devrimci sendikacılığı zorlaştıracak yasalar getirdiği biliniyor. Bir sendikadan diğerine geçişlerinin çok zorlandığı da biliniyor. Bunlar gerçek; ancak öyleyse DİSK açılıyor diye sevinmemek mi gerekiyor?

DİSK'te bir kaşık tuzu olmayan SHP yöneticileri, işverenlerle yaptıkları görüşmeleri maskeleyebilmek için DİSK'i ziyaret ediyorlar. Abdullah Baştürk, Sosyal Demokrasinin faziletleri üzerine bir cevap konuşması yapıyor. Bunun arkasından Türk-İş ile birleşme sözleri ortaya atılıyor.

İhanetin sınırındaki bir SHP ile işbirliği ya da Türk-İş ile birleşilecekse DİSK edebiyatı yapmaya ne gerek var?

**KİM GÜVENİR
ERBAKAN
HOCA'YA?**

Necmettin Erbakan Hoca'yı yeni kuşaklar bilmezler. Bir ara kadayıfın altı ve üstü diye tutturmuştu. Erbakan Hoca'nın altını ve üstünü yakalamak mümkün değildir. Bugün çok değişen Ecevit ile 1974 yılında koalisyon yaptı ve af yasası üzerinde anlaştı. Ancak tam sıra 141 ve 142 nci maddelerden yatanların affına gelince oy vermedi.

Necmettin Erbakan, sözüne güven olmayan hocalardandır.

Özgürlük lafı etti. Hepsi IMF partisidir, dedi. Kürt halkının acılarına değindi. Gitti sonra, Türkeş'in partisiyle seçim ittifakı yaptı.

Hadi canım sende...

**SÖZBAS MAKİNASI
İCAT EDİLDİ:
KENDİSİNİ
ERTUĞRUL ÖZKÖK
SANIYOR**

Türkler'in büyük icatıdır.

Konuşuyorsunuz. Derhal yazıya çeviriyor ve basıyor.

Sözlerinizi el değmeden basan makina bir Türk icatıdır.

Şimdilik tek'tir.

İlk makina olduğu için bazı kusurları var.

Şimdilik üç kusuru var. Birincisi, sadece Turgut Özal'ın sözlerini yazıya çeviriyor. İkincisi, Mesut Yılmaz'ın sözlerini de basmaya basmışsa da bunu çok iyi yapamıyor. Üçüncüsü bu sözbas makinası kendisini Ertuğrul Özkök sanıyor.

TARAFSIZ SUAT BİLGE

Şu basının haline bakın. Adalet Bakanı yapılan Profesör ve Büyükelçi Suat Bilge'den her gün bir "insan hakları" atağı tefrika ediyor. Birisi çıkıp da bu adam kimdir demiyor.

Toplumsal Kurtuluş, yeni sayısı çıkıncaya kadar önüne gelen basın mensubuna Suat Bilge'yi anlattı: 12 Mart'ın Adalet Bakanı'dır. Deniz'in, Hüseyin'in, Yusuf'un idamının Adalet Bakanı'dır. Bu idamları bütün dünyada savunmak için seyahat etmiştir.

Tarafsızmış, İnsan Hakları'ymış... Bunları artık sadece devletleşmiş basın yazar. Belki yazanlar bile inanmaz. Yazarlar. Görevleridir.

"Tezler" Dizisi onuncu kitabı buldu. Y. Küçük'ün *Türkiye Üzerine Tezler* dizisinin beşinci kitabı tamamlandı. Yakında Tekin Yayınevi'nden okuyucuya ulaşacak olan bu çalışmanın ilk sayfalarını yayınlıyoruz. Arabaşlıklar bizim.

GÜVENİN KAYNAĞI: EYLEM

Nöroz neden yaygınlaşıyor?

Nörotik insan neden çoğalıyor?

Tekelli düzen, yirminci yüzyılın son çeyreğinde ikinci devrimini mi yaptı?

Nöroz, korkuya dönüşmüş aşırı kaygıdan doğan bir aşırı güvensizlik durumu değilse, peki nedir?

Tekelli düzen, bireyleri güvensizleştirme süreci değilse nedir?

Bitkilerin kendilerine güvenleri varmıdır?

Korku, çoğaltılmış kaygı mıdır?

Tekelli düzende, fabrikalarda planlayan insanın yerini robotların almaya başladığı bir zaman kesitinde, tarikat ihtiyacı neden artıyor? Pek çeşitli ve giderek tümü minüskül tarikatlar, korkuya karşı savunma sığınakları mıdırlar?

Kapitalist aşamada bilim, görüntü ile özün ayrılığına dayanıyorsa, tekelli düzen de bilimi görüntü ile özün zıtlığında mı aramak gerekiyor? Tekellerin devletleştiği bir süreçte devletin ekonomik müdahalesinin azaldığı ve devletin küçüldüğünü söylemek bilim dışı ve hatta karşıtı olmuyor mu?

Tekelli düzen, aşırı kaygıyla önce atomize, sonra paralize olmuş insanın aklın başlangıç sınırlarına doğru regresyonu mudur? Tekelli düzende insan asosyalizasyon sürecini mi yaşıyor?

Tekelli düzen, firmaların devleştiği insanların cüceleştiği bir düzen midir?

Cücelerin sosyalizasyonu olabilir mi?

Tekelli düzen sadece ve yalnızca devletin tekellerin eline geçirilmesi değil, tekellerin devletleştiği bir düzen değil midir?

Kapitalist aşamada bilim, görüntü ile özün ayrılığına dayanıyorsa, tekelli düzen de bilimi görüntü ile özün zıtlığında mı aramak gerekiyor? Tekellerin devletleştiği bir süreçte devletin ekonomik müdahalesinin azaldığı ve devletin küçüldüğünü söylemek bilim dışı ve hatta karşıtı olmuyor mu?

Burjuva devrimi aşamasında devlet bir yabancılaşma ise, tekelli düzende, devlet tekeller ile somutlaşmıyor mu?

Rekabetçi kapitalizmde devlet, sivil toplum üzerine Hegelyen bir şal ise, tekelli düzende devletleşmiş tekeller "asosyalize" olmuş kümeler arasındaki devletin kolonları değil midir?

Kolonların şiddetli bir ağ oluşturdukları bir zamanda nörotik canlıların yaygınlaşması nasıl açıklanacak; arada bir neden-sonuç ilişkisinden söz edilebilir mi?

KORKU

Yirminci yüzyıl başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere tüm Batı için sürekli bir korku yaratma ve yayma süreci değilse nedir? Birinci savaşın korkusu biryana, arkasından Bolşevizm'in yarattığı korku geliyor. Bunu Büyük Ekonomik Bunalım'ın doğurduğu işsizlik ve fiyat yükselişi humması izliyor. Daha sonra Hitler ve Stalin'in yarattıkları titreme geliyor. İkinci Dünya Savaşı sona ererken atom bombası patlatılıyor ve çekirdeğin parçalanmasından çıkan bu şiddetin bir kez daha uygulanmamış olmasına karşın, Soğuk Savaş ile başlamak üzere, nerede ise yüzyılın yarısı atom bombası korkusu içinde geçiriliyor.

İkinci Savaşı izleyen Kore Savaşının atom ve benzeri kütle imha silahlarının kullanılması imkanının darlığını ortaya koymasına karşın Soğuk Savaş döneminin tüm felsefi ve bilimsel yazınında, iradi olmasa bile radar ekranına girebilecek serçe ya da leylek sürüleri nedeniyle "misinformation" yoluyla karşılıklı olarak bu bombaların patlatılacağı temel ve kesin görüş olarak işleniyor. Mc Carthyismin yaydığı global korku içinde bu kesin görüşü tartışma güvenliliği gösterilemiyor.

Sonunda atom ve benzeri bombaların kesinlikle kullanılmayacağı anlaşılıyor; işte tam bu sırada ve birden bire atmosfer ile ilgili çok büyük bir durum keşfediliyor ve ozon tabakasının delindiği ilan ediliyor. Tekelli düzende yaşayan canlıların korkularını tükettikleri bir zamanda tekelli düzenin en saygın bilim kuruluşlarının birden bire ozon tabakasının delindiğini keşfetmeleri ve yakın bir zamanda bu delikten gelecek şiddetli ısı ile insanlığın eriyeceğini haber vermelerini son derece dikkate değer buluyorum. Aynı zamanlarda, kütle imha patlatıcılarının karşılıklı olarak kullanılmasının imkansızlığının anlaşıldığı bir zamanda canlı doğanın ölmekte olduğunun da ön

plana çıkarılması ilgi çekicidir; görünür eller, insanlığı, korku jenarötörlerinden yoksun bırakmak istemiyorlar.

Nörotik, tehlikeye karşı aşırı duyarlı olandır.

Kütle iletişim araçları büyük bir şiddetle yirminci yüz yıl insanına aşırı kaygılar ve giderek büyük korkular yüklüyor.

Bu, yirminci yüz yıl "uygar" dünyası için yeni bir durum oluyor. En yeni ve gelişmiş olan, geçmişi anlamaya ışık tutuyor.

Geçmişin ışığı bugünde ve gelecekte yatıyor.

KORKUNUN İLACI

"Uygar" ve gelişmiş insan on dokuzuncu yüz yılda çok güvenlidir.

Güven, pratik bir sonuçtur ve entellektüel bir durumu yansıtıyor.

***

Sevgilim
başlar önde, gözler alabildiğine açık,
yanan şehirlerin kızıltısı,
çiğnenen ekinler
ve bitmez tükenmez ayak sesleri:
gidiliyor.

Ve insanlar katlediliyor:
ağaçlardan ve danalardan
daha rahat
daha kolay
daha çok.

Sevgilim,
bu ayak sesleri bu katliamda
hürriyetimi ekmeğimi ve seni kaybettiğim oldu,
fakat açlığın, karanlığın ve çığlıkların içinden
güneşli elleriyle kapımızı çalacak olan
gelecek günlere güvenimi kaybetmedim /
hiçbir zaman...*

***

Batı, on dokuzuncu yüz yılda güvenini on sekizinci yüz yıldan devralıyor. Bunu pekiştiriyor.

Çocuk güvenli değildir; ancak güvensizliği bilmiyor.

Burjuvazinin çocukluk döneminde, on beş - on yedinci yüz yıllarda Batı, güveni tanımıyor ve güvensizliği bilmiyor. Bir geçiş dönemidir ve güven ile güvensizlik arasında bir alacakaranlığı yaşıyor.

On sekizinci yüz yıl "aydınlanma çağı" olarak adlandırılıyor; güven, aydınlıkla ilgilidir. Güvensizlik hep karanlıkla birlikte geliyor.

Aydınlanma, çok kısaca şudur: İnsan doğru bilgi edinebilir. Buna ek olarak, insanın edindiği doğru bilgiye göre davranabileceğine inanılıyor.

Bu, insanlığın yaşayabileceği en büyük iyimserlik ve en büyük güvene açılmış çok büyük bir kapıdır. İnsanın doğru bilgi edinebileceğini ve buna uygun hareket edebileceğini varsaymak, insanı her türlü vesayet makamından özgürleştirmek anlamına geliyor. İnsanın doğru bilgi edinmeye yatkın olduğunu ve bilgiyi tartarak karar verme yeteneğine sahip bulunduğunu düşünmek, insanı Tanrı'dan ayırmaktır. Tarihte en çok on sekizinci yüz yılda ateizmin yayılması bir rastlantı sayılmamalıdır; kendi kendine doğru bilgi edinebileceğine ve bunu kullanabileceğine inanan bir insanın Tanrı'ya inanması için bir gereksinimi kalmıyor.

GÜVENİN KAYNAĞI

Bu kadar değil; güvenlilik durumu, hiç bir zaman tek başına entellektüel bir sonuç olamıyor. Güvenin kaynağı, eylemdir ve pratiktir. Güvenin kaynağında, imkansız olduğu sanılanı yapmak yatıyor. Güvenlilik durumunun tanımı da buradan çıkıyor; mantıksal ucunda güven duygusu, bütün olumsuzluklar içinde bir imkansız işi yapabilme inancı olarak tanımlanabiliyor.

Toplumsal ve tarihsel bir yapısı var: on sekizinci yüz yıl iki inanılması zor işi gerçekleştiriyor. İskoç James Watt'ın, adına "buhar motoru" ya da "buhar makinası" denilen icatıyla, Fransızlar'ın Büyük İhtilali hemen hemen aynı çeyrek yüz yıl içinde gerçekleşiyor. İkisinin de bir ortak yanı görülüyor; hem buhar makinası ve hem de Fransa ihtilali, şiddeti çoğaltmayı, disipline ve belli bir hedefe sevk etmeyi anlatıyor.

Şiddet, zamanı kısaltıyor.

Eğer sonsuz şelale, sonsuz seyyar şelale bulunabilseydi, buhar makinasana ihtiyaç duyulmazdı; disipline edilmiş şelale, insan zamanının yerini alıyor. Şiddet, suyun yüksekten bırakılmasıdır; şelale, bunun doğa'da doğal halde bulunanıdır. Değirmenler, hep doğal ya da yapay küçük şelalelere dayanıyor hem insan ya da aynı anlama gelmek üzere beygir gücünün yerini alıyor ve hem de insan ya da beygir zamanını son derece kısaltıyor.

Yüksekten bırakma, bir şiddet biçimidir; suya ısı uygulamak bir diğeri oluyor. Suya ısı uygulandığı zaman buhara dönüşeceği James Watt'dan önce biliniyor; Watt, bu ısıyı koruyan, çoğaltan ve disipline ettikten sonra bir tekere sevkeden bir makina yaratıyor. Değirmen, eninde-sonunda, dönen tekerdir; Watt, Tanrısal kaynaklı, şelale veya daha sınırlı rüzgardan ve yine Tanrısal yaratılışa bağlanan insan ve beygirden tümüyle bağımsız bir teker döndürme yolu bulmuş oluyor.

Teker döndürme düzen kurmadır.

Yeni teker döndürme yöntemi, yeni düzen kuruluşudur.

---

*- Nazım Hikmet, Narodna Provesta, Cilt 2, s.440

Buhar makinası çok büyük bir güven kaynağıdır; sadece icat eden ve yalnızca uygulayanlar için değil, tüm görenler ve bütün duyanlar için büyük bir güven jeneratörü oluyor. Olmaması mümkün değil, insanoğlu, doğadan ve Tanrı'dan bağımsız olarak kendi gücüne sonsuz güç katıyor. Buhar makinasıyla güçlenen ve büyüyen insandır; kısalan zamandır.

Hareket karşısında zaman kısalıyor. İnsana düşen zaman uzuyor.

Watt, buluşu olan buhar makinasını geliştirip her iyileştirmesine bir yeni tescil yaptırırken Fransa Devrimi patlıyor; patlama sözcüğünün devrim sözcüğünden daha uygun olduğunu düşünüyorum. Patlama olarak ortaya çıkıyor; devrim, toplumsal ve minüskül şelalelerin toplanarak bir hedefe yöneltilmesiyle gerçekleşiyor. Toplama, aritmetik eklemeden daha büyük bir şiddet yaratıyor ve uygulanması, toplumsal zamanı son derece kısaltıyor.

Revolüsyon, dönüşüm demektir; Fransız Dönüşümü ile, tıpkı bir kazan içinde hapsolmuş buharın artan ısıyla şiddetini artırması sonucunda kazanı parçalaması türünden, daha önce yönetenler yerlere saçılıyor ve daha önce şiddet altında tutulanlar yöneten konumuna geliyor. Fransa'da daha önce de mavi kan dökülmüştür; Fransız İhtilali ile, kadın erkek ayrımı yapmadan asiller, bu kez avamın kararıyla idam ediliyor.

Yep yeni bir durumdur; insanlar birbirine "avam" ya da "halk" gözüyle bakmıyorlar ve birbirine artık "citoyen", yurttaş, diyorlar. Geriye dönülüp bakıldığında ve Rusya Devrimi ve tarihçinin otopsi masasına yatırıldığına göre, bir sonuca varılabiliyor, Fransız İhtilali, belki de yakın zamanların kaydettiği en şiddetli patlamadır. En ateisti olduğunda kuşku bulunmuyor; yeni yurttaşlar, pazar tatili ile kiliseye gitme arasında bir bağlantı kurdukları ve bu yolu kapatmak istedikleri için haftayı değiştiriyor ve on güne çıkartıyorlar. İsevi bir takvimden rahatsızlık duydukları ve İsa'nın yaşam öyküsüne göre zamanı yıllara bölmeyi istemedikleri için, İhtilal'in şiddeti en disiplinli olarak uygulamaya başladıkları bir zaman noktasını başlangıç yaparak, tarihi ve takvimi kendileriyle başlatmayı tercih ediyorlar.

Zamanın dökümünü, kutsal insanların isevi doğum ve Muhammedi göç, canlılık göstergelerinden ayırıp insanın kendi kollektif ve şiddetli eylemine aktarmak, belki de insanı kutsallaştırmaktır; ancak gücünü kabul etmek olduğundan kuşku duymamak gerekiyor. On sekizinci yüz yılın sonunda insanın güveni ileri bir noktaya geliyor.

Ütopya, güçlü insan ve güven işidir.

Ütopyanın yokluğu güçsüzlük işareti olarak alınabilir. Ancak geleceğe güvenini yitirmiş toplumlarda ütopya yokluğu çekiliyor: Yaşlıların ütopyası olmuyor.

On dokuzuncu yüz yıl Doğu'nun güvensizleştirilmesi dönemidir. Çin'de, Hindistan'da ve Türkiye'de Ütopya bulunmuyor.

Ütopya sözcüğünü ortaya koyan Thomas More'un ütopyası hem burjuvazinin çocukluk döneminde ortaya çıkıyor ve hem de çocuksu renkler taşıyor; sorunsuzdur. Güçlükleri ortadan kaldırarak bir yeni düzen kurmaktan daha çok, bir boş alanı yeniden planlama özlemini yansıtıyor. On dokuzuncu yüz yılın başında ortaya çıkan ütopya fırtınası ise bunlardan ayrılıyor.

Has ütopyacılar, Saint Simon, Owen, Fourier, son çözümlemede, insana sonsuz büyük güveni dile getiriyorlar; şemaları dört ayaklıdır. Bir: On sekizinci yüz yılın ortaya çıkardığı üç alanlı gelişmelere hayranlık duyuyorlar. Entellektüel planda, teknolojide ve politik alanda gerçekleştirilen dönüşümler, her insandan ve bu arada Saint-Simon, Owen ve Fourier'den, birer küçük dev çıkarıyor; ütopya kuruculuğunun arkasında insanın devleşmesi süreci var. İki: Devlet ülkesinde ortaya çıkan realite, istenebilir olmaktan uzaktır. Realitenin ötesini bilinçle isteme, on sekizinci yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla değerli bir miras olarak geliyor. Üç: Değiştirilêbilir. Reel durumun istenebilir duruma yükseltilmesi mümkündür ve insanlığın ufkunda ve elindedir. Dört: Bunun için realiteyi hayal edilen pilot* projeler olarak göstermek yeterlidir. Çünkü insan aklı, doğru'yu, buna "iyi" ve "güzel" de eklenebilir, gördüğü zaman, bu anlamak demek oluyor, bunu uygulamaya koyma yeteneğine sahip bulunuyor. Ütopyanın çok derininde, insanın, doğru'ya, güzel'e, iyi'ye, önlenemez bir eğilimi olduğu değerlendirmesi var. İnsanın insana, sonsuz güvenini anlatıyor.

Marx'ın ütopyacı kanala borcu, ilk bakışta sanıldığının çok üstünde görülüyor; ekledikleri, büyük bir bilim tutkusu, akademik mükemmeliyet ile dönüşümün iç dinamiğidir. Marx, akl'ı bağımsız ve ekzojen arbiter rolünden soyuyor ve sınıf çelişkisine içeriyor. Böylece yer çekimi, yüksekten düşen veya şiddetle ısıtılan su ile birlikte düzenleri dönüştüren yeni bir güç kaynağı bulunmuş oluyor; çelişkiden doğan şiddet, düzen dönüştüren bir motor halini alıyor.

MARX: SONSUZ İYİMSER, SONSUZ GÜVENLİ

Görünüşe bakılırsa yeni düzeni çizmiyor ve ütopyacıları da afaroz ediyor; ancak etkinliğinin çok büyük ölçüde cenneti dünyaya getirmesinden kaynaklandığını düşünüyorum. Marx, hiç kuşkusuz, bilimsel ve akademik standartları son derece yüksek olmakla birlikte, dünyevi bir din yaratabilmiştir; kalıcılığında bunun etkisini görüyorum.

Sonsuz iyimser ve sonsuz güvenlidir; dünyanın en acımasız yoksunluklarından ve sadece ve sadece yoksunlukların artışından bir cennetin geleceğini işaret edebilmek için çok iyimser ve çok güvenli olmak gerekiyor. Ancak aksinin olmasının imkansızlığını da

*-Pilot, uçaktan önce var; bilinmeyene yol gösteren anlamına geliyor.

eklemek durumundayım.

Güncelin etkisinde kalmamak son derece zor olmalıdır; Marx'ın bu zorluğu aşıp aşamadığı ayrı bir sorun olarak duruyor. Sorun olmayan, yaşadığı zamanın dinamizmi ile iyimserliği ve yüksek güvenlilik duygusu arasında kesin bir bağın olduğudur. Şöyle de söylenebilir; sanayi devrimine yol açan teknolojik buluşlar, önceki yüz yılın son üçte birine düşüyorsa da, Marx'ın formatif döneminde reel dünya gerçekten ve o zaman için insanın zor anlayabileceği bir hızla değişiyor ve yeni bir teknolojik döşemeye kavuşuyor. Kim ne derse desin, demirden raylar üzerinde buhar makinasıyla çekilen arabalar insan için yep yeni bir ufuktur, daha da önemlisi, birden bire İngiltere'nin demir ağlarla örülmesi şaşırtıcı olmalıdır. Demir ağlar kadar demir köprüler, nehirlerden önce vadileri aşan ve uzun bir yamacı diğerine bağlayan demirden şeritlerin çağdaşları üzerindeki etkilerini algılamanın, bugün için, kolay olmadığını sanıyorum. Daha da ilerisinde, tahta tekneler yerine demirden gemiler ve rüzgar ya da esir gücü yerine buhar makinasıyla hareket eden vapurlar, "vapur" buhar demektir, çağdaşları açısından, belki de uçak ve hatta insanın aya ayak basmasından daha büyük bir sevinç kaynağıdır.

Bunların hepsi çok kısa denebilecek bir zaman aralığında gerçekleşiyor ve hepsi Marx'ın formatif dönemine denk düşüyor. Marx'ın aşırı iyimser ve çok güvenli olmaktan başka bir yolunun olduğunu düşünemiyorum; kötümser olabilirdi, ancak zamanında hiç bir iz bırakması mümkün olamazdı.* Marx, bu yeni teknolojik döşemenin yarattığı derin yoksunluklardan daha büyük bir iyiliğin doğacağını yazmak durumundadır; dünyevi misyonu burada yatıyor.

On dokuzuncu yüz yılda bir doğulunun güvenli olması imkansız değildir; ancak zor ve ayrık olmak durumundadır. On dokuzuncu yüz yılda batılıda güven ve doğuluda güvensizlik kural olarak ortaya çıkıyor

Eşitsiz gelişmeyi görüyor; ancak sistemleştirme zamanını bulamıyor. Yer yer "serbest ticarete" büyük övgüleri var; bunun Doğu ülkelerindeki tahribatına tanıklık ediyor. Ancak yeni teknolojik döşemeden kaynaklanan güveniyle kapitalizmin, serbest ticaret kanalıyla aktığı eski uygarlıklarda da, dünyevi cennetin habercisi olduğunu ısrarla savunabiliyor. Halbuki ticaret, Hindistan'a, Japonya'ya ve Çin'e, serbestce değil zorla ve silah zoruyla giriyor. Afyon ithal etmeleri için bir ülkeye savaş açmak, işte bu zamanda tarih sahnesine çıkıyor.

BATIDA GÜVEN DOĞUDA GÜVENSİZLİK

Devam etmeden önce bir tez yazmak gereğini duyuyorum: On dokuzuncu yüz yılda bir doğulunun güvenli olması imkansız değildir; ancak zor ve ayrık olmak durumundadır. On dokuzuncu yüz yılda batılıda güven ve doğuluda güvensizlik kural olarak ortaya çıkıyor.

Burada güvenin kaynağında pratiğin yattığı görüşünü tekrarlamam gerekiyor; pratik, Doğu'ya sadece güvensizlik getiriyor. Sömürgeciliğin genel sorunlarına girmek istemiyorum; ancak hep başarısız kalan ve sürekli yenilen halkların kendilerine güven alanının sınırlılığının kolaylıkla kabul edileceğini sanıyorum.

Burada, çok kısa olarak, değinmek istediğim bir kaç nokta var. Bunlardan ilki, Japonya ve Çin'in ayrı ayrı, en elverişsiz koşullarda, "iki ayrı kamp" görüşünün savunucusu oldukları ortaya çıkıyor. Bu ikisi, en elverişsiz durumlarda bile, kendi uygarlıklarının gelişmekte olan Batı uygarlığı karşısında, eşit ya da üstün olmasa bile en azından ayrı olduğunda diretebiliyorlar. Sovyet sosyalizminin, Jdanov'un hayatıyla ödediği kısa ömürlü çıkışı hariç, böyle bir direnci gösteremediğinin anlaşıldığı bir zamanda, Japonya ve Çin'in on dokuzuncu yüz yılın ikinci yarısındaki direngenliklerini düşündürücü buluyorum.

İkinci nokta, Osmanlı Türkiyesi'nin böyle bir direnme şansına başında sahip olmadığıdır; Osmanlı devleti, bir Avrupa düzeni olarak doğuyor. Bütün kurumlarıyla bir Roma ardılı düzen olarak ortaya çıkıyor ve islamizasyon, bu Roma devleti Avrupa'daki yenileşmelere ayak uyduramayınca ve Avrupa'dan sökülmeye başlayınca, etkili olmaya başlıyor. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Osmanlı devletinin ilk zaferlerinin hepsini Avrupa'ya ilerlerken elde ettiği ve ilk dağıtıcı yenilgisini Doğu'dan, Timur'un elinden aldığı, çok zaman gözlerden uzak tutuluyor. Osmanlı devletinin bir Doğu gücü olmayı düşünebilmesi, kuruluşundan iki yüz yıl sonradır; Sultan Yavuz Selim zamanında görülüyor.

Çin, "eski" bir felsefe ve uygarlıktır; Hindistan, kendine özgü bir uygarlığı temsil ediyor. Osmanlı düzeninin kendine özgü bir uygarlığı yok; Roma ve Fars uygarlıklarının gelişi güzel bir karışımını yansıtı-

*-Marx'tan bir kuşak önce doğup yaşayan Alman filizof Schopenhauer, son derece kötümser bir vaazın sahibidir; yaşadığı zaman hiç etkili olamıyor. Ancak ölümünden sonra, tekellerin belirmeye ve emperyalizmin bir politika olarak uygulanmaya başlandığı zaman keşfediliyor ve halkın cüceleşmeye başladığını düşünerek insanın ancak üstün insan biçimde sürebileceğini savunan Nietzsche'nin etkisiyle itibarını buluyor. On dokuzuncu yüz yılın sonlarına yaklaşıldığında Batı'da, düşünen ve gelişmiş insandan, aydından başlamak üzere insanın güvenin yitirmesi ve bunu bir yapay güven ve hazcılık ile örtmeye çalışması doğal görünüyor. Doğal, burada, metaryel tabana sahip olma anlamına geliyor.

yor. Bu nedenle Avrupa'nın nüfuzuna direnmesi mümkün görünmüyor; tam tersine büyük bir istek sergiliyor. Greko-Roman uygarlığının bu yeni ardıllarını kopye etme ile daha koyu bir islamizasyonu, aynı ölçüde, çare olarak görüyor ve bunlar arasında bir git-gel'i yaşıyor. On dokuzuncu yüz yılda Osmanlı hem Avrupa'ya kapıları açmayı ve hem de kapatmayı politika biliyor.

Ancak küçülme ile güven duygusuna sahip olma mümkün değildir; büyüme ile güven arasında doğrudan bir ilişki var. James Watt-'ın buhar makinası ile uğraştığı bir zamanda ve Büyük Fransa İhtilali'nden on beş yıl önce imzaladığı Küçük Kaynarca Antlaşması, Osmanlı Devleti'ne küçülmeye başladığının ilk ciddi işaretini veriyor. On dokuzuncu yüz yıl ise sürekli bir küçülme sürecidir; on dokuzuncu yüz yılda Osmanlı Devleti, Hemingway'ın ünlü balığını hatırlatıyor. Hep devletleri yutmuş Osmanlı Devleti, on dokuzuncu yüz yılda hep devlet doğuruyor.

İstanbul'un ilk adı Nova Roma'dır; Yeni Roma anlamına geliyor. Büyük Napolyon, bir dünya devletinin kurulması halinde merkezinin İstanbul olması gerektiğini ileri sürüyor. Bazı tarihçiler, yakın zamanda, pek çok büyük savaşın İstanbul nedeniyle çıktığını ileri sürüyorlar; bu nedenle ve yeni savaşları önlemek için, 1919 Paris Barış Görüşmeleri'nde İstanbul'un "enternasyonalize" edilmesi üzerinde ısrarla duruluyor. Batı, daha önce pek çok kez kuşatılmış olan İstanbul'un müslüman Türkler tarafından zaptedilmesine, günlerce inanamıyor. İstanbul'un Doğu Roma İmparatorluğu'ndaki özel yeri, olduğu gibi, Osmanlı düzenine de aktarılıyor.

Bir tür kutsallığı var. Bu kutsallık on dokuzuncu yüz yılın başında bozuluyor; Napolyon Fransası'na karşı Rusya ile ittifak yapan İngiltere, Türkiye'ye tecavüz halindeki Rusya'ya destek olmak için, 1807 yılında, birden bire Çanakkale'den İstanbul'a donanmasını sokuyor. Bu, tersinden, denizin üzerinde, demirden ve buhar makinasıyla çalışan vapurların ilk kez görülmesi kadar şaşırtıcıdır; birisi büyük güven ve diğeri büyük güvensizlik kaynağıdır. Osmanlı insanının ve özellikle İstanbullu'nun buna inanması mümkün görünmüyor; Tarihçe Cevdet, İstanbul'luların bunu kıyamet işareti saydıklarını yazıyor.* Baruthane önünde İngiliz donanması görününce saraylı kadınlar feryadı basıyorlar; kadınlar, güvensizliği daha önce de daha yoğun duyuyorlar.

On dokuzuncu yüz yılda İstanbul'un utanca alışması mümkün olmuyor; her utanç, öncekinden daha çarpıcı geliyor. Tam yetmiş yıl sonra, Mithat Paşa'nın Kırım'ı tekrarlamak hayalleriyle tahrik ettiği, 93 Türko-Rus Savaşı, İstanbullulara, yalnızca görülmemiş ve tadılmamış yükseklikte utanç dalgaları getiriyor. Büyük romancı Halit Ziya Uşaklıgil çocukluğunun bu utanç günlerini hatırlıyor ve çok canlı tablolara döküyor.

Buraya bir paragraf aktarmaktan kendimi alamıyorum: "Sonunda İstanbul'un açlık, perişanlık, hastalık levhaları içinden, kaldırımlara dökülen muhacir yığınlarının, kaldırılmaya vakit yetişmiyen ölü kümelerinin arasından parlak sırmasıyla, renk renk Rus zabitleri çarşılara, pazarlara doluyorlar; üstünlük çizmesinin altında inleyen bu zavallı şehirden yadigar toplamak için keselerini boşaltıyorlar, görürdük * Kentte, Roma zamanında İstanbul'a yalnızca "Kent" deniyor ve "İstanbul" sözcüğü Grekce "Kent nerede?" sorusundan türüyor, bir ara, Ruslar'ın İstanbul'a gireceklerı haberleri yayılıyor; utanca bir de korku ekleniyor.** Zengin ve aydın aileler, İstanbul'u boşaltmaya başlıyorlar; ancak bu kez, emperyalist politikasını Rusya'yı durdurma olarak çizmiş olan Büyük Britanya'nın müdahalesiyle Rusya askerleri İstanbul'a girmiyorlar.

Ayrıntılandırmak için uzatma gereğini duymuyorum; Osmanlı insanının, aydınının ve seçkinin, on dokuzuncu yüzyılı yaşadıktan sonra, güven duyması imkansızdır. Bu genel çizgidir; kural anlamında kullanıyorum. Ancak buna karşın, her çağda ve ülkede olduğu gibi, Osmanlı düzeninde de bu çağda doğup büyüyenler arasında güvenli olanların bulunması mümkündür; özel koşulları gerektiriyor.

Aşırı kaygı ve bundan kaynaklanan korku, yol açtığı güvensizlik durumu, eninde-sonunda bir düzen sorunudur; kurtuluş, aşırı kaygı yaratan düzeni reddetmekle başlıyor. Red gereklidir; ancak, mükemmel olması veya mantıksal ucunu bulması zorunluluğunu göremiyorum. Bunun yerine bu red ile tutarlı eylem gerekliliği var. Güven, pratik zenginliğinin sonucunda ortaya çıkıyor.

Red, sınırda gezintidir.
Sınırdaki pratik zenginliği teoriye yakınlık oluyor.

Eski, uzaktır. Yeni, yakındır.

Zor olan yeniyi bulmaktan daha çok eskiden kurtulmaktır.
Şiddet, yeniyi bulmaktan daha çok eskiden kurtuluşu tamamlamak için gerekli oluyor.
Nörotik durumun, şok uygulamasından başka kalıcı bir tedavisi görünmüyor.

Şok, an'a sığdırılmış şiddettir.

---

*-"O gece İstanbul'da sanki kıyamet kopmuştu. Bu arada bazı kimseler de fal kitaplarına bakıp 'be canım ahir zaman olduğu şüphesizdir, Beni Aster'in üstünlüğü ve Mehdi'nin çıkışı tamamdır, galiba o zaman geldi' diyorlar, kimi de bunun kat'i olduğuna inanıyorlardı."
Tarihi Cevdet, Cilt 8, s. 144

*- Halit Ziya Uşaklıgil Kırk Yıl, İstanbul, 1969, s. 63-64

**- İstanbul'u boşaltma ve Anadolu'da bir sığınak ya da başkent arama, sadece 1920 sonrasının bir çizgisi değildir; daha önce bir kaç kez akla geliyor.

SOSYALİST İNSAN ve DEVRİM

Serpil Köksal

İnsan yaşamının her anı kendini ve taşıdığı inancı belirleyen bir süreçtir.

Devrimci insanı belirleyen nedir? Ve bunun bir tipolojisi var mıdır? Ya da bir başka deyişle böyle bir standart tipoloji var mıdır? Devrimciyim demek, devrimci olmak mıdır? Sorular çoğaltılabilir. Devrimci olmak önce düzenle inatlaşmak, reddetmek ve değiştirmeye çalışmak diye kabaca tanımlanabilir. Kuşkusuz bu tanım yeterli değildir. Sınıf bilincini yakalayamamış bir insana devrimci demek mümkün müdür?

İnsanın devrimcileşme sürecinin başlangıcı kendini aşmaya başladığı noktada ortaya çıkmaktadır. Devrimci değiştiren ve iyiyi, güzeli getiren insandır.

İnsanın kendinde güzeli ve doğruyu yakalayamadığı durumlarda, bir sistemi, bir düzeni değiştirmesi mümkün değildir.

1980 Eylül darbesi ile cezaevlerine giren ve yıllarca cezaevlerinde kalan devrimcilerin bazıları, birdenbire daha önce önemsenmeyen ve aldırılmayan ve bir anlamda da devrimciliğin keskinliğinin bir ifadesi olarak gözden uzak tutulan duygusallığı, doğayı ve insan ilişkilerini farkettiler. Pekçok devrimci, çiçeği, anneyi, sevgiliyi cezaevinde özledi. Bunun sonucu olarak yine birçoğu çıkar çıkmaz öncelikle kendini yaşama, yapamadıklarını ve yaşamadıkları süreci kapatma telaşına düştü. Tekelci sistemin sürüleştirme politikası buna yardım etti. Giderek sistemle bütünleşen, kendine sosyalist demekten kaçınan ve "demokrat" sözcüğünü sanki bir belirleyici imiş gibi kendisine yakıştıran insanlar ortaya çıktı.

Yaşam sürekli bir eylem ve kendini yenilemedir. Devrimci insanın tüm bunları hesap ederek yola çıkması gerekir. Sahip olduklarını kaybetmekten korkmak, geriye dönüşün ilk adımıdır.

Sosyalist sistemin hızla çöküşü bir başka mazereti daha oluşturdu. Sovyetler'deki gelişmeleri beklemek üzere inançlarına ara verenler, bu kez çözülüşle iyiden iyiye bu işin olmayacağına kendilerini ikna ettiler.

Bunun yanı sıra devrimci olmayı, yalnızca keskinlikle ya da eylemde anlayanlar da yaşanılan sürecin baskısı, yaşların büyümesi ve bir anlamda korkunun ortaya çıkmasıyla da kendilerini başka türlü ifade etmeye başladılar.

Keskin tavır ve sözcükler, ancak düzenle sıkı sıkıya bağlı bir ahlak ve anlayış artık yeni devrimci insan için ikna edici olmamalıdır. Devrimcilik yaşamın bütün alanlarında, yeni ahlakı ve anlayışı yerleştirmeye çalışmakla başlamalıdır. Devrimci insan önce kendinde devrimi gerçekleştirebilen insandır. İkili ilişkisinden tüm toplumsal ilişkilerine kadar yeniyi, güzeli ve doğruyu koyabilen insandır. Yalnızca politikada devrimci olmak bir gösterge olmaktan çoktan çıkmıştır. Gösterge tüm ilişkilerindeki tavır ve davranışlarla ortaya çıkar. İnsanın insana güveni ve inancı ancak ikili ilişkilerde kendini gösterebilir. Bu anlamda eksik devrimci olmak, kendi özünü devrimcileştirememek, zaman içinde güvensizliği ve birbirine inancı yok eder.

Kuşkusuz devrim anı insanı devrimcileştiren ve yeni insanı ortaya çıkaran bir durumdur. Ancak sosyalist insan kendi değişimini ve gelişimini devrim anına bırakmayan insandır. Sosyalist insan her an kendini aşan, geliştiren ve bunu kendi yaşamına da uygulayan insandır. Bu anlamda sosyalist insan kendi içinde şiddeti de taşıyan insandır. Şiddet hem kendine ve hem de dışa dönüktür. Eleştiri, kendine dönük şiddetin bir durumudur. İnsanın kendine objektif olması mümkün olmasa da, eleştiri bir savunma mekanizması değil, farkedileni düzeltme olmalıdır.

Politik gelişme ancak kendini geliştirebildiğin, düzenle bağlarını koparabildiğin, ve yeniyi tümüyle sindirebildiğin oranda ikna edici olabilir. Kendini kanıtlamak, bir yerlerde düşünmek ve önemsenmek kuşkusuz her insanın özlemidir.Ancak, salt bu nedenle bir çizgiye, bir ideolojiye yaklaşmak, yeni bir alan bulunduğunda diğerinden vazgeçmek demektir. Sosyalist insan olmak, düzeni karşısına almak demektir. Bu da sürekli bir kavga, inat ve direnci gerektirir. Tekelli düzenin baskısı, medya ve satınalma gücü, pekçok insanın zaman içinde onurundan, inancından vazgeçmesine neden olmaktadır.

Yaşam sürekli bir eylem ve kendini yenilemedir. Devrimci insanın tüm bunları hesap ederek yola çıkması gerekir. Sahip olduklarını kaybetmekten korkmak, geriye dönüşün ilk adımıdır.

Devrimci insan her alanda yeniyi, çürümüşlüğün karşısına koyabilen insandır. Bugünden, kurulacak yeni dünyanın tüm alanlarında doğrunun nasıl olabileceğini, olması gerektiğini, kuran, geliştiren ve düşünen insandır. Devrimin kendi yaşamının sınırları içinde başlayacağını düşleyemiyen, inanamayan insanın kendini adaması mümkün değildir.

KOPAN

Bir ağacın altında dört kişiydik
Dört sıcak somun gibi taze sevgimiz,
Ellerimizle yoğurduğumuz dostluğumuz vardı.
Yüreklerimizle yamamıştık karanlıkları
İçimizdeydik birbirimizin
Ve dışımızdaydı tüm kötülükler.
Eşi yok diyorduk bu paylaşımın
Yaşam bir büyük umut,
Gelecek bizimdi.
Biliyorduk güzelin nasıl doğacağını,
Biz onu kendimizde yaşıyorduk.

Ama bölündü bu güzel türkü ortasından ikiye
Girdi aramıza o pis ayrık otu
Kötülüklerin kökü
Mülkiyet denen ibret
Kopardı aldı birimizi içimizden.
En zayıfımızdı o,
Tutamadık
Kaydı ellerimizden.

Ama hayır bitmedik biz
Büyüdü inadımız,
Arttı direncimiz
Ve öğrendik ki acıyla doğuyor güzel.

Bir dalımız eksik şimdi
Fakat büyüyor çiçeğimiz
Bir ağacın altında üç kişiyiz.

Nurettin Oğuz

MÜLKİYET ÜZERİNE BİR ÖN ÇALIŞMA

N. Oğuz - M. Göksoy

"Malın mülkün kişisel bir hak olduğu, herşeyin parayla ölçüldüğü bir yerde toplumsal adalet ve rahatlık hiçbir zaman gerçekleşmez. Mülkiyet hakkı toplumsal yapının temeli oldukça en kalabalık ve en işe yarar sınıf yoksulluk, açlık ve umutsuzluk içinde yaşayacaktır." Thomas Moore,. Utopia adlı eserinde mülkiyeti böyle bir netlikle ortaya koyuyor. Bu bir bakıştır ve çağlar boyu süregelen insanlık dramının temelindeki çelişkiyi vurguluyor.

İnsanlar, sınıflar ve uluslar arasındaki adaletsizliğin, eşitsizliğin kaynağı mülkiyettir. Mülkiyeti genel bir soyutlama düzeyinde üçe ayırabiliriz: Özel mülkiyet, toplumsal mülkiyet ve ulusal mülkiyet. Mülkiyet özel de, toplumsal da, ulusal da olsa mülkiyettir. İlkel insanlarda mülkiyet gelişitikçe hırsızlık ve yalan da başlar. Samimiyetsizlik, uygarlıkla gelişmiştir. Uygarlıktaki her yeni ilerleme aynı zamanda adaletsizlikte ve eşitsizlikte de yeni bir ilerlemedir.

Emek gücü meta olmaktan çıkarılmadığı sürece, emeğin ekonomik özgürlüğü gerçekleşmez. Mülkiyet de yeryüzünden silinmediği sürece, emeğin sömürüsüyle birlikte her türlü sömürünün ortadan kalkması da mümkün olmayacaktır

Toplumsal mülkiyet, adalet ve eşitlik isteminin bir sonucudur. Ancak, insanlar arasında gerçek adalet ve eşitliğin kurulması, mülkiyetin yeryüzünden silinmesi ile mümkündür. Mülk sahiplerinin oluşturdukları sınıf, diğer sınıf veya sınıflar karşısında belli bir güce dayanmak zorundadır. Kendi egemenliğini ve iktidarını sürdürebilmek için örgütlü bir baskı gücüne ihtiyacı vardır. Devlet bu güce tekabül eder.

Mülkiyet her türlü sömürünün kaynağıdır. Pazarda meta sahipleri birbirleriyle yalnızca değişim yoluyla ilişkiye geçerler. Onların ilişkileri böylece yabancılaşır ve şeyleşir; salt şeyler arasındaki ilişkiler halini alır ve bu dile bile yansır. Emek gücü meta olmaktan çıkarılmadığı sürece, emeğin ekonomik özgürlüğü gerçekleşmez. Mülkiyet de yeryüzünden silinmediği sürece, emeğin sömürüsüyle birlikte her türlü sömürünün ortadan kalkması da mümkün olmayacaktır.

"Mülkiyet kapitalist bakımından başkasının emeğini, karşılığını ödemeden temellük etme hakkı, işçi bakımından da kendi öz ürününü temellük olanaksızlığı olarak görünür." Burjuva hukukunda mülkiyet, bir şey üzerindeki mutlak ve kesin iktidarı ifade eder. İnsanlar ve şeyler arsındaki bir ilişki gibi görünen mülkiyet bu anlamda, sosyal bir ilişkiyi, sınıflar arasndaki bir ilişkiyi maskeleyen bir yapı arzeder.

Mülkiyet özgürlüğü, insan özgürlüğünün düşmanıdır. Mülkiyetin gasbettiği yaşam da gasbedilmiştir; bunun da sonuçları, sosyo-ekonomik, siyasal ve sanatsal-kültürel yabancılaşmadır. İnsanın varlık yapısının bütünlüğü dikkate alındığında, mülkiyet ilişkilerinin zamanla insanı yabancılaştıran öğeleri, kişi ilişkilerinde de herhangi bir özelliğe indirgenen insanın, içtenlik, sevgi, saygı, dürüstlük, cesaret, güven ve onur gibi kişi değerelerine ve dolayısıyla kendi kendine sırt çevirdiği görülecektir.

Mülkiyetin sınıf ilişkilerini biçimlendirici, bir sınıfın iktidarına dayanan özelliğinden dolayı, toplumsal mülkiyette de belli bir zor ilişkisi kendini dayatacaktır. Para tüm insan ilişkilerine sinen, başlıbaşına bir sömürü aracıdır. Paranın öncelikle insan ilişkilerinden çıkarılması ve daha sonra süreç içinde ortadan kaldırılması gerekir. İnsanlar mülksüzlüğün erdem sayıldığı bir ortak bilince ulaştıklarında, mülkiyetin tutunacak bir dalı kalmayacak, yok olup gidecektir. İnsanlık ancak mülkiyeti bütün biçimleriyle sildiği zaman, sınıf egemenliği de bir zorunluluk olmaktan çıkacak, insanın gerçek özgürlüğü ve diğer anlamda gerçek egemenliği en ileri boyutuyla gerçekleşecektir.

Karşılıksız çalışmanın erdem sayılması bir felsefedir. Yaşama geçirilmesi halinde insandaki en büyük devrim oluyor. Belli ürünlerden pay almak amacıyla değil, belli bir görev bilinciyle toplumun çıkarı için karşılıksız yapılan iş bambaşka bir davranış ve çalışma biçimi, bunun da ötesinde en büyük onur ve ahlaktır.

Yeni insan olmaya özenen sosyalistler, mülkiyet ilişkilerine bir bakış geliştirmek durumundalar. Sosyalist yaşam tarzı her türlü para ilişkilerinden korunmadıkça, yoldaş ilişkilerinde paraya bakış ve paranın işleyiş mekanizmasını değiştirmedikçe, ileri sosyalizmin kurulması yönünde ciddi adımlar atılamayacaktır. Yeni insanın mihenk taşı burada yatıyor. Karşılıksız çalışmanın bir erdem, eşit, adil ve ortakçı paylaşımın onur olduğunu özümleyebilmiş insanlardan ancak devrimci çıkabiliyor.

Yeni insan, kötülüklerin kökü/mülkiyet denen ibretin ahtapot kolları arasında yok olmayan, direnen, inatla mücadele eden onurlu insandır.

Marx'ın şu sözlerini yüreğinin ve bilincinin derinliklerine işleyebilen her sosyalist, yeni insanının doğuşunu müjdeleyen, yarına açan birer gül olacaktır. "Ne kadar azsan, yaşamını ne kadar az görkemli kurmuşsan, o kadar çoksun demektir ve görkemsiz yaşamın o denli büyüktür."

Kaynaklar:

1- Thomas Moore, *Utopia*
2- Marx, *Kapital cilt 1*
3- Marx, *Kutsal Aile*

YANILSAMA ve YABANCILAŞMA

Funda Hakan

Özgür, bilinçli, kişilikli bireylerin kuracağı gelecekteki toplum, insansal varoluşu koşullandıran, süreklileştiren ve yeniden üreten dinamiklerin ve taşıyıcıların nesnelliğini yaratan kollektif öznenin, bireylerin bedensel ve zihinsel yeteneklerini geliştirebilecek her türlü araç ve olanağı, toplumun her üyesi tarafından özgürce, düşünsel ve maddi etkinliklerinin kanalları olarak içselleştiren bir yapıyla biçimlenmelidir. Bu toplumsal formu oluşturan bireylerin, etkinliklerine yabancılaşmadan, iradi müdahale alanlarını alabildiğine genişletebilecekleri koşullar varolduğu sürece özgürlük sorunu çözümlenmiş olacaktır.

Kapitalizm kendi işleyiş mekanizmasını sürdürebilmek için üretim sürecinde vahşi bir işbölümü ile, zihinsel ve bedensel anlamda tek yanlı, etkinlik alanı dar ve sınırlı, yabancılaşmış insanı yaratmıştır.

"İnsan yaşamında dışsal sınırlamaların ortadan kalkması, insana reel ve somut bir özgürlük sunmaya yetmez" (1) Çünkü birey, kendi gücünün, iradesinin ve isteklerinin bağımlılığına alışmıştır. Böylesi bir özgürlük için dışsal sınırlamaların kalkmasıyla oluşan boşluk insancıl bir içerik yüklenerek doldurulmalı, insan olma durumu birey için bir zorunluluk düzeyine çıkarılmalıdır. Eğer insan olma durumunu eylemle ortaya koymaya yönelik istek yokolmuşsa özgürlük içeriksiz kalır, bir yanılsama olur. Gerçek anlamda özgürlük, insan özünün etkin biçimde kendini gösterme, kavrama ve yaratıcı olarak serpilme özgürlüğüdür. Başka bir deyişle, insan özünün dışarıya yönelik, onu çevreleyen nesnel gerçekliğin içinde kendi yaratıcı gelişmesiyle olan ilişkisindedir. Özgürlüğün ölçüsü yalnızca insana özgü niteliğin yaratıcı etkinlikleriyle, bu niteliğe uyan zorunluluk arasındaki uyum olabilir. İnsan özgürlüğünün boyutları onun kendi doğasının, kendi özünün zorunluluklarına bağlıdır. "İnsanın yaşamla ilgili etkinlikleriyle insan doğasının zorunlulukları arasındaki uyum ancak insanın hem doğal, hem de toplumsal varlık koşulları üzerindeki egemenliği durumunda sağlanabilir." (2)

Özgürlük sorununun bütün görünümleri insan doğasının nasıl kavranılacağı noktasında yoğunlaşmaktadır. İnsanın doğası, onun, mantıksal yetisi, estetik yaratıcılığı ve ahlaksal bilinci olarak ele alınabilir. Toplumsal duruma ve sınıf anlayışına göre insanın niteliğinin kriteri ve buna uygun olarak onun özgürlüğü ile ilgili tasarımlar değişebilir. Mantıksal düşün gücü yerine irade, ahlaksal bilinç yerine dinsel bilinç, estetik yaratıcılık yerine yaşam arzusu geçebilir. Bu tür idealist anlayışlara göre, insanın özü ideal doğaya sahiptir ve özgürlük bu ideal doğanın yaratıcı gelişmesinde belirmektedir. İdealist filozoflara göre, ideal özgürlük, idealliğini yitirmeden ve maddi özgürlüğe dönüşmeden reel özgürlük olabilirdi. Oysa maddi özgürlük, zorunluluktan, reel toplumsal dönüşüme olan önü alınmaz gereksinimden doğar. "İdeal özgürlük nitelik bakımından, insanın maddi köleliğinin düşünsel yansımasından başka bir şey değildir" (3) İdealistlerin yanısıra, vulgar marksistler de diyalektik dışı bir yaklaşımla, özgürlük sorununun ağırlık noktasını, toplumsal insanın sınırlı olma durumuna, onun dış çevre ile olan bağımlılığına kaydırmışlardır. Bu durumda özgürlük, nesnel bir moment değil, tersine öznel, psikolojik belli bir özgürlük duygusuna indirgenmiş olur.

Kapitilazmin, Fransız devriminden sonra açıkladığı özgürlük tanımında olduğu gibi "başkalarına zarar vermeyecek herşeyi yapmaya hakkı olmak veya "birinin özgürlüğünün başladığı yerde diğerinin özgürlüğünün bitmesi" türünden önermeler gerçekte burjuva rekabetinin, herkesin herkese karşı savaşının birer anlatımıdırlar. Tekelci kapitalizm bir yandan, emeğine, ürününe, üretim sürecine, ilişkilerine yabancılaşan, iradesi, kişiliği, düşünce ve davranışları belirli bir norm altında tutulan bireyleri yaratırken, diğer yandan yanılsamalı, soyut bir özgürlük kavramını da insanlara empoze etmekten geri kalmamıştır. Kapitalizmin insanlara sunduğu özgürlük yanılsamalarla dolu olup "raslantısallıklardan yararlanma ve raslantısal ayrıcalıklara sahip olma hakkıdır" (4) Kapitalist toplumda, adi suçların, ahlaki çöküntünün kaynağı, bireylerin özgürlüklerinin kısıtlanmasına karşı gösterdikleri tepkisellikle ilişkilidir.

Kapitalizm kendi işleyiş mekanizmasını sürdürebilmek için üretim sürecinde vahşi bir işbölümü ile, zihinsel ve bedensel anlamda tek yanlı, etkinlik alanı dar ve sınırlı, yabancılaşmış insanı yaratmıştır. Tekel-

si düzen, yığınlaştırılmış, kişiliksizleştirilmiş, akılsızlaştırılmış, yaratıcılık yeteneği tek yanlılığın anaforunda körelen, burjuva rekabetinin sarmalında eriyen, özne olamayacak kadar nesneleşen, biçimlendiremeyecek kadar biçimlenen, güçsüz, insiyatifsiz, tek tip birey projesini yaşama geçirmiştir. Tek yanlı ve sınırlı gelişen bireyin yerine, bütünsel ve insanın gelişmesinin, insanın yücelmesinin sınırsızlığına inanan bireyi koymak, üretici güçlerin, üretim ilişkilerinin yeniden inşa edilmesine, bunlar üzerindeki yığınsal denetimin kollektif özne tarafından gerçekleştirilmesine, çalışma sürecinin toplumsal kombinasyonlarında sürekli devrim yapılmasına, işçilerin özsel varlığına ait olmayan çalışma biçiminin, giderek kendilerinden başka hiçbir denetleyenin olmadığı toplumsal çalışma ve edinme biçiminde yeniden şekillendirilmesine bağlıdır. Yığınsal denetimle, işçinin bizzat üretim süreci üzerinde daha düzenleyici davranması, onun işlevinin akışını ve bütün yanlarıyla hareketliliğini sağlar. Toplumsal bir ayrıntının basit taşıyıcısı durumundaki yabancılaşmış bireyi, gelişmiş, bütünsel bireyle değiştirir. Üretim sürecinin reel planlaması olanaklı duruma geldiğinde, özgür bireylerin toplumsal üretim tarzı üzerindeki egemenliği güvence altına alınır. Üretici güçlerin gelişimine toplumun bütün üyelerinin çıkarları açısından, sınırsız bir hareket alanı açan yaşam koşulları pratik olarak somutlanabilir. Bu noktada özgürlük sorunu tekrar gündeme geliyor. İnsanın kendisi için değil, toplum için çalıştığı sosyalist düzende, özgürlük kavramı doğal olarak, bireylerin kendi kişisel yaşamlarına ait bir olgu biçiminde anlaşılmamalıdır. Çünkü herkes özgür olmadığı sürece, toplum kendini özgür kılmış değildir ve herkesin özgürce gelişmesinin önkoşulu, herbir kişinin özgürce gelişmesidir.

Tekelsi düzen, yığınlaştırılmış, kişiliksizleştirilmiş, akılsızlaştırılmış, yaratıcılık yeteneği tek yanlılığın anaforunda körelen, burjuva rekabetinin sarmalında eriyen, özne olamayacak kadar nesneleşen, biçimlendiremeyecek kadar biçimlenen, güçsüz, insiyatifsiz, tek tip birey projesini yaşama geçirmiştir.

Doğa ile insan arasındaki sıkı birlik içerisinde, birey özgün yaratıcı faaliyetini geliştirebildiği müddetçe, yaşamak, hayatta kalmak, üretici etkinliğe katılmak için gerekli bir önkoşul olma niteliğindeydi. İnsan hayvan aleminden ayrılırken, çalışma, insanlığa özgürlüğü sağlayan asıl öge olarak belirirken işbirliği insan topluluğunu üretici güce dönüştüren doğal bir işlev olmuştur. İnsanlık doğayı yeniden üretirken arasındaki güçlü bağı kurup bir tür olarak özgürlüğünü tümüyle ilan etmiştir. Buradaki işbirliği tümüyle insan türüne özgürlük sağlamak, onu yaratmak amacında ve birey sadece topluluk üyesi olarak vardı. Bireyin kendi hareket alanını kazanması onun için bireysel özgürlük sorununu yarattı.

Kapitalist üretimde ücret-emek-kapital arasındaki ilişki doğa ile insan, bireyle yaşam faaliyeti arasındaki birliği kırdı. İşbölümü bireyin özgür üretici faaliyetine sınırlamalar koyarak, özgürlüğünü yok ederken, bir anlamda yabancılaşmanın da kaynağı oldu. Kapitalist üretim tarzı, işi sadece hayatta kalmak için bir araç durumuna indirgedi. Bireysel özgürlük alanı yemek, içmek, üremek gibi hayvansal fonksiyonların dışında bir işleve sahip değildir.İnsan olarak bireyin kendi gücünü ifade ettiği, geliştirdiği, yeteneği ve kuvvetiyle hayvansal aktivitelerden ayrıldığı eylemler sahasında ise bir hayvandan farksızlaşır ve yabancılaşan insan emeği, türü, bireye yabancılaştırır.

Yabancılaşmaşı insan emeği kapitalist üretimin olmazsa olmazlarından biridir ve tüm yabancılaşmaların da temelini oluşturur. Kapitalist üretim, insanların fiziksel ve ruhsal durumlarında ve parçaları oldukları eylemlerde yıkıcı etki yapar. Üretim sürecinde işbölümünün gelişmesi ve üretimde her aşamanın tekrar karakteri ile üretici güç, insanın gerçek gücünün çok gerisinde kalırken, aynı zamanda özgür ve etkin olmayan tek yönlü bireyler geliştirir. Üretim ilişkileri tüm sınıfları birbirine bağlayan etken ve üretim faaliyeti de bunun motoru olduğu için, tüm sınıflar farklı şekillerde de olsa yabancılaşmadan nasiplerini almıştır, fakat en çok zarar gören doğrudan üretime katılan prolaterya olmuştur.

Emek, bireyin özgür yaratıcı faaliyetini yansıtmadığı, yaşamsal fonksiyonlarının devamı için bir zorunluluk olarak kullanıldığı sürece işçiye yabancılaşır. Üretim faaliyeti içinde işçinin insiyatifinin yok edilmesi, gerek bu faaliyette gerekse sonuçta elde edilen üründe hak sahibi olamaması, bunlar üzerinde plan yapamaması, onun emeğini tümüyle kendinden koparır ve bir yabancı konumuna getirir. Böylece maddi ve insani anlamda yoksullaşmasını kendisi yaratır. Ürüne kanalize ettiği üretici potansiyeli bir daha ona geri dönmez ve kendi karşısında yarattığı yabancılaşmış dünya o kadar güçlüleşir. Diğer bir yönü de şu ki: İşçi hayatını kendine dönmeyen ürüne katarken yaşamı da ona ait olmaktan çıkar. İşbölümündeki yeri ve mekanize çalışması, yaratıcılığına izin vermeyen beynini ve estetik anlayışını belirli bir alanın dışına çıkarmayan bu sistemde onu bir makina parçasından farksızlaştırır. İşçinin zihin ve bedeninin tahribiyle gelen, yabancılaşmış üretim faaliyetinin sonucu ürüne yabancılaşma olarak ortaya çıkar. Artık, onun için üzerinde hiçbir hak iddia edemediği, ürün, kendi karşısında güç uygulayan bir nesnedir.

Görülüyorki prolaterya yabancılaşmış maddi nesneler üreterek hem kendisinin hem de egemen sınıfın

yabancılaşmasını üretir. Proleterin yabancılaşması kendi aktif-pratik faaliyetinin sonucuyken, kapitalistinki böyle bir faaliyeti üretememenin sonucunda, hazır bir durum olarak karşısına çıkıyor. Kendi kendisinin 'yıkımı'nın dinamiklerini kendi eylemiyle yaratan işçiye kıyasla, "kapitalistin kendi yabancılaşmasındaki rolü pasif bir roldür". (5) Kapitalist, üretim faaliyetine ve ürünün geçmişine olduğu kadar, geleceğine de yabancıdır. Fakat yabancılaşmanın belirleyicilerinin başında gelen bir gücün hakimiyetinde olma koşulu" onlar için de geçerli görünüyor. Ürün direkt olarak onlar üstünde bir güç uygulamıyorsa da ürünün üretildiği, değiştirildiği sosyal koşullar, karşısında bir güç yaratıyor. Hangi ürünün, nasıl, ne fiyata, ne kadar satılacağı gibi sorunlar bir ölçüde kapitalisti de ürünün kontrolü altına alıyor. Tüketici olarak bakıldığında ise kapitalist de işçi gibi satın alabildiği ölçüde ihtiyaçlarını doyurur. Fark onun daha çok satın alabilmesidir. Kapitalist toplumda güç "sahip olma gücü" şeklini alır ki bu da parayı ihtiyacın nesnesi yapar. Kapitalistin üretim faaliyetinde sömürü nesnesi olarak işçiye yaptığı muamele, işçiler de olduğu gibi onlarda da deformasyon yaratırken, kapitaliste güç olarak bir tek satın alma gücünü bırakır. Bu güce ulaşabilmek için açgözlü, acımasız ve ikiyüzlü olması, işçilerle olduğu kadar, kendi sınıfından olan rakipleriyle arasında beliren yabancılaşmayı açıklar. Kapitalist sınıf, işçi sınıfından farklı olarak göreceli olmanın ötesine geçmeyen avantajlara ve özgürlüğe sahiptir, o kadar.

Emek, bireyin özgür yaratıcı faaliyetini yansıtmadığı, yaşamsal fonksiyonlarının devamı için bir zorunluluk olarak kullanıldığı sürece işçiye yabancılaşır.

Bu yanılsamalı özgürlük alanında, "çağının tanığı" olan sanatçıların ve sanatın durumu nedir? Kapitalist toplumda sanat da meta haline gelmiştir. Metalaşma sürecinde çoğu sanatçılar, zorunlu olarak ya da komformizmin güvencesiyle meta üreten sömürülenlere dönüşürken, kendilerine en çok kazancı getirecek olanı üretmeye yönelirler. Toplum için hiçbir değişim getirmeyen bu sanatsal ürünler, sanatın gerçek işlevine olduğu kadar topluma da yabancıdır. Devlet eli ve baskısıyla düzenin stepnesi durumuna gelen sanatçılar, sınırlanmış yaratı alanlarında, yabancılaşmış bireyler kadar yanılsamalı bir özgürlüğe sahiptirler ve bu bireylere sundukları tek şey, yabancılaşmanın yeniden üretimidir. "Düzeni sorun yapan sanattan düzeni sorun yapanları sorun yapan sanata doğru transformasyon tamamlanmışa benziyor". (6)

Bireyleri yaşamın her alanında karşı karşıya oldukları yabancılaşmış, bilinçsiz ve değişime inançsız konumlarından uyandıracak çığlığı atacak olanlar, yabancılaşma sürecinin üretiminde etkin rol oynayan sanatçıların dışında kalmayı başarmış, düzeni sorun yapan ve hala kendi özgür yaratı alanını koruyabilen devrimci sanatçılardır. Brecht'e göre, bu sanatçıların amaçladıkları, olayları alışıldık ve bildik olandan soyutlayıp bireyin karşısına şaşırtıcı ve beklenmedik olarak çıkartmaktır. Özü gereği politik olan sanat olağan görünen herşeyi bireyi yabancı konuma getirip sorgulatmayı başarırken, bireyin değişime olan inancını ve gücünü canlandırır.

Yaşamda varolan tüm çelişkileri saptama ve bu çelişkileri çözümlemek için çeşitli formülasyonlar geliştirme iddiasındaki sosyalist toplumda, çözümler bireysel değil de toplumsal bir ölçeğe oturduğu oranda anlamlıdır. Yabancılaşma ve onun maddi temeli olan işbölümü -bugünkü anlam ve niteliğiyle işbölümü- toplumsal ölçekte ortadan kaldırıldığında bireyin özgürlüğü reel anlamına kavuşmuş olur. Nesnel koşulların olgunlaşması ve toplumsal muhalefetin öncü öznenin iradi müdahalesiyle kucaklanması, beraberinde zorunluluğu, yaşam tarzındaki dönüşüme olan kaçınılmaz ihtiyacı getirir. Lenin'in dediği gibi "her marksist kendini kaçınılmaz olanı kanıtlamaya çalışmakla sınırlar". (7)

İnsanın üretici ve toplumsal gücünün yabancılaşması, kapitalist üretimin özgül koşullarına bağlı tarihsel bir fenomendi. Yabancılaşmanın üstesinden gelme yollarını ve araçlarını incelerken şöyle yazar Marx: "Kişi, soyut yurttaş olmaktan çıktığı zaman, kişi olarak, günlük hayatında, işinde, durumunda insan türünün bir üyesi haline geldiği zaman, kendi güçlerini toplumsal güçler olarak tanıdığı ve organize ettiği zaman ve kendi toplumsal gücü, siyasal güç olarak kendisinden ayrılmamış hale geldiği zaman, insanoğlu işte ancak o zaman kurtulabilecektir." (8) Başka bir deyişle insanın kendi toplumsal gücünden yabancılaşması ve sonunda komünist toplum koşulları içinde yani bireyin bilinciyle toplumun bilinci arasındaki engeller ortadan kaldırıldığı zaman, yabancılaşmanın zararlı sonuçlarını kapitalizme karşı yürütülen siyasal mücadele sırasında üstesinden gelinmesi ile aşılmış olacaktır. "İlerici bilimsel sosyalizm kuramıyla donanmış devrimci bilinç, yabancılaşma sürecinin kendisine yüklediği yanılsamalardan özgürdür." (9)

1- Yuri Davidov, Özgürlük ve Yabancılaşma sf: 15- Bilim ve Sosyalizm Yayınları
2- Marx, Kapital Cilt III
3- Yuri Davidov, agy. sf: 26
4- Marx, Engels, Alman İdeolojisi sf: 76
5- Ollman, Alieanation, sf: 253
6- Yalçın Küçük, Toplumsal Kurtuluş, Sayı: 43 (Emperyalist transformasyon)
7- Lenin, Toplu eserleri, Cilt 1 sf: 358
8- Marx, Engels Toplu eserleri, Cilt 1 sf: 370
9- Boris Suçkov, Gerçekçiliğin Tarihi sf: 136.

"SÜRGÜN DÖNÜŞÜ"NDEN İZLENİMLER

Ufuk Yılmaz

14 Eylül akşamı Altınpark'taydık. Sevenleri 14 Eylül'de Yılmaz Güney'i bir kez daha bağırlarına bastı. Fatoş Güney'in de katıldığı gecede O'nu anlatan şiirler okundu, konuşmalar yapıldı. Yılmaz Güney adı bu mütevazi kalabalığın coşkusuna dönüştü.

Belediyenin 'Yardımı'

Açılış konuşmasında geceyle ilgili bazı aksaklıklara değinildi, valiliğin çıkardığı sorunlar sergilendi. Valilik son güne dek izin vermeme 'alışkanlığını' sürdürmüş.Ayrıca SHP 'li belediyeden sözü alınan üç dört bin kişilik bir mekan yerine çok daha küçük bir yer verilmiş. Bunun nedeni belediyenin söz verdiği alanda yeniden 'inşaat' çalışmaları başlaması (!) Böylece SHP' li belediye de üzerine düşen "görevi" yerine getirmiş oluyordu.Kısa süren bu açış konuşmasından sonra sözü İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi adına Hüsnü Öndül aldı. Yılmaz Güney'i ilk kez nasıl tanıdığını, ondan nasıl etkilendiğini anlattı. Bir insanın vatandaşlık hakkının keyfi bir kararla alınamayacağını vurguladı. Daha sonra şiirler okundu, Yılmaz Güney şiirlerde kucaklaştı bizle. Fatoş Güney'in konuşması bundan sonraya rastlıyordu. Fatoş Güney, bu toprakların yetiştirdiği Kürt kökenli devrimci bir sanatçıya yapılan baskıları, tehditleri, O'na verilen cezaları, sürgünleri anlattı. O'un bunlarla nasıl mücadele ettiğinden, devrimci bir sanatçı olarak sinemaya verdiği emeklerden bahsetti. Yılmaz Güney'in pek çok kez sebep gösterilmeden ya da sudan sebeplerle hapis cezasına carptırıldığını, sürgün edildiğini söyledi. Tüm bu baskılar, tehditler sürerken Yılmaz Güney, filmlerinin niteliğini yükseltiyor, çok daha güzel eserler veriyordu. Ama sömürenler, iktidardaki sınıf, bunlara katlanamazdı ve Yılmaz .Güney'in yüzün üzerinde filminin negatiflerini yaktırmak gerekliydi. Daha sonra Fatoş Güney, O'nun çoğu kez elinde imkanlar olmasına rağmen hapisten kaçıp, yurtdışına çıkmadığından sözetti. Yılmaz Güney son ana kadar Türkiye insanlarıyla birlikte olmak istemişti. Ama bıçak kemiğe dayanıyordu, başka yol kalmayınca O, buruk bir acıyla ülkeyi terketmek zorunda kalıyordu. 12 Eylül'ün Faşist kafaları, kokuşmuş ilişkilerden nefret eden, yepyeni bir dünyayı özleyen bu devrimci sanatçıya toplam yüz yılı bulan davalar açtılar, buna hakları olmadığı halde O'nu vatandaşlıktan çıkardılar. Yılmaz Güney ise hep kendi insanlarına kavuşmak için çırpınıyordu. Ama ömrü buna yetmedi. Ölümünden sonra bile O'na yapılan haksızlıklar sürdü , doğduğu topraklara gömülmesine dahi izin verilmedi.

'Arkadaş'

Yılmaz Güney'in "Arkadaş" adlı filminde, Melike Demirağ, Kerim Avşar gibi sanatçılar rol almışlar. Film 1974 yapımı. 1970'li yılların tam bir yansıması. "Arkadaş", sınıflar arasındaki çelişkiyi, kapitalist toplumun bireyi nasıl çürüttüğünü, burjuva sınıfının kokuşmuşluğunu vurguluyor.

Filmdeki karakterlerde, insanları çürüten kapitalist ilişkilere olan nefreti görüyoruz. Her ne kadar sunulan çözümler, yapılan analizler yer yer yüzeysel kalsada 1974'te yapılan bu filmin Türkiye solu için bir belgesel niteliği taşıdığını düşünüyoruz.

Film arasında ve bitiminde Fatoş Güney, Yılmaz Güney'in posterlerini, resimlerini imzalatmak isteyen kalabalıkla, sabırla, sevgiyle ilgileniyor. Bu arada pek çok küçük çocuğun isminin Yılmaz Güney'den ve filmlerinden kaynaklandığını görüyoruz; Yılmazlar, Umutlar çok sayıda. Yılmaz Güney, gerçekten insanların içinde artık.

Fatoş Güney Film hakkındaki görüşlerini soruyor izleyicilere. İnsanlar güzel buluyorlar Filmi. Seyircilerden birisinin, "balyoz gibi" dediğini duyuyoruz.

Fatoş Güney'e, "yurtdışından Türkiye nasıl görünüyor, gelişmeleri izlemek mümkün oluyor muydu" diye soruyoruz. Bazı gazeteleri temin edebildiklerini, kendisinin, Türkiye'yi sürekli izlemeye çalıştığını söylüyor. Ama genelde yurtdışında hayat şartlarının sanıldığından çok daha zor olduğunu, ekmeğin, aslanın ağzında değil, karnında olduğunu vurguluyor. Bunun da pek çok insanımız için mücadeleden, ister istemez bir uzaklaşmayı getirdiğini düşünüyor. Saat 23.00 sıralarında artık pek az kişi kalıyor, biz de vedalaşıp ayrılıyoruz.

14 Eylül Gecesi Yılmaz Güney, kendi insanlarına kavuştu. Biz hem Yılmaz Güney'e hem Fatoş Güney'e tekrardan sıcak bir hoşgeldin diyoruz.

Hoş geldiniz.

ONU ANLAT İŞTE

Hüsnü Öndül

Bir köylü, kasabalı çocuk için, Yılmaz Güney adı neyi anlatır? Bugün için değil soru; 1960-1970'li yıllar için. Sorunun içine, gençleri ve yaşlıları; köylüyü ve esnafı, işçiyi katabilirsiniz. Konuşmamın ilk bölümü, bu soruya karşılıktır.

Sorunun yanıtı, bence *efsane*'dir.

Bu efsane, yürümesinden, gülmesine, ata binmesine, silahı doğrultmasına değin uzanır. Efsane, filmlerini aşar. Filmlerdeki kahraman; hani O, mert, cesur ve haklı insan; özel yaşamında da öyledir. O dönemin çocukları, gençleri, esnafı ve işçisi için efsanenin bu boyutu, (a priori) peşinen kabul edilmiştir.

Efsane, bence de böyleydi ve böyle yaşamalıydı.

Yılmaz Güney'in "hastaları" vardır. Açıkça söylemem gerekir ki, ben de onlardan biriydim.

Hani artist olmak için Yeşilçam'a giden gençler vardır. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarımı geçirdiğim kasabadan, tatil için gittiğim İstanbul'da (1970) akrabalarımın, Beyoğlu'na yakın bir yerde oturmasından yararlanarak, hergün artistleri görürüm diye, İstiklal caddesine "tur" atmaya giderdim. Bir gün Taksim'de, Yılmaz Güney ile Fatoş Güney'i elele tutuşmuş yürürken gördüm. Yüreğim ayaklandı. Koşarak gittim ve merhaba Yılmaz Abi, dedim. "Merhaba canım, merhaba" dedi. Arkalarından yürüdüm; bir otele gitmişlerdi. İki saat kadar bekledim. Memlekete arkadaşlarıma yazdığım mektuplarda, selamlaşmadan söz ediyordum. Çünkü, benim çok yakın arkadaşlarım da, efsanenin hastalarıydılar.

O yıl ne yapıp edip, Umut filminin galasına da gittim. İnsanlar Yılmaz Güney salona girince, Yılmaz, Yılmaz diye tempo tutuyordu. Montumu çıkarıp sallıyor ve ben de bağırıyordum.

Efsane ile selamlaştım, gördüm; büyü bozulmamıştı.

Benim için efsane yaşıyor.

Yılmaz Güney, devrimci bir sanatçıdır.

Düşünceme göre, devrimcilerin milliyetlerine bakılmaz. Ona bakış açısı itibariyle Türk ya da Kürt sanatçısı diyenler olabilir. Benim için O, yarattığı yapıtlarıyla ezilen herkesin dostu bir insandı. Efsanenin bu, ikinci boyutudur.

Biraz da, Yılmaz Güney'in vatandaşlık sorunu üzerine sözümüz olacak.

Türk Vatandaşlığı Kanunu, 1964 yılında kabul edilmiş. 12 Eylül generalleri 13.2.1981 tarihli, 2383 sayılı yasayı çıkarmışlar. O yasanın 25. maddesinde vatandaşlığın kaybettirilmesini düzenlemişler. Maddenin g fıkrasına göre, "Yurt dışında bulunup da T.C.nin iç ve dış güvenliği ile... aleyhinde faaliyette bulunanlar..."Bakanlar kurulu kararı ile vatandaşlıktan çıkarılırlar. Bu hükme dayanarak yurttaşlıktan çıkarıldı.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 15. maddesi, "Herkesin bir uyrukluğu hakkı vardır. Kimse keyfi olarak uyrukluğundan yoksun bırakılamaz." hükmünü taşır. Yılmaz Güney, bir idari tasarrufla, keyfi bir biçimde yurttaşlıktan çıkarılmıştır. 12 Eylülcülerin tüm tasarrufları gibi hukuk dışıdır.

Konuşmanın başlığı, "Onu Anlat İşte"dir. Bu, bir kitabın başlığıdır. Bugün burada, İHD Ankara Şube Başkanı sıfatıyla Muzaffer İlhan Erdost konuşma yapacaktı. Fakat programlar çakıştı, yerine ben konuşuyorum. Onu Anlat İşte'de, Erdost'un Güneyle ilgili bir yazısı var; "Yılmaz'a Ey Dostum Diyebilmek" başlığını taşıyor. Yazı, Mahmut Tali Öngören'in, aynı başlıklı yazısına atıfta bulunarak başlıyor. Bu konuşmada da ben Erdost'a atıfta bulunuyorum. Yıl 1984' tür. Ölüm oruçlarında devrimcilerin öldüğü yıllardan. Sessizliği bir onlar bozmaktadır. Öngören, Yılmaz üzerine yazısını yazar. Erdost'a göre, "Ey Sevgili Dostum'dur, esas başlık. Fakat "sevgili" sözcüğü yoktur yazıda. Şöyle anlatır Erdost:

Önce usul söyler, sessizce:

"Ey dostum nereye gittin?"

Sesini yavaş yavaş salıverir, kendine ve çevresine doğru:

"Ey dostum nereye gittin?"

Çıkar sokaklara. Şimdi yüzbinlerce adım, binlerce saat uzağında da olsa, toprağın, ceviz ağacının, alüminyumun ördüğü tabutun içinde de olsa, ve çözülmüş, dağılmış olsa da ses alma hücreleri, bir ince yel gibi, bir akar su gibi, bir gök uğultusu gibi bağırır:

"Ey dostum nereye gitin?"

Ya da sayfaların katratını taşıran bir dizmen gibi bağırır:

"Ey sevgili dostum nereye gittin?"*

Nereye!

Aslında, Erdost, Yılmaz'ın nereye gittiğini bilmektedir.

O komünarların koynundadır.

Fakat, Yılmaz'ın filminde olsaydı bu soru, herhalde bir çığlık olurdu.

Soru, şöyle seslendirilirdi;

NEREYE?

Saygılarımla.

---

* -Onu Anlat işte, Muzaffer İlhan Erdost, Onur Yayınları, 1989.

BU PARTİNİN NERESİ SOSYALİST ?

Hasip Akgül

Yöneticileri itibariyle yirmi küsür yıllık bir anlayış olduğu söylenebilir. Her beş senede bir özeleştiri verir; geçmişinin toptan yanlış olduğunu söyler. Sonra yeni bir sürece girer ve bir o kadar zaman sonra, yaptıklarının yine yanlış olduğunu söyler. Bize göre, "pişkinlik" olan "hâlâ devam etme"sini ise devrimci kararlılık olarak adlandırır.

Kimden bahsedildiği herhalde anlaşılmıştır.

TİKP'ten başlanabilir. Kısa bir dönem. Hemen 12 Mart'la kesintiye girmiş bir süreç. Bu süreçten çıkarken, solun büyük bir kısmı yaptıkları işe harcadıkları zamandan daha büyük bir zamanı, geçmişte yapılan hatalar ve geçmişin değerlendirilmesine harcıyor. TİKP'ten geriye kalanlar, Aydınlık dergisinde değerlendiriliyor. Yeterince anti-Sovyetizm yapılmadığı ilk saptama oluyor. Temel amacı 'sosyal emperyalizme' karşı mücadele olan bir parti kuruluyor. Yeni partinin adı TİKP'tir. Adından 'ihtilal'ciliği atmıştır. 1978'den 1980'e 70 büyük toplantı ve mitinginden 55'i 'Rusya'ya karşı, 'milli birlik ve beraberlik', 'milli egemenlik' ismi ve sloganıyla düzenlenmiştir.

Bu dönemde böyle bir saldırıya geçmesi tesadüf değildir. Bu anlayışı hep dış dinamikler belirliyor. 1970'lerin ortasından sonra, dünya sağa kayışın sinyallerini veriyor. Sovyetler, ABD ile belli bir yumuşamaya gitmeye çalışıyorlar. ABD'nin dışarıda Vietnam yenilgisinin ve genişleyen sosyalist dünyanın, içeride, ardarda patlayan skandalların moral bozukluğunu üzerinden atmak için, manevralar yaptığı bir dönemdir.ABD özellikle 1970'lerin sonunda girdiği ekonomik krizi de atlatarak atağa kalkacak ve dünyayı sağ bir dalgayla kaplayacaktır. İşte bu dönemde TİKP, sol içinde gidilebilecek en sağ köşeden dışarı taşıyor. Başlattıkları anti-Sovyet kampanyayla, sol olmaktan çıkıyor. Bu subjektif, kurgusal bir gözlem falan değildir; TİKP o dönemde ne yaptığını kendisi yazıyor:

"Devleti Yıkma İddiasına En Açık Cevap 'Yaşasın Türkiye' Sloganımız."

(TİKP, İddianeme ve Sorgu, sayfa 124)

"Milli Bayrağımız Bütün Yürüyüşlerin Başında Dalgalandı."

(Agy, sayfa 125)

"İstiklal Marşına Saygısızlık Gösterenlerle Birleşilemez."

(Agy, sayfa 125)

"Milli Güvenlik Derslerini Destekleyen Tek Parti TİKP Olmuştur."

(Agy, sayfa 128)

"TİKP, Milli Savunmayı Güçlendirmeyi 'Merkezi Görev' Kabul Etmiştir."

(Agy, sayfa 125)

"Sıkıyönetimi Terör Odaklarına Karşı Destekledik"

(Agy, sayfa 129)

"NATO'yu Sovyet Tehdidine Karşı Önemli Bir Etken Olarak Değerlendirdik."

(Agy, sayfa 130)

"Yalnız Türk Silahlı Kuvvetlerinin Değil Batı Avrupa Ordusunun da Güçlenmesinden Yanayız."

(Agy, sayfa 130)

"Eleştirinin Amacı Orduyu Güçlendirmektir."

(Agy, sayfa 132)

"Kontrgerilla Kampanyamız, Orduya Değil Devlet İçine Yuvalanmış Yasa Dışı Güçleri Hedef Almıştır."

(Agy, sayfa 134)

"Parlamentoyu Savunduk ve Sandık Başına Çağrısı Yaptık."

(Agy, sayfa 137)

"Partimiz Ayrılıkçılığa ve Bölücülüğe Karşı En Kararlı Mücadeleyi Yürütmüştür."

(Agy, sayfa 138)

"Atatürk'ü Türkiye Halkının En Büyük Devrimcisi Olarak Gördük, Tutuculuğun Kalkanı Yapmadık."

(Agy, sayfa 163)

Bunların unutulmaması önemlidir. Bazıları unutabilir. Ancak bugün tabelasında 'sosyalist' yazan bir parti, özellikle Kürtlere çengel atarak, belirli bir taban bulmaya çalışmaktadır. Yasal alanda mücadele kanal-

ları açarak, politikalar üretilmesini 'burjuva legalizmi' olarak değerlendiren; ve buna karşılık hiçbir gizli çalışma, mücadele yürütmeyen; örgütlenme yerine bunun tartışmasıyla zaman geçiren anlayışların yarattığı bir zeminde kendine yaşam alanı bulan Sosyalist Parti önderliği, TİKP'in devamıdır. Bu partinin, tabanındaki iyi niyetli unsurları dışında, sosyalizmle alakası yoktur.

Özgür Halk Dergisi yazarı Ali Fırat, "TİKP kemalizmin uşağıydı" derken, Mücadele Dergisi, bunların bulunduğu hiçbir platforma katılmazken, haklıdırlar. Hareketler de insanlar gibi belli bir kişiliği temsil ederler. Koca bir geçmiş ve kişiliksizlik, bir özeleştiriyle öyle hemen değişmez. İsteyen bunu destekleyecek bir alıntıyı Mao'nun *"Çelişki Üzerine"* kitabından bulabilir.

Bu anlayışın başından bu yana hiçbir politikası devrimci değildir ve hiçbir öngörüsü gerçekleşmemiştir. MDD, Sosyal Emperyalizm, "Brejniyev Hitler'in ayak izinden yürüyor", Mit-İhbarcılık, Mahkemelerde Eylülist tavır, Hapishanede mücadele kaçkınlığı, Walesa, Irak, Romanya'daki karşı-devrime sevinç, Kürtlere karşı çıkarcı pragmatik politika...

Doğu Perinçek bu devlete gerçekten karşı mıdır? İnsanların kafasında bu şüpheyi taşımasına neden, ön yargıları değil Doğu Perinçek'in geçmişidir. Devlete gösterilen devrimci kapılandır.

Doğu Perinçek, Kürt kardeşlerimize gerçekten "karşılıksız" mı yardım yapmaktadır?

"Devleti, dış tehdide karşı savunma anlayışı, Partimizin T.C'nin simgesi olan ayyıldızlı bayrağa karşı tutumuna da yansımıştır. Milli bayrak bütün toplantılarımıza asılmış, bütün yürüyüşlerimizin başında dalgalanmış ve bu tutumumuzu eleştirenlere karşı açık bir ideolojik mücadele yürütülmüştür." "Biz Türkiyemizin devlet egemenliğini ve bağımsızlığını savunuyoruz. Biz Kurtuluş savaşımızın mirasına ve emekçi halkın elinde dalgalandırdığı milli bayrağa sahip çıkıyoruz." (TİKP, İddianeme ve Sorgu, Sayfa, 125)

Bunları Hayri Kozakçıoğlu söylemiyor, ne zaman söylemiş olursa olsun bunları söyleyen Doğu Perinçektir ve söyleme tarihi öyle çok eski değildir. Bu sözler 1980-81'de söylenmiştir.

Doğu Perinçek gerçekten Garbaçov karşıtı mıdır? Garbaçov'un bugün uyguladığı politikaların çoğunu Aydınlık dergisi koleksiyonlarından geliştirdiği bile söylenebilir. Bakınız aydınlık dergisi bir dönem neler yazmış:

"Ortak Pazarın, Batı Avrupa tekellerinin ve onların hükümetlerinin bu birliğinin durumu nedir? Bu birlik bir taraftan iktisadi, siyasi ve askeri alanlarda Avrupa'nın birliğini geliştirmektedir ve biz buna karşı değiliz."

(Aydınlık sayı:57, 1975, sayfa,51)

Garbaçov "Ortak Avrupa Evi"ni buradan araklayarak geliştirmiş olabilir. Veya Almanyaları birleştirme ilhamını, aynı derginin aynı sayı ve sayfasındaki şu slogandan almış olabilir;

"Bağımsız, Birleşik Bir Almanya İçin Mücadele İki Süper Devlete Karşı Mücadeleden Ayrılamaz."

Bütün bunlar için yanıtları hazırdır: "O dönemde hatalıydık, biz bunun özeleştirisini verdik." Bu işler bu kadar kolay değil. Bir taraftan reddettikleri geçmişlerini bir taraftan da savunuyorlar. "SB Tartışması Bitti" kapaklı sayalarında, 2000'e Doğru dergisi, bir tablo yapıyor ve devrimci hareketlerin Sovyetler Birliği için 80 öncesi ve şimdiki değerlendirmelirini karşılaştırıyor. (Toplumsal Kurtuluş adına verilen açıklama ise sayfalarına girmiyor!) Herkes değişmiş, herkes Sovyetler Birliği'ne öncesinde ve sonrasında farklı şeyler söylemiş ama Halkın Sülalesi ve Aydınlık, bu süreçten iki dönemde de aynı şeyi söyleyerek "tutarlı" ve "doğru" çıkmış. Brejniyef ile Garbaçov arasındaki nitelik farkını görmeyen bu anlayışın "tutarlılık" ve "doğruluğu" bozuk bir saatinkine benziyor; günde, üstelik iki kere doğru oluyor.

Bu anlayışın "hatalarını" say say bitmez. "Hatanın" her çeşidi var. Politik, ahlaki, teorik, ideolojik.. Boy boy, desen desen, çeşit çeşit hatalar. Walesa her sayılarına kapak, her kitaplarına örnek olarak girmiştir. Kapitalist restorasyonunun adamı olduğu, emperyalizmle açık işbirliği görüldükten sonra farkedilmiş ve hiç ses çıkarılmamıştır. Irak kendi İzmir'ini almıştır. Madem anti-Amerikan bir politika geliştireceksin bari Irak halkı de. Yok Saddam'a açık destek. PKK'nın, "Biz kolera ile veba arasında tercih yapmayız" açıklamasıyla bir hatayı daha geride bırakmıştır.

Bu anlayışın başından bu yana hiçbir politikası devrimci değildir ve hiçbir öngörüsü gerçekleşmemiştir. MDD, Sosyal Emperyalizm, "Brejniyev Hitler'in ayak izinden yürüyor", Mit-İhbarcılık, Mahkemelerde Eylülist tavır, Hapishanede mücadele kaçkınlığı, Walesa, Irak, Romanya'daki karşı-devrime sevinç, Kürtlere karşı çıkarcı pragmatik politika...

Liste kabarık ve yeni günahlar çoğunlukta. Perinçek'in özeleştiri periyodu gelişmiştir. Özeleştiri verip (!) tövbe istiğfar getirip bu işi bırakmalıdır. Eğer hala devrimci olduğuna samimiyetle inanıyorsa yeri 2000'e Doğru dergisinin başıdır. Çünkü yaptığı tek yararlı iş budur. Sosyalist Parti tabanı ise partisi için karamsar olsa da gelecek için umutlu olmalıdır ve başlangıç olarak seçimlerde bunlarla beraber hareket etmemelidir.

HEP: SHP'NİN VİTRİNİ Mİ?

İlhan Akalın

Bir süredir, seçim sath-ı mailinde yol alıyoruz. Seçimlere kadar çok şeylere tanık olacağız. Devletin bütün imkanlarını ise, iktidar partisinden çok, Özal'ın kullandığı, tanık olacaklarımızın başında gelecek. Belki, daha önemlisi de, seçim kararını başka güçlerin aldığının gün yüzüne çıkması olacak.

"Erken Seçim" kararını veren egemen güçler, HEP'i seçimlere sokmama kararını da birlikte verdiler. Bu karar, HEP'in meclise sokacağı milletvekili sayısındaki endişesinden kaynaklanmıyor. Hem yöresel, hem de ülke çapında ortaya çıkacak HEP'in oy sayısı, egemen güçlere çok şey anlatacaktı. Başka bir ifade ile, bu sayı, gerçeklerin saklanamayacağını çok açık ortaya koyacaktı. HEP, seçim kararı alındığında, toplumsal muhalefetin tek örgütlü gücü durumundaydı. Bugün ve daha önemlisi, 20 Ekim'den sonra, bana göre, aynı şey söylenemeyecek.

20 Ekim'de "en erken" genel seçim yapılacak, karar verildi; yasama organı karar verdi. İki başlı muhalefet yıllardır erken seçim için çaba harcıyor. "Erken Seçim" kararı bu çabanın sonucu mudur? Yoksa, ANAP'ın yeni Genel Başkanı, genç Başbakan Mesut Yılmaz ekibinin mi? Elbette her ikisinin de değil, bir bilinen ama dokunulamayan, çıplak gözle görülemeyen bir güç olduğu biliniyor.

20 Ekim'de "en erken" genel seçim yapılacak. Oy kullanmayanlar ellibin lira ceza verecekler. Seçmenler, ellibin lira ceza vermemek için oy vermek üzere sandığa gidecekler, başında ANAP, sonunda SHP'nin yer aldığı oy pusulasında tercihlerini belirleyecekler.

Seçim yasası tuzaklarla donatılmış durumda. Tuzakların başında genel ve yöresel barajlar geliyor. Mühendisler sadece sulara gem vurmak için baraj yapmıyorlar, oy'lara gem vurmak için de barajlar yapıyorlar. Sulara gem vurmak için yapılan barajlarda, toprak, kaya, beton kullanılırken, oylara gem vurmak için yapılan barajlarda da eski başbakanlar kullanılıyor. Kaya dolgu baraj olur da, Ecevit dolgu baraj olmaz mı? Hem de devlet parasıyla ve Özal patentli televizyonla destekli Ecevit'le. O Ecevit ki, başında Demirel'in bulunduğu Milliyetçi Cephe hükümetini devirmek için "kumar borcu olmayan" onbir milletvekili bularak hükümet kurmuştu. Şimdilerde ise milliyetçiliğin dik alasını pervasızca yapmaktan çekinmiyor. Dahası, Mevlana'ya özenerek, ne olursan ol, ister sağcı, ister solcu, bana gel diyor. Gerçek ise, ambleminde barış-özgürlük ve demokrasiyi temsil eden ak güvercin simgesine ihanet ettiğidir.

Başında ANAP, sonunda SHP'nin yer aldığı seçime katılan partiler yelpazesinde, ANAP ve SHP'nin arasında yer alan DYP dışındakilerin kıymet-i harbiyeleri yok. Gerekçeleri farklı da olsa hepsini "es" geçmek gerekiyor. Türkeş ile Erbakan, bir zamanlar kullanılıp şimdilerde bir kenara itilmişliğin burukluğunu yaşıyorlar ve ilk barajı aşabilmek için birlikte seçime girmenin yollarını zorluyorlar. Ecevit, misyonuna "ihbarcılığı"da eklemekte bir sakınca görmüyor, SHP'nin bölücülerle işbirliği yaptığını söyleyebiliyor. Dalan'ın partisi ise zorlu geçen pazarlık sonucu Demirel'in şapkasının altına girmekte yarar gördü.

SP de es geçilecek partiler arasında yer alıyor. Ancak, SP, üst yönetim kadrosu dışındaki kitlesi ile önem arzediyor, kitledeki diri unsurlar görmezlikten gelinemiyor.

Kıymet-i harbiyesi olan partilerden ANAP ile DYP ise aynı kefede görülüyor. Ecevit'in de yer aldığı kefede bütün gerici unsurlar var, dincisinden turancısına kadar. Egemen güçler bir ANAP'a göz kırpıyor, bir DYP'ye. ANAP, Ecevit'e göz kırparken, DYP, Ecevit'e sıcak bakmıyor, kendi oylarından ödünç alabileceğini sanıyor.

Kıymet-i harbiyesi olan partilerden SHP ise, HEP nedeniyle üzerinde durulması gereken bir parti konumuna geldi. HEP, oylarıyla SHP'ye kan mı verecek, bilinmiyor ama, SHP, bünyesinden ihraç ettiği görüşü vitrin olarak kullanmakta beis görmedi.

Formasyon belirli düzeydir, düzeyde vitrin aranmaz. Vitrin, pazarlanmak istenilen düzeysiz mallarda önemlidir. Partiler, seçim sath-ı mailinde vitrin düzenlemekle meşguller. Düzeysiz malları vitrinleyerek satmakta pek usta olan bir Fransız reklamcısı da vitrin düzenlemeye katılıyor. En büyük vitrincinin Demirel olduğu kesin. Demirel'in vitrinini süsleyen ANAP milletvekilleri yanında SHP belediye başkanları ve Dalan ile iş adamları örgütü mensupları var.

HEP, bir zaman kesitinde, tepki ile bir başka istemin kesişmesinin ürünüdür. Zaman, uygundu: Çankaya sinyal vermekteydi; önce annesinin, sonraları babasının Kürt kökenli olabileceğini söylüyordu; arkasından Kürt'lerin kendi dillerinde konuşabileceklerinin sinayalleri gelmeye başlamıştı.

Tepki, hem sosyal hem de demokrat olanlara: Hem sosyal olacaksınız, hem de demokrat, ama yurtdışında düzenlenen uluslararası "Kürt" toplantısına katılan millevekillerine hoşgörü ile bakmayacaksınız, olacak şey değil.

Bir başka istem, politik örgütlenme düzeyinde, düzen partilerinden umudun kesildiğidir. Umudu kesenler, zulüm ve işkenceyi yaşayan kitlelerdir, doğu ve güneydoğuda yaşayanların çoğunluğudur.

Şimdi, yeni bir zaman kesitine doğru yol alıyoruz. Yeni zaman kesiti seçim sonrası olacaktır. Tepki, yerini sağduyuya bırakacaktır. İstemler ise berraklaşmış olarak yeni ürününü ortaya çıkaracaktır.

HEP, erken genel seçim kararını takip eden günlerde iç tartışmaları yoğun olarak yaşadı. Aşağıdaki yazı, bu tartışmaları, çeşitli boyutlarıyla birarada sergileyen, belgesel nitelikli yazışmalardan yola çıktı. Bu çerçevede ayrıca yorum katmaya ihtiyaç duyulmadı. Yorum ve değerlendirmeleri sayfalarımızda ayrıca bulacaksınız. İlhan Akalın'ın yaptığı çalışmayı sunuyoruz.

'HEP' SANCILI

Egemen güçler, erken seçim kararı ile birlikte HEP'in seçime girmesini engelleyen kararı da aldılar. İlk şaşkınlıkta ANAP, HEP'in seçimlere katılabileceğini söyledi, temenni etti. Bu görüntü çabuk kayboldu. Seçimlere fenersiz yakalanan HEP, demokraside tükenmeyen çareleri aramaya başladı. Seçimlere girmenin iki yolu vardı. Birincisi, bağımsız adaylar çıkarmak, ikincisi de seçime girme hakkını kazanmış bir parti ile seçim ittifakı yapmak.

Yeni Ülke, 1-7 Eylül 1991 tarihli 45. sayısında, "HEP ne yapmalıdır?" sorusunu sorarak şöyle yazdı: "HEP'in seçimlere girmesinin en onurlu yolu, bağımsız aday göstermek, kendisini bağımsız adaylarla seçimde temsil ettirmesidir."

Değerlendirme "Ama..." diyerek devam ediyor, bağımsız adaylarla seçime girmenin risklerine de de

ÜLKE'DEN

1 -7 Eylül 1991

Genel seçimler ve HEP

Türkiye genel seçim platformuna girmiş bulunuyor. ANAP'ın hazırlayıp parlamentodaki diğer düzen partilerinin oylarıyla destekledikleri "gayri adil" seçim yasasıyla seçimlere giriyor Türkiye halkı. Yüksek Seçim Kurulu'nun 26 Ağustos 1991 tarihli açıklamasına göre, parlamentoda milletvekili bulunmayan altı parti seçimlere girerken, parlamentoda milletvekili olan HEP ve SBP, seçim dışı kalmış bulunuyor. Yüksek Seçim Kurulu'nun bu kararı, Türkiye'nin ne kadar "demokratik" bir ülke olduğunun aynasıdır.

Halkın Emek Partisi, neden seçime iştirak ettirilmedi? HEP'in kuruluşu ile birlikte gündeme gelen en önemli sorun, ülkede gelişen ulusal, demokratik muhalefetin dizginlenmesi ve Kürt muhalefetinin reformist bir kimliğe büründürülmesiydi. ANAP iktidarının ve MGK'nin ve üst düzey yetkililerinin HEP'den beklentileri bunlardır. Ancak bu beklentiler gerçekleşmedi.

[illegible] biçimiyle seçim ittifakı yapılabilecek partiler: SHP ve Refah Partisi'dir. SHP'nin durumu ortadır. SHP düzen partisidir, devlet partisidir. Kaynağını ve kökünü İttihat ve Terakki'den almaktadır. Üstelik SHP, Kürt sorunu konusunda 70 yıldan bu yana sabıkalı olan bir partidir. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün "bu partide 7 değil, 57 'si başkanını da değiştiririm" sözü hâlâ kulaklarımızdadır. Üstelik Paris Kürt Konferansı'na katıldı diye parlamenterlerimizi partiden ihraç eden zihniyet şu ana kadar, resmi olarak özeleştirisini yapmamıştır. SHP'nin oy potansiyeliyle Doğu ve Güneydoğu'dan milletvekili çıkarması olmadığı bulunmaktadır. SHP'nin anlayışı, seçim ittifakı için yeşil ışık yakmasının temel nedeni de budur. Seçimlerde Türkiye genelinde yüzde 20 oy alsa dahi, SHP'nin parlamentoya sokacağı milletvekili sayısı 60-70'i geçmeyecektir. "Alı bir milletvekili seçilsin" mantığı HEP'in uzun dönemli mücadele hedeflerine ters düşecektir. Üstelik bugüne kadar SHP'de kalmayı yeğleyen, bu politikası ile HEP'in Meclis'te grup kurmamasına neden olanları yeniden Meclis'e taşımak HEP'in görevi olmamalıdır. Avrupa Konseyi'nde "Türkiye'de Kürt sorunu yoktur" diyenleri HEP sırtında kambur gibi taşımamalıdır. Hal[illegible]

Öte yandan Sosyalist Parti'nin HEP'e seçim ittifakı önermesinin zamanlaması ve şekli çok ilginçtir. SP'nin, HEP'in seçime girip girmeyeceği belli olmadan, giremeyeceği üzerine politika üretip ortaya geçmesini sadece politik bir uzak görüşlülük olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. SP'nin önerdiği seçim ittifakının "solun birliği"ni sağlamaya yönelik olmaması ise ilginçtir. SP ile HEP, seçim ittifakı, bu partilerin dışındaki solu ne kadar kucaklar. Bunu kestirmek oldukça zordur.

HEP'in seçim hakkının gasp edilmesi, Türkiye'nin ne kadar demokratik olduğunu göstermiştir. HEP yöneticilerinin unutmaması gereken bir şey vardır: Politika uzun soluklıdur. Kısa vadeli kazanımlar HEP'in uzun vadedeki hedeflerini imha eder. HEP, Türkiye'de demokrasinin umududur. HEP, erken genel seçimlerde bu umudu tüketecek ittifaklara girmemelidir.

ğiniliyor. Devamla, seçim ittifakı yapılabilecek muhtemel partiler olarak SHP-RP-SP ayrı ayrı irdelenerek seçimlere katılabilmenin ikinci yolu aydınlatılıyor. Bu aydınlıkta sonuç şöyle anlatılıyor: "HEP, Türkiye'de demokrasinin umududur. HEP, erken genel seçimlerde bu umudu tüketecek ittifaklara girmemelidir."

Yeni Ülke'nin aynı sayısında, birinci sayfadan verilen haberin başlığı ise "PARTİ MECLİSİ ARAYIŞTA, HALKIN ÖFKESİ DORUKTA". Haberde, "seçimlerde uygulanacak yol ve yöntemleri değerlendirmek ve partinin seçimlere yönelik tavrını belirlemek için hafta boyunca toplantı halinde olan HEP Parti Meclisi'nde RP ile birleşmek, SP ile cephe oluşturmak ve SHP listelerinden seçime katılma önerileri tartışıldı. Parti tabanındaki eğilim de geçersiz oy vererek seçimleri protesto etmek şeklinde netleşti" denildikten sonra, öneriler irdelenerek olumsuzluklar öne çıkarılıyor ve Genel Başkan Fehmi Işıklar'a tam yetki verildiği belitiliyor.

Yeni Ülke'nin 8-14 Eylül tarihli ve 46. sayısında ise "SHP-HEP SEÇİM İTTİFAKI" haberi dikkati çekiyor. Haberde, "Seçimlere girmenin engellenmesi üzerine arayış içine giren HEP, sonuçta seçimlerde SHP ile birlikte hareket etme kararı aldı" denilerek, yasa gereği HEP'ten ihraç edilen partililerin SHP'ye katıldığı haberi yer aldı. Haberin sonunda ise ilk etapta milletvekillikleri kesinleşen 8 HEP'li ile Yeni Ülke'nin imtiyaz sahibinin isimleri yer aldı.

Aynı sayıdaki yorum yazısında ise şu görüşlere

Halkın Emek Partisi

People Labour Party
Necatibey Cad. No: 46
06440 ANKARA
Tel: 231 78 00 - 01 - 02
Fax: 231 78 03

Sayı : /1373
Konu :

2/9/1991

MERKEZ DİSİPLİN KURULU BAŞKANLIĞINA

Partimizin Genel Başkanlığından istifa eden Bursa Milletvekili A.Fehmi IŞIKLAR, Diyarbakır Milletvekili Selin SÜMER, Mersin Milletvekili Ahmet TÜRK, Ankara Milletvekili Arif SAĞ, Mersin Milletvekili Adnan EKMEN, İstanbul Milletvekili Mahmut Ali EREN, ve Malatya Milletvekili İbrahim AKSOY'la ilgili Merkez Yürütme Kurulu'nun kararı ilişiktedir.

Gereği ile konuyla alınacak kararın Genel Sekreterliğe bildirilmesini rica ederiz.

Saygılarımızla,

[illegible] Hakkı [illegible]
Genel Sekreter
İstanbul Milletvekili

yer veriliyor:

"Bu arada HEP, SHP ile seçim ittifakında anlaştı. Varılan anlaşmada Özal-ANAP ve Demirel-DYP gibi Türkiye'de egemen olan sağ iktidarlara karşı Türkiye çapında devrimci-demokrat ve sol güçlerden oluşan genel bir sol blok oluşturmak hedeflendi. Özal ve ANAP'a dayalı özel savaş politikası ve ırkçı-şoven sağ iktidarlar bir sol blokla dengelenmeye ve engellenmeye çalışılıyor" denildikten sonra şöyle sürüyor: "Genelde oluşan bu devrimci demokrat sol ittifak ve blokla Türk ve Kürt emekçi halkına uygun zemin ve ortam hazırlayarak Kürt ve Türk halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesine önemli yararlar sağlaması hedefleniyor."

HEP-SHP ittifakına ilişkin genel yargı ise şöyle ifade ediliyor: "Kürt ve Türk emekçi halkının genel çıkarları düşünülerek 'milletvekilliği' gibi küçük hesapların üzerinde durulmadığı gözleniyor." Bir diğer yargı da şöyle: "Kendilerini dünyanın merkezine koyarak genel sol ittifakı reddeden, grup ve şahsi çıkarlarını genel çıkarların üstüne çıkaran anlayış ve davranışlara itibar edilmediği ortaya çıkmıştır." Ortaya çıktığı söylenen anlayış ve davranışlar hakkında ise bir ipucu verilmemiş.

Gelişmeleri bir de, günlük basın haberlerinden aktarmakta yarar görülebilir. Ardından ise, elimize ulaşan belgelere, yine yorumsuz olarak yer vereceğiz. 31 Ağustos-14 Eylül tarihleri arasındaki Cumhuriyet ve Güneş gazetelerinden derlenen haberler şöyle:

* 31 Ağustos tarihli Güneş- "Halkın Emek Partisi'nin ani bir manevrayla Refah Partisi'yle temasa geçmesi SHP'yi hareketlendirdi" üst başlığının altında "HEP iki arada, bir derede kaldı" başlığı altında Hikmet Çetin-Fehmi Işıklar ve İ. Hakkı Önal görüşmeleri aktarılıyor ve görşmelerin süreceği bildiriliyor.

* 31 Ağustos tarihli Cumhuriyet gazetesi ise, "SHP ile HEP birleşmesi suya düştü" başlığı altında, bir süre SHP'den kopan, ama tekrar yuvaya dönen Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kahraman ile İçel Milletvekili Etem Cankurtaran'ın birlikte, kendileri ile ilişkiye girdiklerini anlatıyor. Çerçeve haberde, İ. Hakkı Önal'ın ise, bağımsız adaylık, ya da seçimlere boykot üzerinde durulduğu aktarılıyor.

* 1 Eylül tarihli Güneş, "SHP, 23 milletvekilliğini

ÜLKE'DEN

8-14 Eylül 1991

Dünya ve ülkemiz

Ülkemizde ve dünyada hızlı bir süreç yaşanmaktadır. Sovyetler Birliği'ndeki son gelişmelerle birlikte, kapitalist dünya ile "Sosyalist dünya" birbirine karıştı. Emperyalist-Kapitalist devletler daha önce sosyalist her sorunu ve çatırdamayı alkışlarken, şimdi "Sosyalist Blok"taki bu alt-üst oluşun kendi bünyesinde saracağı korkusu ile daha temkinli ve tedbirli davranıyor. Avrupa kapitalizmi Yugoslavya'daki çatırdamayı uzaktan kontrol etmeye ve yavaş yavaş Letonya, Litvanya, Estonya'yı adım adım koparıp yutmaya çalışıyor. TC Kafkasya ve Ortaasya'daki Türk varlığına Atilla ve Osmanlı hayalleriyle göz dikmiş, ama içinde bulunduğu ekenomik, askeri ve siyasi yetmezlik nedeniyle uzaktan uzağa bir sıcak duygu teması ile yetiniyor.

Bu arada HEP (Halkın Emek Partisi) SHP ile seçim ittifakında anlaştı. Varılan anlaşmada Özal-ANAP ve Demirel-DYP gibi Türkiye'de egemen olan sağ iktidarlara karşı Türkiye çapında devrimci-demokrat ve sol güçlerden oluşan genel bir sol blok oluşturmak hedeflendi. Özal ve ANAP'a dayalı özel savaş politikası ve ırkçı-şoven sağ iktidarlar bir sol blokla dengelenmeye ve engellenmeye çalışılıyor. SHP ile HEP arasında gerçekleşen seçim ittifakında Kürt halkına karşı sürdürülen baskı, işkence ve her türlü özel savaş yöntemine karşı çıkılması, Özel Tim ve koruculuk sisteminin kaldırılması temelinde anlaşılarak HEP'in Milletvekili adayları SHP listelerinden aday gösterilecek. Genelde oluşan bu devrimci demokratik sol ittifak ve blokla Türk ve Kürt emekçi halkına uygun zemin ve ortam hazırlayarak Kürt ve Türk halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesine önemli yararlar sağlaması hedefleniyor. Kürt ve Türk emekçi halkının genel çıkarları düşünülerek 'milletvekilliği' gibi küçük hesapların üzerinde durulmadığı gözleniyor.

Kendilerini dünyanın merkezine koyarak genel sol ittifakı reddeden, grup ve şahsi çıkarlarını genel çıkarların üstüne çıkaran anlayış ve davranışlara itibar edilmediği ortaya çıkmıştır.

HEP'in bütün teşkilatlarının çalışmalarına devam edeceği belirtilmektedir. Seçim sonrasında [illegible] sorunun ve konumunun belirlenmesinde [illegible] olacağı bildirilmektedir.

KAMUOYUNA

[illegible] mevcut düzen partilerinde ifade edemeyen, [illegible] Kürt sorununun [illegible] demokratik bir tartışma ortamında çözümünü isteyen [illegible] Kürt halkının ve demokrasi güçlerinin [illegible] ideolojisine sıkı sıkıya bağlı [illegible]

Kürt halkı ve demokrasi [illegible] yeni [illegible] demokrasi [illegible] HEP'tir.

***

ARTIK HEP'Lİ OLMAK: DEMOKRASİ MÜCADELESİNİN POLİTİK ARACI OLAN HEP'E SAHİP ÇIKMAK, HEP'İ [illegible] GİRİŞİMLERİNE [illegible] KARŞI DURMAK DEMEKTİR. Bu aynı zamanda bir demokrasi görevidir.

Tüm partililere, O'na gönül ve oy veren geniş yığınlara, tüm demokrasi güçlerine çağrıda bulunuyoruz:

GELİNİZ, HEP'İ HEP OLARAK YAŞATALIM

[illegible] EYLÜL 1991

PARTİ MECLİSİ ÜYELERİ:

TÜLAY GEYİK

HALİS TEKER

FEHMİ DEMİR

LATİF EPÖZDEMİR

FATMA KARACA

NURETTİN BASUT

HEP'e ayırdı" başlığı altında, HEP il başkanlarının, öneriyi kabul edilemez buldukları belirtiliyor. Aynı tarihli Cumhuriyet ise "İnönü-Işıklar görüşmesi sonuçsuz" başlığı altında, SBP Genel Başkan Yardımcısı Şerif Felekoğlu'nun üçlü görüşmelere ilişkin bilgileri yer alıyor.

* 3 Eylül tarihli Güneş, HEP liderinin seçim çevrelerini dar bulduğu belirtilirken, Cumhuriyet, HEP'in birleşme için karar aşamasında olduğunu kaydetmiş.

* 6 Eylül tarihli Cumhuriyet, SHP ile HEP'in anlaştığını, sıranın SBP'de olduğunu bildiriyor. İnönü ve Işıkların birlikteki fotoğraflarıyla süslü haberin yanında bir başka haberde ise, HEP'li milletvekilerinin SHP'den aday olabilmeleri için HEP'ten ihraçlarına, HEP merkez disiplin kurulu üyelerinin karşı çıktığını, HEP genel sekreteri ise milletvekilliği pazarlığı yapıldığı gerekçesiyle milletvekillerinin ihracını engelleyen kurul üyelerinin partiden ihracının istendiği yer alıyor. Aynı tarihli Güneş ise, "HEP'liler yuvaya döndü" başlığını kullanmış. Koyduğu fotoğrafta ise, İnönü ile Işıklar el sıkışıyorlar.

* 7 Eylül tarihli Cumhureyet, Perinçek'in SHP-HEP ittifakına, "Devlet Operasyonu", Güneş ise "HEP'liler kışlaya döndü" başlıklarıyla yansıtıyor.

* 9 Eylül tarihli Cumhuriyet'te "SHP listesinde HEP'li adaylara yer aranıyor" başlığı var.

* 10 Eylül tarihli Güneş'tesi "HEP'teki SHP kavgası sürüyor" başlığı altında, HEP'teki huzursuzluk anlatılıyor.

* 11 Eylül tarihli Güneş'te ise, HEP Malatya Milletvekili İbrahim Aksoy'un, 'SHP resmi ideolojinin uygulayıcısı' üst başlığında "HEP, SHP'nin Kürt politikasına öfkeli" başlığı yer alıyor. Haberde ise Fehmi Işıklar'a gönderme yapılarak, Aksoy'un şu sözleri yeralıyor: "Eski genel başkan Fehmi Işıklar, her fırsatta bunlar resmi ideolojinin temsilcileridir diyordu. 10 Eylül tarihli Güneş Gazeti'ne baktığımızda, Hikmet Çetin'in, Ecevit'e verdiği yanıtta SHP-HEP birleşmesinin ulusal birliği sağladığını, HEP'in seçime girmemesi halinde kutuplaşmanın artacağını söylüyor. Ve ekliyor: Türkiye'de yaşayan etnik gruplar arasındaki kutuplaşmalara yol açacak olayları desteklemek veya göz yummak tehlikelidir. Acaba dün resmi ideolojinin temsilcisi olarak nitelediği SHP'nin bu açıklamasına sayın Işıklar katılıyor mu?"

BELGELER

İlk belge, HEP Genel Sekreteri İsmail Hakkı Önal'ın, Merkez Disiplin Kurulu Başkanlığına gönderdiği 2.9.1991 tarihli ve 1373 sayılı yazı. Yazının ekinde Yürütme Kurulu kararı yer alıyor. Yürütme Kurulu kararına 'Karar sıra no' ve 'Toplantı Tarihi' bölümleri yazılmamış, (a) bendinde Genel Başkan Fehmi Işıklar'ın istifasının kabulü, (b) bendinde ise, Fehmi Işıklar dahil, Salih Sümer, Ahmet Türk, Mahmut Alınak, Adnan Ekmen, M. Ali Eren, Arif Sağ ve İbrahim Aksoy'un, başka bir siyasi partiden milletvekili adayı olmak istemelerinin, Parti tüzüğünün ilgili maddelerine göre suç sayılması nedeniyle, partiden kesin ihraç edilmeleri talep ediliyor.

"Geliniz, Hep'i HEP olarak yaşatalım" sloganı ile biten, 3 Eylül 1991 tarihli "kamuoyuna" bildirisinde, Parti Meclisi Üyeleri Tülay Geyik, Halis Teker, Fehmi

SEÇİMLER ve OYUNLAR

Erken seçimlerin gündeme gelmesiyle birlikte kızışan burjuva politikası inanılmaz oyunlarını gözler önüne seriyor. Kapalı kapılar arkasında yapılan anlaşmalar, hesaplar ne kadar kapalı kapılar arkasında olduğu sanılırsa sanılsın kendini saklayamıyor, gözler önüne seriliyor. Seçimlerin sonucunda tek partinin hükümet olamıyacağı görülünce, burjuva partileri oylarını artırabilmek için kendini inkar ederek, yeni ortaklıklar yaratmaya çalışıyor. Her türlü ilkesizlik , iddia ve inkar ve bayağılık halkın gözü önünde açıkça yapılıyor.

Bu aşamada kimin kime yeşil ışık yaktığı belirsiz. Özellikle Güney Doğu'da hiçbir şey yapamayacaklarına inanan bu partiler gözlerini HEP'e dikiyorlar.

RP'mi, SP'mi, SHP'mi derken HEP Parti Meclisi bağımsız adaylarla seçime girme koşullarının araştırılacağını ancak, SHP ile görüşüleceğini karara bağladı. Taban'ın bağımsız adaylarla seçime girme kararlılığına rağmen tayin edilen komisyon HEP'in seçime SHP ile işbirliği yaparak gireceklerini açıkladı. Ancak HEP komisyonu bu işbirliğinin niteliğini açıklamaktan ısrarla kaçındı. Tabanın yoğunlaşan tepkileri ve birbiri ardına verilen itiraz dilekçelerine rağmen Genel Merkez bir açıklama yapmaktan kaçındı.

İl ve ilçe yönetimlerinin ve bunların tabanlarının tepkilerine rağmen HEP'te oynanan oyunlar ve hesaplar sürüyor. Gelinen noktada, birçok kuşku, ve soru işaretleri taşınıyor.

Bir yanda SHP lideri İnönü HEP'ten, önce elinden kaçırdığını düşündüğü eski milletvekillerini yeniden ve kürt halkının gözünü boyayabileceğine inanarak partisine katmaya çalışıyor ve bunu da açıklıkla ifade ediyor. Bu milletvekillerinin artık geri dönmeyeceğini söylüyor ve geçen süreci adeta yok sayarak olayı hafifleştiriyor.

Diğer yandan HEP milletvekilleri yuvarlak laflarla tabanı uyutmaya çalışıyor. Kendi milletvekilliklerinin garantilenmesi dışında da yapılan anlaşmanın HEP için ne anlama geldiğini açıklamamakta ısrar ediyorlar.

Ancak, HEP yeni bir döneme giriyor. Seçim sonrası parti tabanının kararalılığı ve ağırlığıyla yeni bir HEP'in ortaya çıkması büyük bir olasılıktır. HEP kendi içindeki ayrışmayı yaşıyor ve bu ayrışma kuşku yok ki bir sıçramayla daha radikal, kitlesel ve kendini ifade edebilme gücünü taşıyan bir partiye dönüşecektir.

S.K

Halkın Emek Partisi

People Labour Party
... Cad. No: 40
06440 ANKARA
Tel: 231 70 80 - 81 - 82
Fax: 231 78 83

Sayı : 1374
Konu :

4/9/1991

Merkez Disiplin Kurulu Başkanlığına

Parti Genel Başkanı ve Genel Sekreterinin defalarca yapılan sözlü ve yazılı çağrılarına rağmen toplanmayan ve karar alamayan Merkez Disiplin Kurulumuzun bu işlevsizliğine düşmüş olmalarına neden olan Merkez Disiplin Kurulu Üyeleri Celal Gül, Kazım Gürbüz, Abdullah Beyaz ve Ziya Çınar'ın partinin genel politikasının yürütümüne engel oldukları yaşanılan sıcak günlerde parti tüzel kişiliğini işlemez hale getirmeye çalıştıkları tüzüğün amredici hükümlerine rağmen parti suçu işleyen üyelerimiz hakkında karar vermek istemedikleri anlaşıldığından adı geçenlerin tedbirli olarak Merkez Disiplin Kuruluna kesin ihraç talebiyle sevk edilmelerine ilişkin Merkez Yürütme Kurulu kararı ilişiktedir.

Tedbirli olarak Kurulunuza sevk edilen Merkez Disiplin Kurulu Üyeleri yerine yedeklerinin çağrıldığını, çağrılı yedeklerle birlikte Disiplin Kurulu üye sayısının üçte ikinin altına düşmesi halinde Merkez Yürütme Kurulumuzca Tüzüğün 61. maddesinin son fıkrası uyarınca atama yapılacağına ilişkin kararımızın incelenerek sonucunun Genel Sekreterliğimize bildirilmesini rica ederim.

Saygılarımla,

Demir, Latif Edözdemir, Fatma Karaca ve Nuretin Basut imzaları yer alıyor. Bildiri ekinde, Parti Meclisi Kararı'na karşı yazılan karşı oy yazısı var. Bildiride, karşı oy yazısında yer verilen görüşler doğrultusunda, HEP'in sokulmadığı bir seçimden başarıyla çıkmanın ölçüsünün, düzen partileriyle, kapalı kapılar ardında pazarlıklar yapmak yoluyla milletvekili çıkartmak olmadığı vurgulanarak, HEP için başarının biricik ölçüsünün "Demokrasi güçlerinin ve kitlelerin desteğine ve gücüne güvenerek, partimizin politikalarını seçim meydanlarına ve parlamentoya taşıyacak BAĞIMSIZ ADAYLAR'la seçime girmek, böylece yeni ve sarsılmaz demokratik mevziler elde etmek" olduğu belirtiliyor.

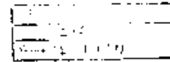
4.9.1991 tarih ve 1374 sayılı Genel Sekreter İ. Hakkı Önal imzalı bir diğer belge, yine Merkez Disiplin Kurulu Başkanlığı'na hitaben kaleme alınmış. Yazıda, Merkez Disiplin Kurulu üyeleri Celal Gül, Kazım Gürbüz, Abdullah Beyaz ve Ziya Çınar'ın 'partisinin genel politikasının yürütümüne engel' oldukları gerekçesiyle, kesin ihraç talebiyle tedbirli olarak Merkez Desiplin Kurulu'na sevk edilmeleri isteniyor. Merkez Yürütme Kurulu kararı ekinde, sevklerine ilişkin yazıda, ayrıca, Merkez Disiplin Kurulu'nun nasıl teşekkül edeceği de belirleniyor.

Merkez Disiplin Kurulu üyeleri Celal Gül ve Kazım Gürbüz, ihraç taleplerini hariceen öğrendiklerini, savunma vermelerinin onursuzluk olacağını ve bu tür kararların HEP'in meşruiyetini ayaklar altına almak olduğunu belirterek protesto ediyorlar. Genel Sekreterliğe gönderilen bu yazıda olaylar özetleniyor ve SHP'den milletvekili adayı olabilmek için HEP'ten ihracı istenilen ve kendilerinin bu ihraca karşı çıktıkları olayın kanuna karşı hile olduğu belirtiliyor.

4 Eylül 1991 tarihli bir diğer belge de HEP İstanbul İl Başkanı Osman Özçelik imzasını taşıyor ve HEP Genel Sekreterliği'ne hitaben yazılmış. Yazıda, devlet ve düzen partilerinin ortak kararıyla HEP'in seçim dışı bırakıldığı kaydedilerek, SHP ile ittifak konusunda ilkeler hatırlatılmaktadır. İlkeler arasında, seçim bildirgesinin SHP ile birlikte hazırlanması, adayların HEP'in kararıyla belirlenmesi, bağımsız propaganda koşullarının hazırlanması ve SHP listelerinden seçilecek HEP üyelerinin seçim sonrasında HEP'e geri dönmeleri konusunda yaptırım güçlü yazılı beyanname alınması yer alıyor.

5 Eylül tarihli ve Malatya milletvekili İbrahim Aksoy'un imzasını taşıyan belgede ise, "SHP ile birlikte seçime girmeyi partime ve halkıma karşı ihanet ve onursuzluk telakki ediyorum" denildikten sonra bağımsız aday olabilmek için HEP'ten istifa ettiğini kaydediyor. Belgede ayrıca, HEP'in SHP'ye iltihak ettirileceği yolundaki ciddi endişe de yer alıyor.

"HEP'in bağımsız sesini bu seçimlerde, kitlelere ulaştırmak için el ele verelim" sözleriyle son bulan ve Parti Meclisi üyeleri Tülay Geyik, Nurettin Basut, L. Epözdemir, F. Karaca, F. Demir ve Halis Teker'in imzalarını taşıyan kamuoyuna bildiride HEP'in, SHP ile birleşmek ve SHP'ye koltuk değneği olmak karşılığında, 14 milletvekilliğinin satın alındığı vurgulandıktan sonra, HEP'liler olarak partiye sahip çıkacakları belirtiliyor.

4.9.1991

GENEL SEKRETERLİĞE,

Merkez Disiplin Kurulu üyesi olan bizler; Merkez Yürütme Kurulu tarafından, bugün, kesin ihraç istemiyle Merkez Disiplin Kurulu'na sevkedildiğimizi hariçten öğrenmiş bulunuyoruz.

Siyasi bir skandal bu noktaya neden geldiğinin, öncelikle parti kamuoyunca tarafından açıkça bilinmesi gerekmektedir.

HUKUKSAL AÇIDAN:

1-Üyesi olduğumuz Merkez Disiplin Kurulu; 2.9.1991 tarihli ve 1373 sayılı Genel Sekreterlik yazısı ve ekli Merkez Yürütme Kurulu kararında belirtilen "Milletvekillerimizin partiden kesin ihracı" istemini görüşmek üzere toplanmıştır.

2-Ancak 2.9.1991 ve 3.9.1991 tarihlerinde, çoğunluğun oluşmaması nedeni ile gündem görüşülememiştir. Toplantımız, 4.9.1991 tarihine ertelenmiştir.

3-4.9.1991 tarihinde, 5 kurul üyesinin katılımı ile toplantıya başlanmıştır. Merkez Yürütme Kurulunun kesin ihraç istemi görüşülmüş, üyelerden Celal GÜL, Kazım Gürbüz ve Ziya Çınar'ın, red oyu ile "kesin ihraç" gerçekleşmemiştir. Diğer kurul üyesi Abdullah Beyaz da, bu istemin uygun olmadığını şifahen, MYK üyelerine iletmiştir. Tüzüğümüzün 80. maddesine göre "kesin ihraç" cezasının karara bağlanabilmesi için en az 5 üyenin olumlu oyu gerekmektedir. Bu yeter sayı oluşmadığı için, diğer bir deyişle sadece iki kurul üyesi, olumlu oy kullandığı için, milletvekillerinin partiden ihracı gerçekleşmemiştir.

4-Öte yandan; bildiğimiz kadarıyla, parti Meclisi, 30.8.1991 tarihinde, seçim ittifaklarını da görüşmek üzere, Genel Başkan'a yetki verilmesine oy çokluğu ile karar vermiştir. Yine bildiğimiz kadarıyla, kimi partili milletvekilleri, Genel Başkanın verdiği görevle, SHP ile görüşmelerde bulunmuşlardır. Seçim ittifaklarının parti organlarında görüşüldüğü ve tartışıldığı bir dönemde, partili milletvekillerinin bu doğrultuda görüşmeler yapması, parti suçu oluşturmaz.

Merkez Disiplin Kurulu Üyesi
Celal GÜL

Merkez Disiplin Kurulu Üyesi
Kazım Gürbüz

[illegible]

KONU: Erken genel seçim ve partimizin tavrı — TARİH: 4-09-1991

HEP GENEL SEKTERLİĞİNE

ANKARA

1-SHP ile ittifak konusunda yönetim kurulumuzda iki görüş ortaya çıkmıştır.
Birinci Görüş: SHP partimizin şiddetle karşı olduğu düzen partilerinden bir-dir. Böyle bir parti ile ittifak kurulması, SHP ile ittifak, partimizin varlık nedenini inkarı anlamına taşımaktadır. Bu ittifak arayışından kesinlikle vaz geçilmesi ve bağımsız adaylarla seçime girilmesi gerekmektedir. Bu görüş SELAHATTİN ÇELİK, EMİNE BİNGÜL, SELİM GÜÇOĞLU, ZEKİ AKTAŞ, HATİCE DELİCE, ADNAN YÜKSEL, MUSTAFA ASLAN tarafından savunulmuştur.
İKİNCİ GÖRÜŞ: Partinin içinde bulunduğu zor koşullar ve parlementoda temsilci bulundurmanın yararlarda hesaba katılarak SHP ile aşağıda belirtilen koşullarda, geçici bir seçim ittifakı kurulabilir.
a) Parlementoda grup kurmamızı sağlayacak sayı ve yetkin bir muhalefet için yeterli sayıda üye kazanılması.
b) Adaylarımızın, SHP listelerinden "bağımsız" "HEP adayları" olarak yer alması ve buna uygun [illegible] propaganda koşullarının yaratılması.
c) Seçim bildirgesinin ortak hazırlanması.
d) HEP tarafından gösterilecek adayların saptanmasında örgüt görüşlerinin esas alınması.
e) SHP'nin alacağı hazine yardımından belli oranda pay alınması, HEP adaylarından alınacak aday harçlarının HEP saymanlığına yatırılması.
f) SHP listelerinden seçilecek HEP üyelerinin seçim sonrasında HEP'e geri dönmeleri konusunda yaptırım gücü yazılı beyanname alınması. Kısaca ilkeli bir seçim işbirliği koşullarının varlığı halinde, bu ittifaka katılmak, aksi halde bağımsız adaylarla seçime katılınması. Bu görüş; OSMAN ÖZÇELİK, CABBAR İZZİCİ, İBRAHİM GÜRSÖZ, MAHMUT ÖZLER tarafından savunulmuştur.
Bilgilerinize arz ederiz. Saygılarımızla.

OSMAN ÖZÇELİK
HEP İSTANBUL İL BAŞKANI

5.9.1991
ANKARA

KAMUOYUNA

Parti Meclisi Üyesi olan bizler; partimizin seçim politikasının; partimizin ve halkımızın onuruna yakışır, demokrasi mücadelemizde yeni mevziler sağlayacak "BAĞIMSIZ ADAYLAR" politikası olması gerektiğini belirttik. Düzen partileriyle yapılacak her türlü ittifakın, "oy ve milletvekili pazarlaması" olacağını; bunun ise HEP'i yoketmek anlamına geleceğini ısrarla belirttik.

Bir başka deyişle; kapalı kapılar ardında, meşru ve demokratik yöntemler tıkanarak yapılan görüşmelerle, partimizin, düzen partilerine pazarlandığı yolunda kuşku ve kaygılarımız vardı.

Nitekim, 4.9.1991'de bu pazarlığın taraflarınca, basına açıklanan bilgiler; bizlerin kuşku ve kaygılarını haklı çıkardı.

HEP, SHP ile birleşmek ve SHP'ye koltuk değneği olmak karşılığında, 14 milletvekilliği satın aldı. Parti Meclisi Üyesi olan bizler; partimizin kaderi konusunda, basında çıkan haberlere mahkum edildik. Milletvekili pazarlığı sonucunda varılan anlaşma, partimizin yetkili kurullarının bilgisine sunulmadı.

Öte yandan; pazarlığa hukuksal kalıf uydurmak için, milletvekilleri, Merkez Disiplin Kurulu'na ihraç istemi ile sevkedildi. Merkez Disiplin Kurulu'nun dört üyesi (Kasım Gürbüz, Celal Gül, Abdullah Beyaz ve Ziya Çınar) bu pazarlığa karşı çıkarak, ihraç istemini reddetti. Bu kez, siyaset tarihinde benzeri görülmemiş bir biçimde, MDK'nun bu dört üyesi ihraç edilerek; pazarlığın önündeki son engel de kaldırılmak istendi.

Artık, bu durumda, başta Genel Başkan F. Işıklar olmak üzere, bu birleşmeye karar verenler; HEP'i temsil edemez duruma düşmüşlerdir.

Şimdi, biz HEP'liler olarak, partimize sahip çıkacağımızı bir kez daha vurguluyoruz. Bütün il ve ilçe örgütlerimizle, yurtsever halkımız ve demokrasi güçleri ile birlikte, HEP'i ayakta tutmak ve çirkin pazarlıklara alet etmemek konusunda kararlı olduğumuzu, kamuoyuna bir kez daha duyuruyoruz.

HERŞEYE RAĞMEN HEP YAŞAYACAK VE YAŞATILACAKTIR.

HEP'İN "BAĞIMSIZ" SESİNİ bu seçimlerde, kitlelere ulaştırmak için ELELE VERELİM.

PARTİ MECLİSİ ÜYELERİ:
Tülay Öryik, Nurettin Basut, L. Büyükdemir, F. Karaca, F. Demir, Haiko Tekin

Ankara İl ve İlçe başkanlarının imzalarını taşıyan ve HEP Genel Sekreterliği'ne gönderilen belgede ise, HEP'in kazanımları anlatılarak, Parti Meclisi'nde reddedilmesine rağmen, SHP ile ittifak şeklinde gelişen yetkinin, amacı aştığı ve Ankara örgütü olarak ittifakın desteklenmediği belirtiliyor.

PM üyesi ve Malatya Melletvekili İbrahim Aksoy, 8/9/1991 günü birçok il ve ilçe yöneticileriyle toplantı yapmak üzere Genel Merkez binasındaki salonun açılmasını istiyor, ama salon açılmıyor. Bu durum bir tutanakla tesbit edildikten sonra toplantı Ankara İl Merkezi'nde yapılıyor. Toplantıdan sonra yayınlanan bildiride, SHP'den aday olanların toplantıyı engellemek için merkez binadaki salonu kitledikleri kaydedilerek şu görüşler duyuruluyor;

-SHP ile yapılan ilkeli seçim ittifakı değil, bir düzen partisi olan SHP'ye iltihaktır,

-Parti örgütüne kabul ettirilmeye çalışılan bu karar, parti kararı değildir,

-HEP'i yaşatacak ve demokrasi mücadelesine ivmeler kazandıracak olan tek seçim politikası bağımsız adaylarla seçime girmektir,

-SHP listelerinden milletvekili adayı oldukları açıklanan kimi milletvekili ve yönetici arkadaşlar, tarihsel sorumluluk ve siyasal zan altında kalmamak için geri dönmelidir.

Bildiri, "HEP sesini, seçim meydanlarında bağımsız adaylarla duyurmalıdır" sözleriyle bitiriyor. 93 yönetici ve üye bildiriye katıldıklarını isimleriyle bilirtmişler.

Bir başka belgede ise, Faruk Yalınkılıç, HEP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği yazıda şöyle söylüyor; "birçok riski gözeterek HEP'e üye olmuş, bununla da kalmayarak Merkez Disiplin Kurulu'nda görev almış dört arkadaşımın partiden ihraç edilmesi nedenine katılmadığımdan, böyle bir kararın gelecek dönemlerde karara iştirak eden aynı oranda saygın arkadaşlarım için de birgün önümüze konabileceği gerekçesi ile yürütme kurulunda daha fazla görev yapamayacağımı bildirir, saygılar sunarım." ■

5.9.1991

HALKIN EMEK PARTİSİ GENEL SEKRETERLİĞİ'ne,

ANKARA

Programına, ilkelerine, mücadele anlayışına inandığım ve kararlılıkla bağlı olduğum partimizin, kendi doğrultusundan saptırılarak SHP ile seçim ittifakı yapıldığını öğrenmiş bulunuyorum. Hatta; partimizin SHP'ye iltihak ettirileceği yolunda ciddi endişeler taşıyorum.

SHP ile birlikte seçime girmeyi partime ve halkıma karşı ihanet ve onursuzluk telakki ediyorum.

Bu nedenlerle, partim HEP'e bağlılığım ve her koşulda O'na sahip çıkma kararlılığımı vurguluyor; ancak yasal sorunluluklardan dolayı "BAĞIMSIZ ADAY" olabilmek için partiden istifa ettiğim bilginize sunuyorum.

İbrahim AKSOY
Malatya milletvekili

Halkın Emek Partisi
Basın Bülteni

Halkın Emek Partisi Genel Sekreterliğine

Birçok riski gözeterek HEP'e üye olmuş, bununla da kalmayarak Merkez Disiplin Kurulunda görev almış dört arkadaşımın partiden ihraç edilmesi nedenine katılmadığımdan, böyle bir kararın gelecek dönemlerde karara iştirak eden aynı oranda saygın arkadaşlarım için de birgün önümüze konabileceği gerekçesi ile yürütme kurulunda daha fazla görev yapamayacağımı bildirir, saygılar sunarım.

O. Faruk Yalınkılıç

ECEVİT: "BEN DEĞİŞTİM"

Metin Ortakçı

Ecevit'in Türk Solculuğundaki yeri, 1970'lerde verdiği anti-faşist ve anti-şovenist mücadelesiyle belirmiştir. Dürüst lider imajı, insan hakları savunuculuğu, soygunculara, sömürücülere karşı hesap sorucu görünmesi sayesinde 'Halkçı Ecevit' tiplemesini kabul ettirebilmiştir. 'Halkçı Ecevit' 65'lerde gücünü arttıran TİP'e ve birlikte hareket eden sağ partilere karşı İnönü tarafından seslendirilen 'Ortanın Solu' sloganına sahip çıkmış, onu programatik temellere oturtmaya çalışmıştı. Bununla beraber Ecevit'in solculuğu çoğunlukla söylevlerden öte geçememiştir. Gerek iktidara geldiği kısa dönem gerekse muhalefette kaldığı süre boyunca hep sınıflarüstü kalmaya çabalamıştır. Bugünlere baktığımızda ise solculuk adına Amerikancı, koyu milliyetçi ve serbest piyasa savunucusu olan Ecevit'in durumu gerçekten trajik görünüyor.

Ecevit'in solculuğu çoğunlukla söylevlerden öte geçememiştir. Gerek iktidara geldiği kısa dönem gerekse muhalefette kaldığı süre boyunca hep sınıflarüstü kalmaya çabalamıştır. Bugünlere baktığımızda ise solculuk adına Amerikancı, koyu milliyetçi ve serbest piyasa savunucusu olan Ecevit'in durumu gerçekten trajik görünüyor.

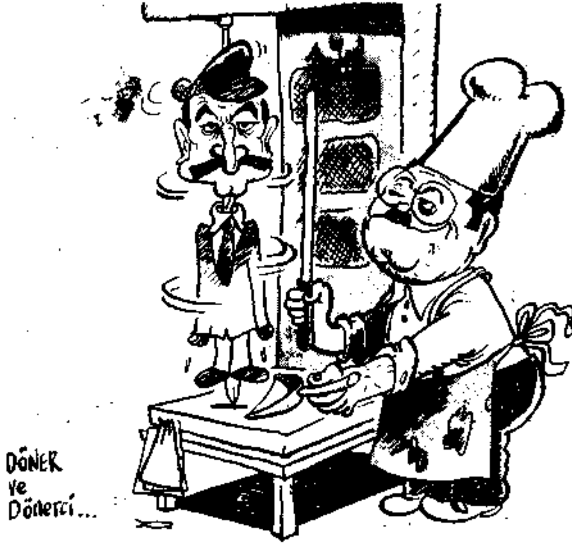
Demokratik Sol Hareketi Devletçilik, Halkçılık ve Sosyal Adaletçilik'in ön plana alınmasıyla oluşturuldu. Esas olarak CHP mirası reddedilmemiş daha populist bir karaktere büründürülmüştü. Devrimci sola bakışşa netti: "Gençleri birbirine kırdırtan demokrasimize 'cici demokrasi' diyen aydınlarla" birlikte hareket edilemiyeceğini söylüyordu, Ecevit. "Bilimsellik adına dogmatizme düşmedik" derken 70'lerde tek geçerli devrimci partinin CHP olduğunu ilan ediyordu. 'Devrimci' ve 'demokrat' Ecevit'in kendi dışındaki sola karşı tavrı her zaman düşmanca tecrit edici oldu.

1973 seçimlerine 'hakça bir düzen' sloganıyla giren 'devrimci' CHP 'taktik' bir adım atıyor ve Erbakan'ın ümmetçi MSP'si ile koalisyona gidiyordu. Bu büyük ilkesizliğin CHP'ye oy veren kitlede yarattığı hayal kırıklığını Kıbrıs çıkarması ve haşhaş sorununda takınılan anti-amerikan tavırla hafifletmek mümkün olmuştu. Fakat yine bu dönemde Ecevit'in kullandığı katı milliyetçi dil, devrimci çevrelerin eleştirilerine uğruyordu. Ecevit'in bugün takındığı Özalvari emperyalist söylemin nüvelerini, Kıbrıs çıkarması döneminde aramak yanlış olmaz. 7 aylık kısa iktidar döneminde dinsel kurumlaşmaya verdiği tavizleri, ki en büyük taviz bu hükümetin kurulmasıdır, din ve inanç özgürlüğüne sahip çıkma maskesi altında sunan CHP'nin ve Ecevit'in solculuğunun nerede olduğu düşünülebilir. Bugün 'laik' tarikatçılara açık davetiye çıkaran DSP'de bu konuda kesinlikle CHP'nin mirasçısıdır.

M.C. iktidarları döneminde etkisiz politikalarıyla, hızla sistemlileşen faşist teröre karşı ses getiren bir muhalefet yapamayan Ecevit'in ve CHP'nin bu dönemde tek amacı egemen sınıfın gözüne girmeye çalışmak oldu. Bunun sonucunda 1977'lerin başında artık CHP iktidarı sınıf mücadelesini yumuşatma misyonuyla egemen blokta beklenir hale geldi. Bu şartla kazanılan iktidar ise ancak İMF reçetelerine harfiyen uyulduğu ve TÜSİAD'la iyi geçinildiği sürece ayakta kalabildi. Ecevit'in sol politikaları ve solculuğu her zaman sözde ve görünüşte kaldı. Bunalım dönemlerinde ortamı yumuşatmaya yarayan bir kukladan öte bir işlevi olmadı. 'Demokratik Sol' demogojisi altında bugün sergilenen de bundan farklı değildir. Bugünün farkı, herşeyin gözler önünde ve utanmazca yapılmasıdır. Ecevit artık gerçek kimliğini gizlemeye dahi gerek duymamaktadır. Aldığımız mesaj oldukça açık bir şekilde verilmiştir: Ecevit bugün ABD'nin ve egemen sınıfın sol maskesi altındaki ajanıdır. Irak savaşındaki tutumundan, Özal'a açıktan verdiği destekten ve TÜSİAD'da yaptığı konuşmalardan bunu rahatça çıkarabiliriz. Ecevit'in safı belli olmuştur bundan böyle sendikal mücadele kahramanı olarak rant yemeye hakkı yoktur.

Bugün Ecevit, ayağının altındaki toprakla birlikte sağa kayıyor gibi görünmektedir, ama onun duygusal kişiliğinden kaynaklanan birtakım çıkışlar dışında solla pek fazla ilgisi yoktur. "Çarkları durdurmayı değil onlar dönerken tamir etmeyi" düşünen düzen adamı Ecevit artık sermayenin koruyucusu durumuna gelmiştir. İşadamları gönül rahatlığıyla DSP'den milletvekili adayı olabilmektedirler. Ecevit patronlar sınıfına mavi boncuk dağıtma yarışında sağ partileri dahi geride bırakmış durumdadır, alacağı her oyun doğrudan sermayenin cebine gideceği kesindir.

Olası bir DSP iktidarının uygulamaya çalışacağı program sağ bir programdır. Görünüşte sınıflarüstü bir iktidar yapısı hedeflenmektedir. Fakat yönelişin özü sağa doğrudur. Ecevit'in hayallerini süsleyen

Her Kasketliyi Halkçı Sanmayın, Bazıları Ecevit'tir!

'Ulusal Koalisyon' kavramı aslında partisinin kişiliksiz ve silik yapısından kaynaklanmaktadır. Bu koalisyonun temel şartı Kürt hareketine karşı olmaktır. Birlikte hareket edecek olanların en başta 'ulusal duyarlılığa' sahip olmaları gerekmektedir. Sağdan, soldan her kesime doğuda, Özal döneminde gerçekleştirilen devlet terörü de yeterli görülmeyerek, zorbaca davranacak bir yönetime katılmaları için çağrı çıkarmaktadır. Kürt halkının düzen içi temsiline bile tahammül edilememektedir. Takınılan tavır son derece düşmancadır.

Sınıf karakteri olarak bir burjuva politikacısı olan Ecevit'in pek yakında politik arenadan partisiyle birlikte yok olması beklenebilir. Çünkü onun işini yapan ve bunun adını da koyan partiler zaten vardır. Sol adına olmadık demogojilerle sağ seçmenden oy toplamaya çalışarak artık iyice kişiliksizleşmiştir.

SEÇİMLERDEKİ PRATİK İŞLEVİ

Ecevit'in ayrı bir partiyle seçime girmesinin Özal'ın ve ANAP'ın işine yarayacağının herkes biliyor. Özal ve ANAP, Ecevit ne kadar çok oy alırsa SHP'nin oylarının bölüneceğini hesabedip, bunun kendilerine yarayacağını biliyorlar. Bu sebeple Ecevit'e çok önem veriyorlar. Özal'ın oğlunun televizyonu olan Star-1'in haberlerinde Ecevit'i birinci haber olarak veriyor, yani Ecevit propagandası yapıyor. Bu durumda ANAP hafifliyor. Bunu, ANAP'ın ve Hükümetin başının ağzından da duyuyoruz; SHP'ye hiç söz söylemedikleri sorulunca, onları "Ecevit'e havale ettik"lerini söylüyor. 'Sosyal Demokrat' partilerin birbirlerini yemesini izliyor ve SHP muhalefetini DSP'ye bırakıyor. DSP bu durumda Truva Atına benziyor. 'Sosyal Demokrat' bir partiye muhalefet dışarıdan, yani sağ bir parti yerine isminde 'sol' kelimesi olan bir partiden geliyor. Bir anlamda 'Sosyal Demokrat'ları içten çökertme oluyor. Böylece ANAP, SHP'yle büyük ölçüde uğraşmaktan kurtuluyor ve yoğunluğunu DYP'ye kaydırıyor.

Ecevit'in bu politikasının yeni değil, 1985'te bu işe başlamıştı bile: "Devlet başkanı Evren ve Bakanlar Kurulu Başkanı Turgut Özal, şu anda, en çok birleşik halk partisiyle aydın hareketinden rahatsız oluyor. Bülent Bey, tüm eylemlerini birleşik halk partisini önlemeye ve tüm ideolojik hücumlarını, Türk aydınını sorumlarından uzaklaştırmaya yöneltiyor." Bunlar 85' Ağustos'unun ortalarında, Hürgün Gazetesi'nin Ecevit'in görüşlerini aktarması üzerine yapılan bir değerlendirmedir. Bugünkü yaptığı politikaları anlamamıza kolaylık sağlıyor. Bir zamanlar halkın umudu diye ortaya çıkan Ecevit, şimdi ise ANAP'ın seçmlerde en büyük umudu haline geliyor. Bundan sonra Ecevit'e kolay gelsin demekten başka birşey kalıyor, hain Ecevit'in kolayını zorlaştırmak!

İNADINA

14 Eylül 1991 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde, 'Modern Küfür' köşesinin sevimsiz yazarı, Hadi Uluengin, Küba ve 68 Kuşağı hakkında bir yazı yazmış. Küba'da bulunan Sovyet askerlerinin çekilmesiyle, Castro'nun ne kadar zor duruma düşeceğini, sonunun nasıl da yaklaştığını, ballandıra ballandıra anlatıyor. Garbaçov'la Boris Yeltsin'in Sosyalizm'le ilgili değerleri satmakta yarışta oldukları şu günlerde Hadi Uluengin pek sevinçli.

Yalnız sevincinden bazen ne yazdığını şaşırıyor. Fidel Castro'nun ucuz don kişot elbiseleri giydiğini söyledikten sonra atıp tutuyor ve Castro için şöyle diyor. "Köhne Macar otobüslerinin yerine Shanghay'da üretilmiş hantal bisikletlerin kulanılmasını isteyecektir.

"Bozuk traktörlerin önüne inek koşulduğu yetmiyormuş gibi, bundan böyle, ineklerin önüne de insan koşulmasını emredecektir.

"Günde 80 grama indirdiği ekmek nafakasını, şimdi 50 grama indirecektir."

Hadi Uluengin ait olduğu kuşaktan sözediyor ama ait olduğu sınıftan hiç sözetmiyor. Küfrederken sınır tanımıyor. Yalnız Uzay'da değil de Türkiye'de yaşadığını unutuyor olmalı, öyleya pek belediye otobüslerine binmediği için, örnek olsun, Ankara'da en kullanılır durumda olan otobüslerin, Macar (birzamanlar kapitalist olmayan!) 'İkarus' marka otobüsler olduğunu bilmiyor. Eğer bu otobüsler, söylediği gibi gerçekten köhne ise devrimden sonra da sık sık arıza yapacaklardır. Böyle durumlarda otobüsleri çekmek için kendisinden yararlanmayı düşünüyoruz, ayrıca ekmeğinin gramajını da düşürmeyip artıracağız, ne de olsa buğdayımız bol, haberi olsun!

UTANMALISIN!

Halil Temurşah

11 Eylül 1991 tarihli Hürriyet Gazetesi PKK'nın bir gün önce yaptığı bir eylem üzerine ilk sayfasını ayırıyor. Üçüncü sayfada ise kalemine "siyanür" koymuş bir yazar dikkamizi çekiyor : Rauf Tamer.

Epeydir biriktiryorduk sözlerimizi. Fakat kesip kesip üst üste koyduğumuz, sütunlar kabardı. 11 Eylül günü yazdığı yazıya bir cevap gereğini duyduk. Bu yazıya geçmeden önce Rauf Tamer'in diğer yazılarına da bir gözatalım.

Seçimler konusunda ilginç görüşlere sahip. Seçimlerle kargaşanın bitmeyeceğini sorunlara herhangi bir partinin çözümcül yaklaşmadığının bilincinde ve bu partilerin düzeysizliğini anlayabiliyor ve kendi deyimiyle "kurtuluş"u sandıkta görmüyor. Bunlar 'artıları'.

"BİZ YİNE DÖNELİM DEMOKRASİYE..."

Bundan öte demokrasiyi çok mühim görmesi kendisinin diğer bir özelliği. 5 Eylül 1991 tarihli "çare tükenmez" başlıklı yazısından aktarıyoruz.

"Biz yine dönelim demokrasiye... Çünkü en mühimi... Çocuktan, ihtiyardan, kadından, hastadan, okuldan, çamurdan, çukurdan, açıkçası, insandan da mühimi o.."

O'na göre "solgun ve yorgun yüzler, ümitsiz bakışlar" o kadar mühim değil. Hatta insan da mühim değil.

Bizlerse insanın doğasına aykırı olan herşeye karşıyız. Hani O'nun "insandan daha önemli" bulduğu ve anlamını henüz kendisinin de bir türlü netleştiremediği "demokrasi". O da bizim işimiz değil...

Çünkü diktatörlük ve demokrasi sınıflı toplumlarda devlet mekanizmasına sıkı sıkıya bağlı olan kollardır. Tekelci bürokrasinin ve sınıf çatışmasının bariz bir şekilde göründüğü Türkiye'de demokrasi, bir devlet şeklidir. Sömürülen ve ezilen sınıflara uygulanan diktatörlüktür.

İşte aşık olduğunuz demokrasinin dayandığı ilkeler bunlar.

Ancak ezilen sınıfların, "seçme-seçilme" gibi burjuva sınırlar içindeki sahtekarlıkların, aldatmacaların yanında, sınıf temelinde gerçek politik örgütlenme ve iktidar mücadelesinin, düzen sınırlarının dışında gelişmesine "demokrasi" engel olamıyor. Burjuvazinin demokrasicilik oyunlarından birisi daha 20 Ekim de oynanacak. Engel olunamayanın olgunlaştığında ise bu oyunlar da bitecek!

10 Eylül sabahı PKK gerillaları, Jandarma karakolunu basıyor, yedi er öldürüyor. Ardından bir karakol baskını üç er yaralanıyor. Hürriyetin haberi "Yüreklerimize bir acı daha saplandı." Kürt köylülerinin, gençlerin öldürülmelerinin, karakollarda "intihar" etmelerinin, okullarından "atlamaları"nın ise yüreklerine sevinç getirdiğini biliyoruz.

RAUF TAMER'İN ACISI

Hürriyet'in acısı Tamere de saplanmış. "Daha kaç köy basılmalı, daha kaç baskın yapılmalı kaç erimiz öldürülmeli" şeklinde birtakım sorular soruyor.

Çaresizliğini ve şaşkınlığını anlamak mümkün.

Ancak cehaletini, görmezliğini anlamak, bu da mümkün, çünkü O bir taraftır, zalimliğin, sömürünün tarafındadır, cahil ve görmez görünecektir.

O insanlar, yaklaşık 4.bin yıl önce bugünkü Kürt topraklarına yerleşmişlerdi. Ve yaklaşık 550 bin kilometrekarelik bu alan, Kürdistan resmiyetini hiç kazanmadı. Herhangi bir ulustan ayrı etnik kökene, ayrı dil ve lehçelere sahip ve hepsinden önemlisi Ortadoğu'da 30 milyonu aşkına nüfusa sahip bir halk var.

O insanlar tarihleri boyunca sömürüldüler; Cengizler, Moğollar, Timurlar...

O insanlar tarihler boyunca sürüldüler; Sultan Selim, Hamid, M. Kemal..

Ve sürekli bölündüler; İngilizler, Fransızlar, Araplar, Türkler, ABD...

Ve egemenler politikalarını, soykırımcı tarihinin mirasıyla halen sürdürüyorlar. Hem de olanca iğrençliğiyle.

Bu da bizim gücümüze gidiyor Rauf Bey...

Unutmayın ki; Türkler'in emperyalist devletlere karşı giriştiği savaşlarda Kürtler de çarpışmıştır. M. Kemal, Kürt şeyhlerini de Kurtuluş Mücadalesine katmıştır. Erzurum (Kürtlerin ve Ermenilerin yoğun olduğu il) pekçok siyasi toplantıya ve kongreye sahne oluyor. İttihat ve Terakki Partisinin kurucularından biri olan İshak Sukuti, Kürt'tür. Ve önemli bir nokta Sevr Antlaşması kendilerine ayrılma hakkı tanıdığı halde Kürtler bu Antlaşmayı tasvip etmemiştir. (Yalçın Küçük, *Kürtler üzerine Tezler*)

Bugün ise Kürt toplumu kimliğini bulma yolunda epey yol katetti, artık kendi kimliğiyle, daha insanca

Bu manzara Lice'dendir. Yorum gerektirmiyor.!

bir toplumsal düzen kurma mücadelesi veriyor.

Bir halkın çürütülmeye çalışılması bizlerin gücüne gidiyor. Ancak Kürt halkının kadınıyla, çocuğuyla, yaşlısıyla ve gerillalarıyla verdiği bağımsızlık mücadalesi, bu çürütmeye, artık izin vermeyeceğine olan inancımızı güçlendiriyor.

Hiç gücünüze gitmesin beyler! "Bölücü, terörist, eşkiya" vs. vs. nitelemeleriniz artık, siz ve sizin gibi olanların dışında bu toplumda kimseyi inandırmıyor.

Ancak tekellerin megafonu basın ve TV ayrıca, ırkçılığı içeren paneller, Gap Şenlikleri, Porno vs vs kültür emperyalizminde kullanılan araçlar birçok birimlere kadar inmiş, ama nafile.

Şurası açıktır ki TC. tüm birimleriyle, ideolojik, politik, kültürel, ekonomik, ve askeri eylemlerden hareketle bu bölgeyi ve Kürt halkını sindirmeye çalışıyor. Ve sizler de devletin, MİT'in "itibarsız yardımcısı" olarak tüm bunlara alkış tutuyorsunuz.

Bir de sizin cephenize bakalım yazınızdan aktarıyorum:"Neyiniz eksik? İstihbarat mı yok?, Silah mı Yok? Uzman mı yok? Taktik mi yok? Ruh mu yok. (Bu sonuncusu tartışılabilir)

"Peki, eşkiyanın ayak seslerini size önceden bildirecek hiç mi cihazınız yok" Bu da yeterince komik ABD'nin o muazzam jesti üzerinde ise durmaya gerek yok.

Şu son sınır ötesi "harekat, temizleme, kazıma, yoketme, terörist avı, tampon bölge" vs. vs. operasyonunun fiyaskosu da üzüntülerini artırmış olmalı.

TC'nin yayılmacı politikasını, tüm dünya tepkiyle karşıladı. Siz alkış tuttunuz.

T.C, bu İç Savaş ortamından insanları soğutmak için sandığa koştu. Siz de yuttunuz. Oysa seçimlerden umdukları sonucu alabilirlerse, İç Savaş'ın daha bir boyutlanacağı kesin.

Ne yazık...

Bakanın dediği gibi "halen kendini basın sananlar var"

Efendim, "zoruna gidiyor"muş, "yüzü kizarıyor"muş, "içi sızlıyor"muş...

Orada insanlar, insanı küçülten bu düzenden kurtuluş mücadalesi veriyorlar. Kitleler halinde sürülüyorlar. Bahçelerine, tarlalarına mayınlar döşeniyor, insansızlaştırma politikaları sürüyor. Ve özel tim bizzat kendisi gerilla kılığına girip köye baskın yapıyor, sonrada "bölücü eşkiyanın katliamı" diyor. Çocuklar süngüleniyor insanlar bok çukuruna atılıyor. Askerler evlere girip köylünün ekmeğini, ununu, buğdayını talan ediyor.

Bu düşmanlığın, sindirme politikasının göstergesidir.

Yaşananlar, soykırımın ve iç savaşın göstergesidir. Şu an içi sızlıyor mu? yüzü kızarıyor mu? Bu ırkçı sömürgeci politikalar zoruna gidiyor mu?

Hiç sanmıyorum. Yazısının başlığında "UTANMALIYIZ" demiş!

Gerçekten, **UTANMALISIN!**

11 Eylül 1991 Çarşamba

Rauf TAMER

Utanmalıyız!

Daha kaç baskın yapılmalı?

Daha **kaç er** öldürülmeli acaba?

50, 100, 500?... Hayır, yetmez... Bin, beş bin, on bin? **Kaç er** sahi? Kaç er öldürülmeli?

Daha **kaç köy** basılmalı?

Kaç çocuk, kaç kadın kurşunlanmalı? 700, 800? Hayır, yetmez... 7 bin, 8 bin? Eh, belki...

Devletin gücüne değil, artık **eşkıyanın insafına** kalmış.

★

Yeter.

Gücümüze gidiyor.

Bizde. hiçbir meslek erbabı "**yurt savunmasını üstlenenler**" kadar mesleğinde başarısız olmadı.

Neyiniz eksik?

İstihbarat mı yok?

Silah mı yok?

Tesisat mı yok?

Uzman mı yok?

Taktik mi yok?

Ruh mu yok?

Hangisi? Doğru söyleyin.

Bugün, dağ başında araba çalmaya kalksanız, daha elinizi değdirir değdirmez sirenler ötmeye başlar.

Peki, **eşkıyanın ayak seslerini** size önceden bildirecek hiç mi **cihazınız** yok?

Neydi aldığınız **son teknoloji?**

Nerede kaldı o müthiş **Savunma Sanayii?**

Hani ABD'nin o **muazzam jesti?...**

Beri tarafta, siyasetçiler.

Türkiye yansa umurlarında değil...

Devlet uykuda.

Hükümet tatilde.

Bakanlar, müsteşarlar, bürokratlar hep **adaylık** peşinde...

Muhalefet dahil, kimsenin kafasını çevirip o tarafa baktığı yok. **Kaç kişi ölmeli** acaba?

Daha kaç kişi?

1 milyon, 2 milyon? Hayır yetmez.

Eşkıya, orada **maden** bulmuştur.

Düpedüz **maden...**

Yok yok. Zannetmem... "**Yıldırımlar yaratan bir ırkın ahfadı**" dedikleri, zannetmem ki "**bu**" olsun.

Asla..

Yalçın Küçük'ün Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Çözülüşü çalışmasında yer alan aşağıdaki yazıyı, tarihsel çözümleme ve bilgi içeriği açısından, okurlarımızın ilgisini çekecektir. Arabaşlık ve düzenlemeler bize ait.

REVOLÜSYON-RESTORASYON

"Revolüsyon" sözcüğü dönüşüm anlamına geliyor; bugünkü anlamını, Fransız Devrimi'ne borçludur. Sözcüğün ilk ve en ünlü kullanımı Copernicus tarafından yapılıyor; *"De revolutionibus orbium coelestium"*, Copernicus'un astronomide olduğu kadar insan düşüncesinde gerçek bir revolüsyon olan kitabının adıdır. Dünyanın döndüğünü, sürekli döndüğünü ve dönerek aynı yere geldiğini ileri sürüyor; "revolüsyon" sözcüğünde temel olarak bu anlam var.

Ayaklanma ,"revolt", ve isyan, "rebellion" sözcükleri daha önce ve Orta Çağ'ın sonlarına doğru bugünküne yakın anlamlarda kullanılıyor.(1) Ancak " revolüsyon" sözcüğünün bugünkü anlamı kazanabilmesi için, önce böyle bir anlamı insan aklına yansıtan pratiklerin ortaya çıkması gerekiyor. Bu pratikler, toplumların yaşamında, iyilik düzenine, bir daha geri dönmemek üzere, sıçrama yapabilmekle ilgilidir; revolüsyon, bir iyilik düzenine, ani ve ebedi geçiş oluyor.

Bu, geçmişten kopuş'tur; bu nedenle, her gerçek devrim, birisi "eski rejim" ve diğeri yeni olmak üzere iki düzen tanımlıyor. Devrim iki düzenin çatışmasından doğuyor; devrim'den önce bu çatışma var. Çatışma devrimden sonra da devam ediyor; ancak devrim, daha ileri ve daha iyi bir düzenin egemen kılınmasının önündeki engellerden en önemlilerini ortadan kaldırıyor. Geriye kalanlar, geçmişin kolonları, yeni düzende de varlıklarını sürdürme ve egemen olma mücadelelerini veriyorlar.

> **Gerçekleşen revolüsyon'un, birbirinin içinden çıkan ve pek çok damarla birbirine bağlı iki düzeni birbirinden ayırmasının yanında, revolüsyon anında yaşayanları da iki ayrı kampa bölüyor. Bir yana umut ve inanç yığıyor ve diğer yana korku ve kızgınlık yüklüyor.**

İyilik düzenine ani ve bir daha dönmemek üzere geçiş düşüncesi insanlık için yenidir; nitekim, hükümranlık üzerine ilk bilimsel çalışmayı yapan Copernicus'un çağdaşı Machiavelli, kavram ve sözcük olarak revolüsyon'a yaklaşamıyor. Hükümet değişikliği ve yönetimin zorla devrilmesi için bile Cicero'nun kullandığı mutatio rerum veya kendi icatı mutazioni del stato nitelemeleriyle yetiniyor. Bunun anlaşılır nedenleri olduğunu sanıyorum.

Nedenlerin başında iyilik ve aynı anlama gelmek üzere özgürlük düzeninin hep geçmişte kaldığına inanılması geliyor; iyilik düzeninin ilerde olduğu inancı, insanlığın çok yeni bir keşfidir. Herhalde büyük coğrafi keşiflerden ve Newton'un evrenin yasalarını çözmesinden sonraki bir zamana denk düşüyor. Bu nedenle çağdaş devrimlerin ilki olan İngiliz Devrimi, kendisi için "revolüsyon" değil, "restorasyon" sözcüğünü kullanıyor. İngiliz revolüsyonunu yapanlar, kendilerinin bir restorasyon'u gerçekleştirdiklerine inanıyorlar; yönetim, mührüne, "freedom by God's blessing restored" ifadesini koyuyor (2). Aynı biçimde Fransa'da Bastille alındıktan sonra Kral Lui ile değil asillerle savaşın gerekli olduğuna inanan üçüncü düzen, Lui için, "Fransız Özgürlüğünün Restoratörü" nitelemesini uygun buluyor ve bunu son derece övücü sayıyor.

Terslik bu kadar değil; feodal düzenin restore edildiği görülmüyor, ancak, krallıklar yeniden kurulabiliyor. İngiltere'de Cromwell diktatoryasından sonra krallık restore ediliyor; buna, zamanında ve hala tarihte, "Şanlı Devrim", Glorious Revolution, adı veriliyor. Bugün için şaşırtıcı görülebilir; ancak sözcüğün doğuşuna ve iyiliğin yeriyle ilgili eski inançlara bakıldığında anlamsız gelmiyor. "Revolüsyon", dönüşü ve eski duruma iade edilmeyi anlatıyor; cumhuriyetten sonra krallığın yeniden kurulması şanlı revolüsyon olabiliyor.

Fransız Devrimi, pratik olarak, bu karışıklığa son veriyor; Lui, Bastille'in zaptedildiğini haber veren Dük de La Rochefoucauld-liancourt'a, Kral Lui "c'est une révolte" diye haykırarak soruyor.Dük ,"Non ,Sire c'est une révolution" cevabını veriyor (3). On Altıncı Lui, Bastille'in düşmesini bir "isyan" olarak görmek istiyor; isyan her zaman bastırılabilir ve eski durum elde edilebilir. Dük, büyük bir sezgiyle, artık dönüşü olmayan bir durum olduğunu görüyor ve "révolution", dönüşüm, sözcüğünü bu anlamda kullanıyor.

Revolüsyon, çok yanlı bir ayrışma'dır; sözcüğün kazandığı bu yeni anlam ayrışma tonunu da içeriyor. Gerçekleşen revolüsyon'un, birbirinin içinden çıkan ve pek çok damarla birbirine bağlı iki düzeni birbirinden ayırmasının yanında, revolüsyon anında yaşa-

yanları da iki ayrı kampa bölüyor. Bir yana umut ve inanç yığıyor ve diğer yana korku ve kızgınlık yüklüyor.

Revolüsyon'un kendine özgü bir mantığı ve dinamiği var; ayrışma ile yol alıyor ve daha çok ayrıştırıyor. Bu nokta üzerinde durmak imkanım olacak; ancak, belki de daha önemlisi, bir değiştirme dinamiği taşımasıdır. Var olan ve daha da zoru, yaşanan bir düzeni, eski ve yeni olarak ikiye ayırması, büyük bir değiştirme işlevi sayılmalıdır; değiştirerek ayırıyor ve ayırarak değiştiriyor.

Değiştirme, öncelikle bir bölüm aktörü değiştirici durumuna getirmekle başlıyor. Şöyle de söylenebilir; revolüsyon, en çok ve öncelikle, yapanlarını değiştiriyor. Bunu, bir adım daha atarak ve paradoksal görünen bir biçim içinde, şu şekilde anlatabilirim; Fransız Devrimi'nden önce Fransız devrimcisi görünmüyor. Devrimci, devrimci durumda ortaya çıkıyor.

Tocqueville, Revolüsyon'u, bir canavara benzetiyor ve Devrim, kendi sürecinde yol alırken, önce canavarın başının ve daha sonra tekil ve müthiş vücudün ortaya çıktığını ileri sürüyor.

Lenin de, herhalde sürpriz değil, bu noktayı gözlemiş bulunuyor ve devrim süreci içinde sıradan yurttaşın değişim sürecine işaret ediyor. Ekim Devrimi'nden hemen önce Nisan 1917 tarihinde şunları yazıyor: "Bilim ve pratik politika açısından tüm gerçek devrimlerin başlıca özelliklerinden birisi, politik yaşama ve devletin örgütlenmesine aktif, bağımsız ve etkin olarak katılmaya başlayan 'sıradan yurttaş' sayısındaki olağanüstü hızlı, ani ve dik artıştır" (4). Rusya burjuva devriminde de, geniş yığınlar birdenbire politize oluyorlar, kendilerini aşıyorlar ve yeni bir kimlik kazanıyorlar; değişenlerin başında küçük burjuvalar geliyor.

Lenin bir yanda; Metternich, Fransız Devrimi'nden sonra otuz yıl, tüm Avrupa'da muhtemel devrimleri önlemekten ötede devrim virüsünü yok etmeyi sorumluluk biliyor. Devrim virüsünü arıyor ve önce teşhis ediyor. Uzun aktarma yapmak durumundayım; çünkü devrimci durumun ortaya çıkardığı devrimci kimliğini belki de en iyi bir biçimde anlatıyor. Bütün devrimlerin karşısında Avusturya Şansölyesi Metternich, Çar Birinci Aleksandr'a gizli bir memorandum göndererek 1820 yılında, "şer" olarak gördüğü virüsü yazıyor.

Metternich şunları yazıyor: "Şimdi, bugünkü toplum durumuna yol açan nedenlere hızlıca bakıldığında, toplumu, bir darbe ile, hakiki nimetlerinden, hakiki uygarlığın meyvalarından yoksun bırakma tehlikesiyle karşı karşıya getiren, toplumu tam bunlardan yararlandığı sırada rahatsız etmekten geri kalmayan şer'ri, çok açık bir biçimde, ortaya koymak zorunlu olmaktadır. Şer, bir tek sözcükle tanımlanabilir: Haddini bilmezlik. Bu, insan aklının pek çok şeyi mükemmelleştirme yönündeki hızlı ilerleyişinin doğal sonucudur. Bu, bugünlerde pek çok kimseyi yoldan çıkarıyor; çünkü neredeyse evrensel bir duygu haline gelmiştir" (5). Onsekizinci yüzyıl sonu ve özellikle ondokuzuncu yüzyılın başında insanoğlu kendi sınırlarını sürekli aşan bir yaratığa dönüşüyor.

"Haddini bilmezlik, herkesi kendi inançlarının rehberi, kendisini yönetmek veya kendisini ve komşularını birisine yönettireceği yasaların seçicisi yapıyor; kısacası, kendi inancının, kendi eylemlerinin, bu eylemleri yöneten ilkelerin tek yargıcı durumuna getiriyor". Bu pasajları son derece ilginç buluyorum; Metternich'in bu keşfinin tarihine bakılacak olursa, bütün Rönesans, Reformasyon ve Aydınlanma hareketine karşın insanın ortaya çıkışında Fransız Devrimi ve devrimler en belirgin rolü oynuyor. Çünkü Metternich'in şer olarak gördüğü çizgiler insanın, hiç olmazsa bir süre içtenlikle ve daha sonra tekelsi dönemde ikiyüzlülükle, temel özellikleri olarak kabul ediliyor.

Metternich yöneten ve bastıran bir konumdan bakıyor ve insanın çıkışını, bir "manevi gangren" olarak adlandırıyor. Bu kadar değil, haddini bilmezleri bir parti olarak sayıyor. Metternich'e göre devrim partisi haddini bilmezler partisidir.

Son olarak şunları aktarıyorum: "Bu manevi gangren en çok orta sınıfları etkiliyor ve bu parti'nin gerçek başları da yalnızca bunlar arasından çıkıyor". Kullandığı ve seçtiği sözcükler ayrı; Metternich'in tanısına katılmak gerekiyor.

Tocqueville'e geçmek istiyorum; Prens Metternich'in misyonunun devrimleri bastırmak ve insanın doğuşunu önlemek olmasına karşın, kendisi de asil kökenli olan Tocqueville, devrimlerin kaçınılmaz olduğunu görüyor ve kendi misyonunu, kaçınılmaz olanı ılımlılaştırmakta buluyor.

Ancak geçerken kaydetmem gereken tezler var ve bir: Orta sınıfları, burjuvazi demek oluyor, asiller bilinçlendiriyor. Orta sınıflara bilinç dışardan veriliyor ve ilk verenler, asillerdir. Bu ilk aşılanmayı, orta tabakalar kütlesinin kağıda dökülmüş yakınmaları ve pratikleri tamamlıyor. İki: İşçi sınıfına ilk bilinç verme işi de burjuvaziden geliyor.

DEVRİM: YIKIŞ SÜRECİ

Kuşkusuz, burjuvaziye bilinç veren asiller de, işçi sınıfına bilinç götüren burjuvalar da hem kendi sınıflarının alt basamaklarındandır ve hem de kopma özellikleri gösteriyor. De Tocqueville de kendi sınıfına, asillere, pek fazla yaranamıyor.

Tocqueville, "L'Ancien Régime" başlığıyla yayınladığı çalışmasında, Revolüsyon öncesindeki Eski Rejim'i ve hiç kuşkusuz Fransız Devrimi'ni yazıyor. Bir

yerde, Tocqueville, Revolüsyon'u, bir canavara benzetiyor ve Devrim, kendi sürecinde yol alırken, önce canavarın başının ve daha sonra tekil ve müthiş vücudun ortaya çıktığını ileri sürüyor. Canavar Devrim, önce ülke içindeki bütün kurumları yıkıyor. Tanrı'yı bile yerinden etmeye yöneliyor. Sonra sınırlarını taşıyor, imparatorlukları yıkıyor, kralları indiriyor ve halkları ezerek önünden sürüyor. Tocqueville, sınırları taşarak hareket eden devrim ordularını, öldürücü sloganlar içeren, "silahlanmış düşünce", opinions armees, olarak görüyor. Bu kadar değil; daha önemlisi, çağdaşlarından bir yazarın, Fransız Devrimi'nin şeytani bir karakter taşıdığını, "La révolution française a un caractère satanique", ileri sürdüğünü kaydeden Tocqueville, Devrim orduları önünde ezilen halkların devrim safına geçtiğini ifade ediyor. Paradoksal görünebilir; ancak gerçeği yansıttığından kuşku duyulmaması gerekiyor.

Devrim nerede ise, insanın, Tanrı yerine kendi güç ve değerine tapındığı bir durumu yaratıyor.

Devrim, öncelikle bir yıkış sürecidir; ancak Tocqueville, bu kadar çok şey yıkılırken bakış açısının da değiştiğini ileri sürüyor (6). Yıkıntının, ister devrimle isterse ekonomik bunalımla gelsin, insanın bakış açısını değiştirmedeki önemli etkisine parmak basmış oluyor; ekonomik bunalımla gelen yıkıntıdan farklı olarak devrimin yıkıntılarından insanın gücüne büyük bir inanç çıkıyor.

Belki de hiç bir devrim, Fransız Devrimi kadar din karşıtı bir felsefeye dayanmadı; Fransız devrimcileri pazar ayinlerini kaldırabilmek için haftayı yedi günden on güne çıkardılar. Bu, din karşıtlığının en sembolik göstergelerinden birisidir; Fransız Devrimi'nde, sosyalist devrimde aranan üç karşıtlıktan, aile, din ve mülkiyet karşıtlıklarından, birisi, dinsizlik son derece yoğun bir biçimde yer alıyor. Mülkiyet karşıtlığı, asillerin ve ruhban sınıfının büyük mülkiyetinedir; küçük ve orta mülkiyet Fransız Devrimi'nde büyük bir kutsallık kazanıyor. Napolyon, mülkiyete dayalı bir rejimi din olmadan uzun süre sürdürmenin güçlüğünü görerek, Fransız Devrimi'nin din karşıtlığını hızla törpülüyor.

Tocqueville, Fransız Devrimi'nin din karşıtı çıkışını net bir biçimde gözlüyor; devrimle birlikte bir inanç boşalması var. Ancak boşluk kalıcı olmuyor ve derhal dolduruluyor. Bunu Tocqueville'den aktarıyorum; okuması öğretici oluyor. Şunları yazıyor: "Fransız Devrimi'ni yapanlar, din konusunda, bize göre daha kuşkulu olmakla birlikte, onlarda, bizde olmayan, ve en azından hayranlık uyandıran bir inanç buluyordu: Kendilerine inanıyorlardı. İnsanın geliştirilebilme yeteneğinden, perfectibilite ve gücünden hiç kuşku duymuyorlardı; bunun gerçekleşmesine ve insanın faziletine sonsuz bir tutkuyla bağlıydılar" (7). Devrim nerede ise, insanın, Tanrı yerine kendi güç ve değerine tapındığı bir durumu yaratıyor.

Her devrimden önceki birikim, reform hareketleri, ekonomik gelişme, aydınlanma çizgileri ve bunların hazırlayıcı rolü hiç bir zaman gözardı edilmemelidir; ancak, bu sınırlamalar içinde, devrim anının değiştirici etkisi üzerinde durmayı sürdürmek istiyorum. Elde bazı kayıtlar var; Kerenskiy, Rusya'da Şubat 1917 Devrimi'nden, bir diğer takvime göre Mart 1917, hemen önceki havayı hatırlatarak incelemesini daha sonraki araştırmacılara bırakıyor. Özetlemek yerine, Rusya burjuva devriminden hemen önceki gündeki işçi öncülerinin güven envanterini, Kerenskiy'in sözleriyle aktarmanın daha zenginleştirici olacağını düşünüyorum. Şunları hatırlıyor ve bırakıyor: "Mart'ın onbirinci, patlamadan bir gün önce, Sol Partiler Enformasyon Bürosu (yani, Sosyal-Revolüsyonerler, Sosyal Demokratlar, Bolşevikler, Popülist Sosyalistler ve Emek Partisi) saat öğleden sonra altı ile yedi arasında benim apartmanımda normal toplantısını yaptı. Bu toplantıda, birkaç gün sonra en ödün vermez devrimci kesilenler, altını çize çize devrimci hareketin güç kaybettiğinden, işçilerin askerlerin gösterileri karşısında pasif kaldıklarından, bu gösterilerin örgütsüz ve amaçsız olduğundan, yakın bir zamanda herhangi bir revolüsyon beklemenin imkânsızlığından ve bu anda daha ilerde ciddi bir devrimci hareket için şimdilik sadece propaganda çalışmalarında yoğunlaşmak gerektiğinden söz ettiler. Devrimin patlamasından sadece bir gün öncesinde en müfrit devrimci unsurların tutum ve düşünceleri böyleydi"(8). Bu hatırlamaların gerçeği yansıttığından kuşku duyulmaması gerekiyor; Şubat Devrimi'nden hemen önceki günlerde İsviçre'de konuşan Lenin'in kendi kuşağının devrimi görmesinin zor olduğunu, ancak hitap ettiği gençlerin mutlaka göreceğini söylediği biliniyor.

DEVRİM: İKİ DÜZENİN ÇATIŞMASI

Burada kaydetmem gereken üç nokta var. Bunlardan birincisi, revolüsyon süreci ile ilgili olarak Lenin'in yazdıklarıyla ilgilidir. Lenin, devrimci durumu teşhis ederken üç kriter üzerinde duruyor; bunlar, yöneticilerin yönetemez olduklarını görmeye başlamaları, yönetilenlerin aynı türden yönetilmeye razı olmayacaklarının işaretini vermeleri ve kütle hareketliliği oluyor. Lenin'in bu görüşleri çok zaman, bir revolüsyon teorisi olarak alınıyor; ilgisini göremiyorum. Bunlar, bir teori olmaktan ve devrim sürecini açıklamaktan daha çok, devrimci durumun göstergeleridirler; bunların varlığı, devrimci duruma işaret ediyor. Gösterge, hiç bir zaman teori yerine geçmiyor.

İkinci nokta ise, göstergelerin çok zaman, expost olarak okunmasıdır; daha çok daha sonraki yorumcular ve tarihçiler tarafından okunabiliyor. İnsanların yaşadıkları zamanı anlamaları her zaman zordur;

devrim türünden sanat yanı çok güçlü bir eylemlilikte bu daha da zor oluyor. Lenin için de zor oluyor, belki de kendisini önceleyen Blanqui ölçüsünde, bütün duyularını devrimin nabzına bağlamış bir başka tarih aktörünü bilmiyorum ve Şubat Devrimi'nde Lenin'in duyuları, Rusya'nın hızla artmaya başlayan nabzını okuyamıyor. Ekim tarihine yaklaşınca, özellikle Nisan 1917 tarihinden sonra ve yine özellikle menşevikler tarafından Lenin, marksist değil Blanqist olmakla eleştiriliyor (9). Lenin'in çok daha az elverişli koşullarda bile böyle bir fırsatı kaçırmayacağını düşünüyorum.

Üçüncü noktaya gelmeden önce, Lenin'in saydığı devrimci durum göstergelerinin bir devrim teorisini oluşturmadığını tekrarlayarak, devrim teorisinin, iki düzenin çatışmasından çıktığını eklemek istiyorum. Madde ve toplum, zaman içinde gelişiyor ve gelişirken değişiyor; aynı anda birbiriyle uzlaşmaları zor öğelere dönüşüyor. Gelişme ile bir tek sistem, birisi, varolan, eski, oturmuş, önemli ölçüde tanımlanmış, diğeri ise, açık, yeni, tümüyle gelişmemiş ve anlamlı ölçüde tanımlanmış olmaktan uzak iki ayrı sisteme ayrılma eşiğine geliyor.

Üçüncü noktayı şöyle formüle edebiliyorum; revolüsyon için biri net, ikincisi bulanık iki ayrı sistemin olması yetmiyor. Yeni sistemin taraftarlarının ve hatta örgütlülüğünün bulunması da yeterli olmaktan uzak görünüyor; yeni düzen yanlılarının kendi düzenlerini gerçekleştirebileceklerine inanmaları gerekiyor.

Bu güven nereden ve nasıl gelebiliyor; tarihin bu soruya vereceği net cevaplar var. Avrupa'da chartist gösterilerle sarsılan Britanya ve Doğu'da Rusya hariç, 1848 Devrimleri'nin etkilemediği ülke kalmadı;çok kısa bir zaman içinde bütün tahtlar sallandı ve pek çok kral ve bu arada Şansölye Prens Metternich, sonunda kısa bir süre için de olsa, kaçarak yaşamlarını kurtarabildiler. 1905 Rusya burjuva devrimi, Türkiye, İran, Çin ve Meksika'da on yıl kadar kısa bir zaman aralığında, benzer devrimler dönemini açtı. 1989 yılında, Doğu Avrupa'daki "komünist" rejimler, çok kısa bir zaman içinde, güçlü bir nefes ile karşılaşan iskambil kağıtları türünden, birbiri arkasından yıkıldılar. Bütün bu yıkılışlarda iç dinamiğin ve dıştan kurcalamaların etkisini reddecek durumda değilim; ancak bir yerde bir eski düzenin yıkıldığının bilincine ulaşılması, diğer yerlerde de benzer düzenlerin yıkılabileceği inanç ve güvenin doğmasına yol açıyor.

Fakat yeterli değil; bir düzenin yıkılıp yerine yenisinin kurulabileceği güvenine ulaşmayı yalnızca başka örneklerin bilincine varma ile açıklamanın yeterli olamayacağını sanıyorum. Ayrıca başka ülke örneği, ilk ve çok zaman temsili ülkede gerçekleşen güvenin kaynağını açıklamıyor.

Bir soruya cevap bulabilmek için, boğulmamak için çırpınan insanı hatırlamakta yarar var; denizde hiç kimse intihar etmek için çabalamıyor. Kurtulmak için çabalama, çok zaman boğulmayla sonuçlanıyor. Bu neden ve düşünceyle olabilir, Tocqueville bir başka yerde, "kötü bir hükümet için en tehlikeli an kendisini reforma başladığı zamandır" diyor. Reform düzeni kurtarmak için ciddi bir budama ve yeniden düzenleme çabasıdır; sanıldığının aksine büyük devrimleri önlemiyor ve başlatıyor.

Bir sistemi kim kurtarmak ister? Bu sorunun bir son derece totolojik cevabı bulunuyor; düzeni kurtarmak isteyenler düzene en çok bağlı, düzenle çıkarı et ve kemik türünden birbirine yapışmış olanlardır. Her totolojik cevapta bulunan itici mantıklılık burada da görülüyor; reformun birinci derece yöneten sınıfların işi olduğu ortaya çıkıyor.

Reform düzeni kurtarmak için ciddi bir budama ve yeniden düzenleme çabasıdır; sanıldığının aksine büyük devrimleri önlemiyor ve başlatıyor.

Düzeni kurtarmak için reforma başlamak başka, reformda, yönetimin bütün ortaklarıyla anlaşmak bambaşkadır; reform tasarıları çok zaman anlaşmazlık kaynağı da oluyor. Pek çok devrim kroniği, düzeni kurtarma tasarılarında, yönetici ortakların anlaşamamasıyla başlıyor.

Başkaları da kaydediyor, fakat, İngiliz tarihçi Hill'in paragrafı son derece kısadır. Buraya aktarıyorum: "İngiliz revolüsyonu, kendisinden seksen yıl önceki Hollanda ve yüz elli yıl sonraki Fransız devrimleri türünden asillerin isyanı ile başladı. Yönetici sınıfları bile Birinci Charles'in ülkeyi yönetme biçiminden rahatsızdılar. 1640 yılına gelirken yönetimi çoktan dağılmıştı" (10). İngilizler'in büyük devrimi, yöneten sınıflar arasındaki kavga ile başlıyor.

Fransız Devrimi'nin bir asiller revolüsyonu ile başladığı konusunda bir yargı birliği görülüyor. Lui, başında olduğu monarşi yerine kişisel hazlarının tatminine tutkuyla bağlı olduğu, düzenle ilgili bir inançsızlığı temsil ettiği için, Turgot veya Necker türünden fizyokrat bakanlarının reform önerilerine razı olabiliyor. Asiller ise kendi düzen ve hakları konusunda çok daha inançlıdırlar; ayrıca inançlı olmak zorundalar.

Böyle bir durumun daha aşağı tabakalar, Fransız Devrimi'nde orta sınıflar için uyarıcı ve güven verici olduğunun kolaylıkla kabul edileceğini sanıyorum. En üstte yönetenler arasında kavga, büyük bir su hacmini tutan bendlerin yıkılmasına benziyor. Bendler hiç bir zaman birdenbire ve toptan yıkılmıyor; önce sızıntılar, sonra akıntılar ve arkasından sel geliyor.

REVOLÜSYON: BİR AYRIŞMA

Revolüsyonun bir ayrışma olduğunu ileri sürdüm; hem yöneten sınıflar ayrışıyor ve hem de bu sı-

nıfların kendi içinde ayrışmalar görünüyor. Devrimin başlangıcı, toplumdaki bütün dengelerin, söz uygunsa matrikslerin yerinden oynamasıyla eş zamanlıdır; yönetenlerin ayrışık parçaları, tümüyle, daha aşağı sınıfları kendi yanlarına alma yarışına giriyorlar.

Devrimci durum devrimcileri yarattığı kadar déclassé türünü de çoğaltıyor. Fransız Devrimi'nde burjuva ideolojisini yaratanların büyük bir çoğunluğu asil kökenlidir.

Burada ve bu noktada her devrimde ortaya çıkan ikili bir süreci açıklamak istiyorum; en üst yöneticilerin ihtilafından ve bunların daha aşağı sınıfları kazanma motifinden başlayan devrimci süreçte, yönetim bir süre, sürekli olarak daha alt tabakalara geçiyor ve aynı anlama gelmek üzere radikalleşiyor. Bu devrimin derinleşmesi sürecidir; bununla birlikte devrimi asıl başlatan üst sınıflar, bu kez, yolunu açtıkları sürecin aktığı kanallardan ürkerek durdurmaya ve geri çekmeye başlıyorlar. İç savaş, bu nedenle, eski rejimi devirmekten daha çok, devrimci süreçteki bu iki ters akımın çarpışmasından doğuyor.

Devrim, kendi süreci içinde birden fazla güç merkezi yaratıyor, sanki bir devrim içinde birden fazla devrim yaşanıyor ve son devrime kadar, her devrimde temel rengin dışında uç renklere varmak isteyen akımlar görülüyor.

Bir parantez açmak istiyorum; Marx'ın pek çok genelleme ve çabalarının çok sınırlı pratiğe dayandığını belirtmek durumundayım. Ancak bu pratiklerin bazıları, teorik bir güç kazanabilecek zenginliği içinde taşıyor; Fransız Devrimi, bunların başında yer alıyor. Marx, en büyük ölçüde Seksen Dokuz Fransız Devrimi bilgisine dayanarak ve Kırk Sekiz Devrimi'nin başarısızlığının hemen sonrasında, devrimin sürekliliği düşüncesine ulaşıyor. Bu düşüncenin özü, başlayan devrimin, basamak basamak derinleşmesi ve daha radikal sınıf ve programların yönetimine girmesidir.

Bu kadar değil; devrimin kendi sınıf çizgisinde basamak basamak daha radikalleşmesi, somutta ve politik durumda, ikili iktidar olgusunun ortaya çıkmasına yol açıyor. Ekim Devrimi'nde bu çok nettir ve en çok biliniyor. 1640 İngiliz Devrimi ile ilgili olarak yine Hill, "ülkede şimdi iki iktidar merkezi vardı" diye yazıyor. Ekim Devrimin'de sovyetler ve hükümet olarak ortaya çıkan ikili iktidar yapısı, Fransız Devrimi'nde meclis hükümetleri ve Jakoben klüpler biçiminde kendisini gösteriyor.

Geçerken ikili iktidar yapısı ile ilgili olarak söylenecek olan şudur: Hiçbir devlet ikili iktidara tahammül edemez. Devlet olmak, iktidarın tek merkezde toplanmasıyla mümkündür. İki iktidar merkezi, ya iç savaş demektir, ya da iç savaşa çağrı oluyor.

Geriye bir nokta kalıyor. Her devrim, ne kadar parçalı ve kendi içinde kavgalı olursa olsun bir sınıfın rengini taşıyor. Ancak son devrim hariç, daha önceki bütün devrimlerde, egemen durumda olmasa da, devrimin sahibi sınıfların dışında daha ileri uçlar da bulunuyor. Engels, Anti Dühring'de kısa bir paragrafta, bunun kalıcı bir özetini veriyor; Reformasyon ve alman köylü savaşlarında, Anapabtistler ve Tohmas Münzer, Büyük İngiliz Devrimi'nde, düzleyiciler, Levellers ve Büyük Fransız Devrimi'nde Babeuf (11) yaşanan devrimleri kendi mantıklarının dışında anlıyor ve götürmeye çalışıyorlar. Anapabtistler, toprağı sürmeye ve küçük sanayiye dayalı bir komünizmi savunuyorlar (12); İngiliz devriminde kazıcılar, diggers, ortak mülkiyete yönelirken bütün burjuvazinin de krallığı korumak istedikleri bir zamanda düzleyiciler, monarşinin sona ermesi için çalışıyorlar. Bir Rousseau hayranlığıyla, demokrat görüşle ve pasifist yaklaşımla Büyük Fransız Devrimi'ne giren Babeuf, hızla demokrat ve barışçı bakıştan kopuyor ve özel mülkiyeti reddederek, sans-culottes'larla yakın bir çizgiyi koruyarak devrimci sosyalizmin ilk savunucuları arasına giriyor (13). Alman Reformasyonu, İngiliz ve Fransız Devrimleri, kendi süreçleri içinde, Thomas Münzer'le, düzleyicilerle, Babeuf ve örgütüyle de mücadele etmek zorunda kalıyor.

Toplanırsa şöyle bir durum ortaya çıkıyor; Devrim, kendi süreci içinde birden fazla güç merkezi yaratıyor, sanki bir devrim içinde birden fazla devrim yaşanıyor ve son devrime kadar, her devrimde temel rengin dışında uç renklere varmak isteyen akımlar görülüyor. Bütün bunlar birleştirildiğinde, her devrim, belli bir aşamada, kendi merkez gücünün koruyabileceğinden daha uç noktalara kadar uzanmak durumuyla karşı karşıya geliyor. Bu fiziksel bir durumdur; amaçsal bir yorumu da yapılabilir. Tıpkı savaşlarda tutulacak toprakları sağlama almak için zaman zaman daha ileri mevzilere akınlar düzenlenmesi türünden devrimlerde de sonradan geri çekilmek üzere kendi mantığın uçlarının açıldığı görülüyor.

Geriye çekilmek ve asıl toprakları tahkim etmek kaçınılmaz oluyor; bu "restorasyon" üzerinde düşünmeyi gerektiriyor. Üzerinde az çalışılmıştır ve üstelik, sürecin kendisi hem çağdaşları ve hem de tarihçiler için yanıltıcı tuzaklar taşıyor. Bu durum, üzerinde daha özenle durulmasını zorunlu kılıyor.

Çok ilginçtir, Marx'ın karşı-devrim'in de devrimci olduğunu yazmasına benzer bir biçimde, Roma tarihi tarihçisi Mommsen de "restorasyon her zaman revolüsyon'dur", "restoration is always revolution" diye yazıyor (14). Gracchi (15) kardeşlerin devriminden sonra eski yönetimin değil eski yöneticinin iade edilmesi olgusu üzerinde duruyor. Hill de, Büyük İngiliz Devrimi'nden sonraki restorasyonda, buna Şanlı Devrim dendiğine işaret etmiştim, 1660 yılında, "eski devlet değil sadece süs donanımı restore edildi" diyor

(16). Dar ve has anlamda restorasyon, yapılan devrimi pekiştirme işidir; bu nedenle devrim platformunda kalıyor.

Restorasyon süreçleri genellikle, devrim başlangıçlarını aratmayan bir kanlılıkla, başlıyor; aynı zamanda, özgürlüklerin restorasyonu izlenimini de veriyor. Fransız Devrimi'nde Thermidor Darbesi, devrimin geriye doğru çekilmesinin başlangıcı sayılabilir; çağdaşları hiç de öyle algılamıyorlar. Sans-culottes'lar, Babeuf, bu darbe ile hapisten çıkıyorlar; Jakobenler, kendi düşüşlerini ve Thermidor'u, bilinçsizlikle, hazırlama süreci içinde kendi solunu hapse atıyor ve Thermidor, önce hapishaneleri boşaltıyor. Robespierre ve arkadaşlarının giyotine gönderilmesi, hapishanelerin kapılarının açılmasının yanında, en azından, çağdaşları için ikinci planda kalıyor. Tarih ise, restorasyon sürecini gördüğü için, Babeuf ve arkadaşlarının özgürlüğe kavuşmalarını ya unutuyor ya da ikinci plana atıyor; Robespierre ve arkadaşlarının idam edilmeleriyle devrimin asıl mecralarına doğru çekilmesini ön plana çıkarıyor.

Retrospektif değerlendirenler, Fransız burjuva devriminde devrimle özdeş tuttukları Robespierre'nin öldürülmesini veya Türkiye'de burjuva Jön-Türk devriminin devamı olan kemalist devrimin simgesi olan Kemal Paşa'nın heykellerinin kırılmasını, bir karşı-devrim olarak görebiliyor; kesinlikle yanılıyorlar. Robespierre'in kendisinin veya Kemal Paşa'nın heykellerinin parçalanmasıyla iktidarın sınıfsal ve toplumsal niteliğinde bir önemli değişiklik gerçekleştirilmiyor; Türkiye'de mülkiyet esasına dayalı burjuva rejiminin sağlamlaşması için din öğesinin açıkça kullanılması ve uluslararası gericilikte bir dayanak aranması dönemine giriliyor. Savaş dönemiyle çakıştığı için İsmet Paşa'nın devlet başkanlığının birinci döneminde pek açıklık kazanamayan restorasyon süreci, hem dine ve hem de uluslararası sermayeye dayanma açısından, İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonrave İsmet Paşa yönetiminin ikinci döneminde başlıyor.

Bütün bu kısa çözümleme restorasyon'un dar ve has anlamıyla ilgilidir. Şu kesindir; burjuva düzeni kurulduktan sonra feodal rejimin restorasyonuna pek rastlanmıyor. Bunun üzerinde durulmalıdır ve yine de çok kısa olarak durmak istiyorum. Ancak bundan önce, buradaki restorasyon sözcüğünün birincisiyle çakışmadığını ve farklı bir anlam taşıdığını ifade etmek zorundayım. Bu nedenle, sosyalizm deneyimlerinden sonra kapitalizmin yeniden kuruluşun'a, "kapitalist restorasyon" ve eğer gerçekleşirse kapitalizmden sonra feodaliteye dönüşe de "feodal restorasyon" demenin daha doğru olacağını düşünüyorum.

SOSYALİZM, KOMÜNİZMDEN AYRI BİR DÜZEN DEĞİLDİR

Bu noktayı şöyle açabilirim; sosyalizm, komünizm'den ayrı bir düzen değildir. Bunların ayrı ayrı kullanılması, çeşitli pratik zorunluluklarla ve bu arada Marx'ın, önemli bir şanssızlıkla, Gotha Programı'nın Eleştiri'sinde, en azından kapitalizmin belirli aşamalarında geçerli bir ilkeyi, emek sürecindeki katkıya göre ödüllendirilmeyi, sosyalizmde dondurmasıyla (17) ilgilidir. Reel sosyalizmin emek-değer yasasına kıskançlıkla bağlı kalması ve zaman içinde bu yasanın işleyişine daha büyük bir güç kazandırması da, sosyalizmin hem komünizmden katı çizgilerle ayrılmasına ve hem de nerede ise bağımsız bir aşama olarak ele alınmasına yol açıyor.

Halbuki sosyalist mücadele tarihine bakıldığında, sosyalizm ile komünizm arasında bir teorik ayrılık olmaması bir yana, devrimcilerin,çeşitli adlara, demokrat, sosyalist, sosyal-demokrat ve komünist adlarından birisine yönelmeleri, daha çok isimlerle mücadele dozajını birleştirmelerinden kaynaklanıyor. Marx,sosyalizm adı biliniyor ve yaygın olarak kullanılıyorken, bu adı temsil eden ütopyacılar, mücadeleden çok sosyalist projeler geliştirdikleri için, ve henüz komünist adına karar kılmadan önce "demokrat" sözcüğünü tercih ediyor. Diğer bir uçta, komünist adı denendikten ve Paris Komünü ile büyük bir başarısızlığı yaşadıktan sonra, itibarını ve mücadele gücünü yitirince, sosyal-demokrat adına geçiliyor. Bugün sosyal-demokrat adı bir devrimci mücadele çağrışımı yapmıyor; fakat, Ondokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru Almanya'da ve tam sonunda Rusya'da, komünizm için mücadele etmek isteyenler, komünist adını değil, sosyal-demokrat etiketini tercih ediyorlar.

Reel sosyalist deneyimler, başta Sovyetler Birliği, sosyalizmin kuruluşundan sonra komünist aşamaya geçişi en büyük hedef olarak koyuyorlar; ancak, sosyalist aşamada ısrar sürelerinin uzunluğu ve kapitalizm kalıntılarıyla mücadelede isteksizlikleri, sosyalizme, de facto bağımsız bir aşama niteliği ekliyor. Bu süreç içinde komünist aşamaya geçiş, bir süre lafola bir iddia ve övünme düzeyine iniyor ve bir süre sonra da resmiyetten kaldırılıyor.

Reel sosyalizmde sosyalizmin restorasyonu resmi ve egemen politika haline geliyor. Ancak bu kadar değil; sosyalizm deneyimleri, burjuva devrimlerinin yaşamadığı bir yazıyla da karşılaşıyorlar; feodal restorasyon pek bilinmezken, kapitalist restorasyonlar, Yirminci yüz yılın sonlarında birer gerçekliğe dönüşüyorlar. Yirminci yüz yılın sonlarında, reel sosyalizm deneyimlerinde, kapitalist ve sosyalist restoras-

Neden feodal restorasyon değil de kapitalist restorasyon ortaya çıkıyor;üzerinde çok durulması gereken bir sorudur. Bu soruya burada, ancak bazı tezlerle karşılık verebiliyorum.

yon düzenlerinin çarpışmasına tanıklık ediliyor.

Neden feodal restorasyon değil de kapitalist restorasyon ortaya çıkıyor;üzerinde çok durulması gereken bir sorudur. Bu soruya burada, ancak bazı tezlerle karşılık verebiliyorum.

Bir : Her devrim, eğer bir yeni düzeni getiriyorsa, aynı zamanda enternasyonal'dir. Kesin zaferi ve güveni de enternasyonel platformdadır.

İki : En büyük siyasal devrimini Fransa'da yaşamakla birlikte kapitalizm, uzun bir sömürge döneminin üzerine binerek, senkronize bir evrenselliğe ulaşmıştır; burjuva devrimler çağında feodal yönetimlerin hepsi, Rusya hariç, güçsüzdür. Feodal restorasyon partisi, hızlı bir biçimde, uluslararası desteğinde yoksun kalıyor.

Komünizm ile sosyalizm arasında bir teorik ayrılık olmadığı için konüminst aşamadan dönmek, kapitalizan ilkelere bağlanmakla mümkündür. Kapitalizan ilkelere ve enternasyonalist burjuva değerlere bağlı kalınarak sürdürülen bir sosyalist restorasyon arayışı kapitalist restorasyonla sonuçlanır.

Üç: Sosyalist devrimler çağında, kapitalist restorasyon partisi, her zaman güçlü, deneyimli ve sabırlı bir uluslararası destek bulabiliyor.

Dört : Böyle bir ortamda reel sosyalist ülkeler, hızlı bir biçimde sosyalizmi derinleştirmek yerine, giderek, kalan kapitalizan kurum ve yasalarla enternasyonalist burjuva değerlere daha sıkı bağlanmayı tercih ediyorlar. Derinleşmek yerine sığlaşmak bir politika oluyor.

Bir nokta daha var; düşünsel alanda bir trajediden söz edilebilir. Şöyle özetleyebiliyorum; komünizm ile sosyalizm arasında bir teorik ayrılık olmadığı için konüminst aşamadan dönmek, kapitalizan ilkelere bağlanmakla mümkündür. Kapitalizan ilkelere ve enternasyonalist burjuva değerlere bağlı kalınarak sürdürülen bir sosyalist restorasyon arayışı kapitalist restorasyonla sonuçlanır. Başka yollar kapalı görünüyor.

---

(1)Hannah Arendt, on Revolution, N.Y. 1965, S. 32

(2) Ibid., s. 36.

"Tanrı'nın kutsamasıyla özgürlük restore edilmiştir", anlamına geliyor.

(3) Bazı kaynaklar, Lui'nin, yine isyan anlamına gelen "emeute" sözcüğüyle, "est-ce doc une emeute?" dediğini yazıyorlar.

A. Soboul, Civilisation Et La Revolution Française, Paris, 1988. s.7

(4) V.I. Lenin, Collected Works, vol. 24, s. 61

(5) Metternich's Secret Memorandum for Alexander I, Dec. 15, 1820.

John c. Cairns, (ed). The Ninettenth Century 1815-1914, N.Y., 1965s. s.40

(6) Tocqueville'in bu kitabını okuyuncaya kadar çeviri yolsuzluklarının sadece bize ve benzeri toplumlara özgü olduğunu düşünüyordum. Nedense bu kitabın hem aslını ve hem de İngilizce çevirisini buldum; İngilizce çevirisi bir yüz karasıdır. Çevirmemişler, uydurmuşlar.

Aktarmaları Fransızca aslından yapıyorum.

De Tocqueville, L'Ancien Regime, Oxford 1904-1969.s s. 13

Alexis de Tocqueville, The Old Regime and the French Revolution, N.Y., 1955.

(7) De Tocqueville, L'Ancien Regime, op. cit., s 162

(8) A.F. Kerensky, The Catastophe, N. Y., 1927, s. 6-7

(9) Blanquist olmak, revolüsyon sözcükleri kullanıldığında, devrimci duruma ya da toplumun nabzına bakmaksızın, tümüyle politik mücadele ve örgüte güvenerek devrim yapmaya çalışmak anlamına geliyor.

(10) Christopher Hill, Reformation to Industrial Revolution, Vol. 2,Pelikan, 1969, s. 127.

(11) F. Engels, Anti-Dühring, s. 27

(12) "Dinsel isyan tarlalarını sürenlere , Almanya'nın artan refahından daha geniş bir pay isstemek için etkili biir ideoloji sağladı."

"Hut ve taraftarları Austerlitz'de bir komünist merkez kurdular ve sanki Napolyon'u önceden görmüşler gibi ,her türlü askerlik hizmetlerini reddettiler ve savaşı takbih ettiler. Kendilerini tarlalar ve küçük zanaatlarla sınırlayarak, kurdukları komünizmlerini bir asır sürdürdüler."

Will Durant, The Story of Civilization, Vol. IV, The Reformation, N.Y., 1957, s. 382 ve 398.

(13) Claude Mazauric, Babeuf, Paris, 1988, s. 26 ve 46.

(14) Mommsen, History of Rome, Vol. 3, s.131, aktaran, Robert A. Kann, The Problems of Restoration , University of California Press, 1968, s. 160.

(15)Devrimcilerin hepsinin, ne yazık, bir modelleri var. Jakobenler daha sonraki pek çok devrime ve devrim yazarına modellik yapıyor. Fransız Devrimcileri, genellikle Roma'yı örnek alıyorlar. Babeuf, Gracchi kardeşlerin adını, Gracchus, kendisine uygun görüyor. Fransız Devrimcilerinin, Roma'yı ve Antiqite'yi örnek almalarında, dine karşı tutumlarının rolü var.

(16) C. Hill, Reformation to Industrial Revolution, op. cit., sk. 135.

(17) Kırk Sekiz Fransız Devrimi'nde sosyalist akımlar bu ilkeyi sloganlaştırıyorlar.Marx, katkıya göre ödeme ilkesini kendi dışından alıyor.

Dergimizin, İleri Sosyalizm ve Bölge Devrimi vurgusu bilinmektedir. Bu çerçevede bazı dergilerin ve sosyalistlerin görüşlerini sorduk. Bu sayının hazırlık sürecinde bize ulaşan görüşleri yayınlıyoruz. Önümüzdeki sayıda, beklediğimiz birkaç görüşe ve bir değerlendirmeye yer vermeyi düşünüyoruz.

BÖLGE DEVRİMİ ve GÖRÜŞLER

Sorular

1- Avrupa Marksizmi mantığının sınırlarına geldi ve neredeyse sosyal demokratlaştı. Rus Marksizminin de hızlı bir şekilde yıprandığı ve çözülmeye başladığı gözleniyor.
Marksizmin, daha net, daha canlı ve daha ileri bir sosyalizm pratiği yaşayacağı söylenebilir mi?

2- Yaşadığımız Bölge'de devrimi, 'Bölge Devrimi'ni nasıl değerlendiriyorsunuz?

3- Emperyalist hegemonyanın had safhaya ulaştığı günümüzde, bölgede devrimci kalkışmanın karşılaşacağı sorunlar nelerdir?

SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

1) "Avrupa Marksizmi", "Rus Marksizmi" literatürü yerine, sosyalizmin anılan ülkelerdeki yorumu ve uygulanması olarak ele almak bizce daha doğrudur.

Marx-Engels-Lenin'in Bilimsel Sosyalizm öğretisi ve yöntemine ilişkin "eleştiri"ler, Avrupa ve SSCB KP'lerininin teori-pratikte ortaya çıkan sorunlarından sonra ortaya çıktı. Oysa ne öğreti ne de onun yöntemi yanlıştı. Yanlış ve hatalı olan, Bilimsel Sosyalizmin hatalı uygulanmasıydı. Bu deneylerden sonra kimi KP'lerin "sosyaldemokrat", kimilerinin de öğretiye ve onun yöntemine daha bilimsel yaklaşan çizgilere evrildiği (evrileceği) görülmektedir.

Bilimsel Sosyalizm zaten net, canlı ve ileridir. Uygulamadaki yanlışlıklar, sosyalizmin teorik olumsuzluğunu kanıtlamaz. İnsanlığın geleceğine ilişkin bilimsel öngörü ve çözümlemeleri gene sosyalistler üretecektir. Kapitalizmin sosyalizmden daha ileri bir düşünce ve değerler sistemi üretmesi tarihsel ve sosyal olarak mümkün değildir.

Sosyalizmin yorum ve deney birikiminden büyük dersler çıkararak, ve de insanlığın katettiği bunca ilerleyişten sonra, daha yetkin, daha donanımlı bir sosyalizm pratiğinin yaşanacağı elbette söylenebilir.

2) Dünya kapitalizmi, Sovyetlerdeki çürümeden sonra, tarihsel ve sosyal "haklılığını" kanıtla-

mak için her yönteme baş vuruyor. Bu, boşuna bir çabadır. Dünya kapitalizmi en bunalımlı dönemlerinden birini yaşamaktadır. Dünyamızı "Kuzey" ve "Güney" diye tanımlayan (bölen) onlar; insanlığı bugünkü bunalımlı ve yabancılaşmış duruma getiren onlar; yaşadığımız bölge, Yakın Doğu (yani "Güney"), "Kuzey"li barbarların (şu aşamada) kolayca at oynattığı, "yeni" düzenlemelerin yapılmak istendiği kritik bir bölge durumunda. Bölge halkları, bir yandan ABD emperyalizminin -"Kuzey"li barbarlığın, öte yandan yerli iç gerici rejimlerin çifte boyunduruğunu kırma mücadelesi veriyor.

Devrimlerin yasallıkları vardır. "Bölge Devrimi" gibi bir literatürü kullanmayı da yanlış buluyoruz. Yakın Doğuda ya da dünyamızın öteki bölgelerinde ki DEVRİM, daha önce gerçekleştirilen devrimlerden sonra, bu zenginlikleri de yanına alarak, kapitalist-emperyalist barbarlığa karşı gerçekleştirilecektir. DEVRİM'in yasallığının koşulları oluşuyorken, bunu gerçekleştirecek ÖZNE'nin hayatın içinden üretilmesi ve ezilen-sömürülen sınıf

YALÇIN KÜÇÜK

Dostlarım,

Her beraberlik bir reddi içeriyor. Her ortaklık bir dışlamayı anlatıyor. Her toplama aynı zamanda bir çıkarmadır. Şimdi, bu ortaklık tartışmasından çıkardıklarımı özetliyorum: Türkiye'nin gelecek siyasal haritasını Batı'da değil, Doğu'da arıyorum. Ortak Pazar ile ortaklık yerine, komşularımızla ortaklık öneriyorum.

Önerim son derece açıktır: Suriye'den başlayan, Irak, İran ve Afganistan'ı içine alan Doğu Ortak Topluluğu'nu düşünmek zorundayız. Bu topluluk içinde özgür Filistin'e mutlak yer olmalıdır. Ayrıca Helenler'in Türkiye'yi Ortak Pazar kapısında tutmayı amaçlayan çabalarına hayıflanmak yerine, Helenleri de Doğu Ortak Topluluğu içinde görmeliyiz. Yanlışlıkla Yunan olarak adlandırdığımız Helenler'e kuru bir dostluk değil ortaklık önermemiz gerektiğine inanıyorum. Helenler ile geçmişimizde çok büyük ortaklıklar var, geleceğimiz de ortak olmalıdır.

Konuşmamı sürdürüyorum. İnsanın nitelikleri üzerinde durmak istiyorum.

Sadakat, cömertlik, yüreklilik, topluma hizmet isteği; eğer bütün bunlar insanı insan yapan nitelikler değilse, başka ne var? Başkaca, bir de ortaklık duygusunu eklemek gereğini duyuyuorum. İlkel insanda var olan ortaklık güdüsü, kapitalizmle birlikte ortadan kaybolmaya yüz tuttu; ancak, gelecek insanı belirleyecek en net duygulardan birisi olarak karşımıza çıkıyor.

Üstelik Türkiye'nin zengin somutunda paradoksal olarak çıkıyor; acılı ve şaşırtıcı bir biçimde gelişiyor. Uzun baskı döneminin kütlesel hapislik uygulamaları, en çok, toplumdaki ortaklık ülküsünü bastırmak için gerekli görülüyor. Ancak ne büyük ve şaşırtıcı paradokstur; hapislikte insanlar, çoğu gençliklerinde, kütlesel olarak komün deneyiminden geçiyorlar, ortak yaşamayı öğreniyorlar, ortaklık güdü ve duygusu, kişiliklerinin belirginleşen çizgilerinden birisi olmak üzere, zorla kakılıyor.

Hapislikte komün yaşamını, büyük bir olumsuzluğun büyük bir olumluluk doğurması olarak algılıyorum. Bunu, fabrikalardaki ortak emek süreci ile birlikte, geleceğin kuruluş zorluklarını azaltıcı bir birikim olarak görüyorum.

Geleceğimizin ortak olduğuna inanıyorum.

Ancak, bir de geçmişinde ortaklık olmayanların geleceğinde ortaklık olamaycağına inanıyorum.

Bu nedenle, Sizleri, bugünde, bu beyinlerin özgürleştiği, hülyaların büyüdüğü, ufukların genişlediği böyle bir günde, önce, geçmişimizde ortaklığa çağırıyorum.

Önce ölülerimizde ortaklığa çağırıyorum.

Çağırıyorum. Eskilerden Mustafa Suphi, bizim ölümüzdür. Yakınlardan Mahir Çayan da bizim ölümüzdür. Şefik Hüsnü bizim ölümüzdür, Doktor Hikmet Kıvılcımlı bizim ölümüzdür.

Yol tartışması canlılar içindir, ölülerimizi sahiplenirken yalnızca ülkülerine ve yüreklerine bakmamızı öneriyorum. Ülküleri ortak ve yürekleri bizim olan ölülerimizi, paylaşmaya ve paylaştırmaya, kimsenin niyet ve cüret etmemesini diliyorum. Ölülerimizde özel mülkiyet eğilimleriyle sonuna kadar mücadele edeceğimizi açıklama gereğini duyuyorum.

Bütün hapishaneler bizimdir.

Bizimki bir büyük zenginliktir.

Bizimki büyük bir zenginliktir. Gelecek bizimdir. Coşkulu ve akılcı gelecek hem bizimdir ve hem de isteyebileceğimiz ölçüde yakındır. Geleceğimiz üzerimize geliyor; geleceğimizin gelişini görüyorum.

Onlar, bir bayram gününde mezarlarından sesizce kalkıp bizim şenliğimize katılacaklar; yalnızca yüzleri biraz solgun, buna inanıyorum. Bunun için sürdürüyorum; Nazım Hikmet bizim ölümüzdür, Deniz-Yusuf-Hüseyin de bizimdir. Necdet de bizimdir, Mustafa da bizimdir, dirençli genç Erdal da bizimdir. Hepsi bizimdir.

Başka işarete gerek var mı? Ölülerimizin zenginliği, hapishanelerimizin artan sayısı ile genişleyen nüfusu, yalnızca ve yalnızca güzel geleceğimizin yakınlığına işaret ediyor. Bugünde, hülyamızın bütün karanlıkları yırttığı böyle bir günde, toplumumuzun bir minyatürü olması gereken beyinlerimizi, özgürleştirdiğimiz bu günde, ufkumuzun bir ok gibi cepheye fırlattığımız 1 Mayıs'ta, 1987 tarihinde, Sizlerden, güzel geleceğimizin üzerimize yürdüğünü görmenizi diliyorum.

--->

ve emekçi halkların kurtuluşunu sağlaması, dünyadaki güçler dengesinde kendisini hissettiren anlamlı bir süreçtir.

3) Dünya kapitalizmi, bir yandan hegemonyasını pekiştirmek istiyor, öte yandan bir hegemonya krizi dönemini yaşıyor. Kapitalist sistemin bölgemizde çıkardığı kendi iç boğuşması niteliğindeki zaten bölgede varolan özgürlük taleplerini daha da etkili kılmış ve çelişkileri derinleştirmiştir. Bölge halklarının kapitalizme-emperyalizme karşı mücadalesi, halkların bütünlüklü mücadelesini gerekli kılıyor. Ardından enternasyonal çerçevede, sınıfsal/ulusal kurtuluşu gerçekleştirecek ÖZNE'nin her türden donanımı ve PROGRAM'ının üretilmesi sorunu gündeme geliyor.

Türkiye özelinde ise sorun: İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşerek İŞÇİ SINIFI PARTİSİ (İSP)'ni oluşturması acil sorunu ile ulusallık ve sınıfsallık temelinde yükselen devrimci dinamiklerin birlikte yürüyebilmesi sorunu olarak öne çıkıyor. ■

Yeniden birlikteyiz. Birlikte olmak sevinç'tir

Yeniden bir yürüyüşün başındayız. Umutluyuz.

Umudumuz, damarlarımızdaki kandır. Kanımızı kurutamıyorlar. Bizleri, Sizleri, bir süre suyun dibine itiyorlar; suyun dibine itilmiş ağaç gövdeleri türünden, bir süre sonra ileriye fırlıyoruz. Büyük Yürüyüş'e devam etmek üzere elele tutuşuyoruz.

Ne Mutlu Büyük Yürüyüş için el ele tutuşanlara!

Ne Mutlu Sizlere! Ne Mutlu, bugün aramızda olamayan, ancak yürekleri bizimle olanlara!
Ne Mutlu, yürekleri bir büyük umutla çarpanlara!

"Merhaba 1 Mayıs 1987 Toplantısı"nda yaptığı konuşmadan.
Merhaba 1 Mayıs, Dönem Yayınevi, sf. 28-30

Soru: Kürt Sorunu nasıl bir sorun, boyutları nedir? Kürt Sorunu neler düşündürüyor?

Cevap: Uluslaşma aşamasına geç girmiş bir halkın, dört duvar arasında kimlik arayışıdır. Bu sorunun çözümünün bölgedeki diğer önemli siyasal sorunların çözümüne olumlu yönde katkıda bulunacağını düşünüyorum.

Soru: Dört ülkeyi, hatta Sovyetler Birliği de düşünüldüğünde beş ülkeyi ilgilendiren Kürt Sorunu'nun çözüm yolu sizce nedir?

Cevap: 1 Mayıs 1987 Toplantısı'nda ortaya attığım Doğu Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, çözümdür. Bu programı, o sırada, Kürt Sorunu'nu düşünerek de ortaya atmıştım.

Sovyetler Birliği'ndeki Kürtler söz konusu edilecek olursa söyleyeceğim şudur: Ermenistan, Doğu Sosyalist Cumhuriyetler Birliği içinde yer almalıdır.

Benim Programıma göre önerdiğim "Birlik" Kürtler'in yaşadığı bütün ülkeleri içine alıyor.

Soru: Türk ve Kürt sol örgütlerinin ortak örgütlenmesi mümkün mü? Yararlı olur mu?

Cevap: Hiç kuşkusuz yararlı olur. Amaç edinilmelidir.

Ancak acele edilmemelidir. Karşılıklı güvensizliklerin ortadan kalkması için başarılı eylemler ve aynı zamanda iç telkin mekanizmalarını çalıştırma gerekiyor.

Soru: Sosyalizm pratiği ile milli meseleyi çözemediği görüşü hakim, bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Cevap: Teori ve pratik bütünlüğü, her eylem kümesinin oturduğu bir teorik eksenin varlığı anlamına gelmektedir. Pratikte saçılmışlık, teoride eksen olma özelliği var. Sosyalizmde ve sosyalizm için mücadelede, her pratik, eksenden ayrılsa da ekseni görmek durumundadır. Bu olmazsa, olmaz.

Ancak Sovyet sosyalizminde ulusal pratiklerin hiç bir teorik özü olmamıştır. Lenin dahil bütün yöneticiler, ulusal soruna hep pratik ve pragmatik açıdan bakmak durumunda kaldılar. Başarısızlık teorinin iyice geliştirilmemiş ve pratiğin de teoriye bağlanmamış olmasından kaynaklanıyor. Bu, sosyalizmin eksikliği değildir.

Sosyalizmin ulusal sorunu çözemeyeceğini kabul edemiyorum.

Bu bölgede kurulacak sosyalizm, ulusal sorunu çözmek bir yana yok edecek biçimde gelişecektir.

Yeni Ülke'den Metin Sever'in sorularına cevaplar'dan
22 Ağustos 1991, *Yayınlanmamış notlar.*

EMEK

SOSYALİZM / TEORİ - PRATİK / EYLÜL 1991

1- Öncelikle bir noktayı belirtme gereği duyuyoruz: Marksizmin, "Avrupa Marksizmi", "Rus Marksizmi" vs. şeklinde çoğullaştırılmasını doğru bulmuyoruz. Marksizm, diyalektik materyalist tarih anlayışına dayanan bir toplum bilimidir. Bu bakımdan marksizm, bir icatlar toplamı değil, toplumların hiç bir iradeye bağlı olmayan nesnel gelişim yasalarının kavranması/bilince çıkarılması ve bu sayede gelişimin/değişimin bilinçli eyleme dönüştürülmesidir. Nasıl ki Avrupa'da başka, Rusya'da başka fizik kanunları yoksa, "Avrupa Marksizmi", Rus Marksizmi" diye bir şey de olamaz. Marksizm evrenseldir; tektir; kendisidir. Marksizm yorumları marksizmin yerine konulamaz. Bu saptırma olur.

İkinci olarak: Marksizm, tarihin dondurulmuş bir kesitine ait değildir. Gelişimin/değişimin kendisiyle birlikte ortaya çıkardığı olgularla beraber marksizm de gelişir, zenginleşir. Leninizm, marksizmin böylesi bir gelişmesinin, zenginleşmesinin ifadesidir. Bu nedenle teorinin bütünlüklü ifadesi marksizm-leninizmdir.

Üçüncü olarak: "Çözülme" olgusu markzimleninizme ait değil, O'nun yorumlanışlarına aittir. "Çözülmeyi" marksizm-leninizmin çözülmesi olarak görmek, mantıksal olarak marksizmleninizmin reddine yol açar; açmak zorundadır. "Yeni marksizmler" peşinde koşmak, icat etmek, kimliksizliğin dışavurumudur. Marksizmleninizmin dışında bir kimlik arayışı da diyebiliriz buna. Emperyalist kapitalizmin bir dünya sistemi haline geldiği günümüz koşullarında böylesine bir kimlik arayışının fazla seçeneğinin olmadığı kanısındayız. En olumlusu ortayolculuk olabilir; ve bu çeşitli şekillerde karşımıza çıkabiliyor. Ulusalcılık, bağımsızcılık bunlardan biri.

Evet; marksizm bugün daha net, daha canlı, daha ileri bir sosyalizm pratiğine kavuşmak zorunda. Şartlar ve birikim bunu zorluyor.

2- Bölgemiz devrimci bir dinamiğe sahip. Ancak, mücadeleyi sürekli kılacak sınıfsal dinamiğe henüz oturmuş değildir. Türkiye'yi bir ölçüde, ama bir ölçüde, dışarda bırakırsak, bölge düzeyinde ulusallık hakim.

Bu sınırlı bir olumluluktur. Eğer olması gerekene ulaşamazsa, sistem içinde erimeye mahkumdur. "Bölge Devrimi" diyebilmek için bile, bu ulusallığın aşılarak enternasyonalist karakter kazanması gerekir mücadelenin. Bu da ancak proletarya enternasyonalizmiyle mümkündür. Türkiye proletaryası bu enternasyonalist karakteri bölgeye yayabilecek mi? Türkiye proletaryası bu şansa sahip. Göreceğiz.

3- Dün'e göre sınırlanmamış bir emperyalist saldırganlığın olması, bölgedeki devrimci kalkışmayı "yeni sorunlarla" karşıkarşıya getirmeyecektir. Var olan sorunları daha da ağırlaştıracaktır; ağırlaştırmaktadır. Bu sorunların en başında da yukarıda belirtmeye çalıştığımız enternasyonalist birliğin sağlanmamış olması gelmektedir. Ancak böyle bir birlik devrimci kalkışmanın başarılı olmasını sağlayarak süreklileştirebilir. Proletarya enternasyonalizminin bölgede ve dünyada sağlanması temel sorundur bugün. ■

Özgür Halk

Yıl: 2 Sayı: 9 15 Temmuz 1991 Aylık siyasi-kültürel dergi 5000 TL (KDV dahil)

1. Kesinlikle evet. Toplumsal yasalar bu sonucu mutlaka yaratacaktır. Hatta daha şu andan bunun işaretleri görülüyor. Biz sosyalizmi, sadece ekonomik düzensizliklerin ve sınıf eşitsizliğinin giderildiği bir yaşam tarzı olarak ele alıp daraltmıyoruz. Sovyetlerde ve D. Avrupa da gerçekleşen sosyalizm olaya biraz da böyle yaklaştığı için bugünlere geldi. Sosyalizm, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son verip toplumsal Mülkiyet temelinde her türlü maddi eşitsizlikleri ortadan kaldırdığı gibi, toplumsal ilerlemenin vazgeçilmez temel unsurları olan bütün sosyal, siyasal , kültürel zenginliği de en geniş bir biçimde geliştirir ve insanı yüceltici bir rol oynar. Sosyalizm de sosyalist kişilik ve sosyalist insan tipleri yaratmak herşeyin temelini oluşturur. Sosyalizmi sosyalist insanlar yaratır, geliştirir ve korur.Yoksa, tepeden inme bir biçimde birtakım ekonomik düzenlemeler bulunup insanlara "sosyalizm işte budur, bunu koruyup, yaşatın" demekle sosyalizm inşa edilemez, ya da bazı tarihsel koşullar nedeniyle böyle bir inşa gerçekleşse bile , bu temel mantıktan hareketle gerçekleşen sosyalizm korunup yaşatılamaz. Bu bakımdan insan unsuru herşeydir diyoruz. Ve bugüne kadar ihmal edilen insan unsurunun bugün Marksizm adına tahrip edildiğini söylüyoruz.

Bugün, bu temel anlayış temelinde, gerçekleşen sosyalizmin zaafı, eksik ve yanlış uygulamalarından büyük dersler çıkararak, insanı esas alan bir sosyalizm pratiğini henüz toplumsal bir yaşam tarzı olarak örgütlemese de çizgi düzeyinde, kişilikte ve birçok önemli yaşam alanında temsil eden bir güç, fazla uzaklarda değil, hemen yanıbaşımızda, Kürt halkının mücadelesinin içinde vardır ve bu kendisini hergün ifade etmektedir. Diğer halkların ve öncü güçlerinin de Marksizmi günümüze uyarlayarak ve resmi sosyalizmin uygulamalarından dersler çıkararak çok da canlı, ileri ve ruhuna uygun bir sosyalizmi er ya da geç inşa edeceklerine inanıyoruz.

2. Ortadoğu, farklı ulusal şekillenmelerin olduğu bir bölge. Yaşadıkları sorunlar da çok derin ve farklılıklar arzediyor. Örneğin kürt sorunu çok çok parçalı bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Filistinlilerin durumu ortada. İranda hem Fars halkının hem de diğer ezilen halkların önemli problem ve çelişkileri vardır. Türkiye, İsrail, Afganistan gibi ülkelerin yaşadıkları koşullar da sözkonusudur. Ortadoğuda büyük bir nüfusu temsil eden Arap aleminin kendi içlerindeki parçalanış hali ve farklı koşullara sahip oluşu da bölge gerçeğini oldukça karmaşıklaştırıyor.

Kısaca, Ortadoğu, yaşadıkları sorunlar, sahip olduğu farklı siyasal, sosyal, ulusal şekillenme tarzı ile genelde bir karmaşıklığı, çok ayrıntılı incelemeleri gerektiren koşulları yaşayan bir bölge niteliğindedir Pekçok farklı özellikleri olmakla birlikte, ortak sorunlarının olduğunu da görüyoruz. Özellikle Arap alemi içinde benzer bir kültürel ve ulusal özellikler sözkonusudur. Yine, emperyalizmin baskısı ve hegemonyası hem Arap alemi hem de diğer halklar üzerinde giderek ağırlaşan bir biçimde gelişmeye başladı. Sosyo-ekonomik yakınlıklardan da -tam anlamıyla olmasa da- bahsedilebilir.

Bu koşullarda "Bölge Devrimi"nden bahsedip bu doğrultuda bir strateji ve çaba geliştirmek söz konusu olabilir mi?

Bölge çapında tüm anti-emperyalist, anti-faşist güçlerle bir ittifaktan, birleşik bir cepheden bahsedilebilir. Hatta bu doğrultuda önemli çabalar geliştirilebilir. Ancak, sanırız bir "Bölge Devrimi"nden bahsetmek, bugünkü koşullarda gerçekçi değildir. Böyle bir devrimin objektif koşullarından bahsedilebilirse bile, subjektif planda bunu olanaklı kılmak imkansız gibidir. Zira, bugün, Ortadoğu çapında anti-empiryalist, anti-sömürgeci ve anti-kapitalist mücadelede halklara öncülük yapabilecek güçler son derece farklı bir güç dengesini temsil etmekte, bu konuda farklılıklar derinlemesine yaşamakta, dağınıklık, farklı zeminlerde değişik çizgiler temelinde mevzilenme çok karmaşık ve boyutlu olarak yaşanmaktadır. Bu bakımdan teorik olarak bir "Bölge Devrimi" üzerinde düşünceler üretilmeye çalışılsa bile, bunun maddi yaşam içinde hayat bulması olanaksızdır diye düşünüyoruz.

3- Emperyalist hegemonyanın giderek tırmanması karşısında halkların bundan büyük rahatsızlık duyacaklar, hem emperyalizme ve hem de

onunla işbirliğine giren egemen güçlere karşı muhalefetlerini yükseltecekleri tartışılmaz bir gerçektir. Nitekim gelişmeler bunun işaretlerini taşıyor.

Fakat, emperyalist egemenliğin ağırlaşması karşısında bölgede devirmci patlamaların kaşılaşacağı sorunları tartışmaktan ya da bugün için henüz pratik bir olgu haline gelmeyen bu konuyu irdelemekten çok, mevcut durum nedir, halkların ve öncü olması gereken güçlerin ne düzeyde bir etkinlik içinde olduğu sorunları tartışılmalıdır. Elbette Bölge'de devrimci kalkışmanın karşılaşacağı ciddi sorunlar olacaktır. En azından emperyalizm ve işbirlikçilerinin müthiş karşı koyuşuyla yüz yüze kalacak ve bölge halkları arasında dayanışma, ittifak, cepheleşme, örgütlenme ve mücadele tarzları gibi son derece önemli, önemli olduğu kadar da gerçekleşmesi muazzam çaba gerektiren daha bir dizi sorunlar olacaktır. Yine, Ortadoğu halkları, kendi içlerinde muazzam bir kişilik sorunu yaşıyor. Halkların bu alanda yaşadıkları ağır sorunlar vardır. Bütün bu problemleri sağlıklı çözümlere kavuşturmak ve büyük devrimsel çıkışlar gerçekleştirmek, gerçekten de kolay değildir. Fakat, bugün için sorun bu değildir. Sorun, bölge halklarının ve öncü güçlerin bugün içinde buludukları gerilik ve bu geri durumu aşma sorunudur. Antiemperyalist mücadelede öncü gücün durumu belirleyici olmaktadır. Bu alanda yaşanan nedir? Yaşanan büyük eksiklik nasıl giderilir? Bu ve benzeri konular üzerinde yoğunlaşarak, bu konuda perspektif sunucu sağlıklı çözümlere ulaşmaya çalışmak, kanımızca en doğru olanıdır. ■

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN ULUSLAR BİRLEŞİN

TEORİ

1) Bugün ortada iki tez kaldı. Biri Mao Zedung'un geliştirdiği geri dönüş teorisidir. Diğeri ise Marksizmin öldüğü tezidir. Mao'nun "proletarya iktidarı altında devrimi sürdürme" teorisini benimseyen Marksistler, hem SB'deki gelişmeleri tahlil edebildiler ve şaşkınlığa düşmediler hem de geleceğin yeni sosyalizm dalgaları için köprü oldular. Bu teroriye karşı çıkanlar ise, Sovyetlerin çıplak kapitalizm yoluna girmesiyle birlikte Batı emperyalizmine teslim oldular ve burjuvazinin "Marksizmin öldüğü" tezine ulaştılar. Görüldüğü gibi artık Marksizm ile kapitalist ideoloji direkt olarak karşı karşıyadır. Revizyonizm aradan çekildi, ekarte oldu. Bu geleceği belirleyecek ve daha net sosyalizm pratiklerini getirecek bir berraklaşmadır.

İkinci olarak, kapitalizm-emperyalizm insanlık açısından en yıkıcı dönemine girmiştir. Buna karşılık insanlık, kapitalizmin dayattığı üretim-tüketim, sanayileşme modellerini, sözümona mutluluk ve refah kalıplarını sorgulayacağı bir dönemin, emperyalist sistemin vahşetine vereceği cevabın eşiğindedir. Bu cevabın adı 150 yıldır sosyalizm, bayrağı da Marksizmdir. Kapitalizmden kurtuluş insanlık için bir varlık yokluk sorunu haline gelmiştir. Çelişkilerin bu derinliği, daha ileri ve daha net çözücüleri de davet ediyor. Daha canlı ve güçlü sosyalizm pratiklerinin kapıda olduğunu bu açıdan da söyleyebiliriz.

2) Birincisi bölgemizde ABD işgali yürürlükte. Halkların ortak bir düşmanı var. İkincisi Körfez savaşıyla alevlenen gelişmeler, dört parçaya bölünmüş Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesini bölgenin odağına oturttu. Bu iki noktadan şu sonuçlar çıkar: Bölge ülkeleri arasında sınırlar yıkılıyor, ülke devrimleri arasındaki bağlar güçleniyor ve halkların ortak mücadelelesinin zemini oluşuyor. Buna rağmen gelecekte yaşadığımız coğrafyada tek bir bölge devriminden değil, bir dizi devrimden bahsedebiliriz. Zayıf halka teorisi geçerliliğini koruyor. Devrimci gelişmenin ekseninde Türk ve Kürt halklarının ortak mücadelesi temelinde Türkiye Devrimi bulunuyor.

3) Türkiye'de devrimci dinamikler, işçi ve Kürt hareketleri tarihte görülmedik düzeyde ayaktadır. Ayaklanan bu iç faktörlerin üzerine ABD emperyalizmi kapanmış durumda. Önümüzdeki yıllar bu çelişmenin çözümüne sahne olacaktır.

Milliyetçilik devrimci gelişmenin önündeki en büyük engeldir. Emperyalizm de milliyetçiliği halkların ortak cephesini bölmek için kullanıyor. Devrimci dinamiklerin ortaklığı, bölge halklarının anti-emperyalist birliği ve enternasyonalizmin galebe çalması önümüzdeki en önemli görevdir.

Bölgede İslami ideoloji de olumsuz bir rol oynuyor. Dinci gericilik halkların ortak mücadelesini bölüyor ve Suudi kanalıyla ABD'ye bağlanıyor.

Amerikan, Alman, Japon ve Rus emperyalistlerinin arasındaki hegemonya mücadelesi de devrimci mücadelenin yararınadır. ■

ORHAN İYİLER

TEK KURŞUNSUZ BÜYÜK BOZGUN

Yenildiler; çünkü halklarının
düş görmesine neden oldular.
Yendiler; çünkü düşlerini
halklaştırmasını bildiler.
René CHAR
(İspanya iç savaşına
katılmış Fransız Ozanı)

Dostlarım:

Son derece önemli sorularınızın yanıtını teorik açıklamalar içinde vermekten kaçınarak, özellikle 19 Ağustos Moskova darbesinden sonra, başka bir deyişle 19 Ağustos Büyük Provakasyonundan sonra tüm dünyamızın içinde yaşadığı olayların somut gelişmeleri, somut yaşananları içinde vermek istiyorum. Şimdi öylesi bir dönem yaşıyoruz ki benim gözümde, tüm iletişim araçlarının başköşeye oturttukları flaş gelişmelerden çok, kıyıda köşecikte kalmış haberler çok daha büyük bir önem taşıyor. Ayrıntılarda hızla yoğunlaşan köşe bucak trajedilerinin, yarını yeniden belirlemede en etkin işlevi üstleneceğini gözden uzak tutmamak gerektiğine inanıyorum. O nedenle örneğin, Romanya'da demokratik muhalefetin içinde yer almış olan işçi Laurent Gilcor'un, kaçak işçi olarak günlerce aç susuz gezdikten sonra Calais kentinde kendini asması ve de cesedini bulan Fransız dok işçilerinin neler düşündüğünü dehşetli merak ediyorum. Böyle ayrıntılardaki olaylarla sorularınızı karşılamaya çabalayışım herşeyi insan yaşamından soyutlayıp teorik açıklamalar içinde sunma alışkanlığı edinmiş birçok kişinin hiç kuşkusuz beğenisini kazanmıyacaktır.

-I-

Dediğiniz gibi: "Avrupa Marksizmi mantığının sınırlarına geldi ve neredeyse sosyal demokratlaştı..." **mı?**

Biz olabildiğince marksizm sözcüğüyle mantık sözcüğünü yan yana düşürmemeye bakmalıyız. Ama marksizm sözcüğüyle dialektik sözcüğü her zaman yan yana düşebilir. Özellikle 19 Ağustos Moskova provokasyonundan sonra Sovyetler Birliğinin hızla çözülmesi, komünist partilerinin yasaklanması, giderek komünist partiye kendi anayurdunda cadı kazanlarının kaynatılmaya başlanması karşısında belki de tarihlerinde ilk kez Avrupa komünist partileri kendi kimliklerini hızla ve kararlı bir biçimde savunmaya geçmişlerdir. Yalnızca bu da değil... Teorik zenginliklerini ve kendi Perestavka'larını (yeniden bilinçlenme) süreçlerini hızla gündeme getirmeye yönelmişlerdir. Hemen şunu söylemek istiyorum dostlarım: Sovyetlerde sosyalizm ilkelerinin tekneden hamurun kazınması gibi kanırta kanırta kazınışı karşısında asıl büyük telaşa, asıl büyük bunalıma düşen Avrupa Sosyal-Demokrat partileridir.

Belkide birçoğumuz için şaşırtıcıdır bu gerçek. Avrupa Marksizminin Sosyal-Demokratlar'la olan tarihsel ilişkisi gözününde bulundurulduğunda, azgın bir ideolojik saldırıyı eline geçirmiş olan ve de pazar ekonomisiyle bu saldırıyı taçlandıran Avrupa sağ demokrat partilerinin tam bir koalisyon içinde sosyal demokratlara öncelikle yüklenmelerinin kendi gerçekleri ve politik oluşumları bakımından anlamı tümüyle ortaya çıkar. Avrupa sosyal-demokrasisi gerçekten de sağ partilerin bu saldırısı karşısında ne yapacağını bilemez duruma gelmiştir. Dehşetli yeni stratejiler ve taktikler arama peşindeler şu son günlerde. Fransız Sosyalist Parti'since yeni doktrinler oluşturmakla görevlendirilmiş düşünürleri Michel Charzat sorunu apaçık ortaya koyuyor: "Fransa'da sosyalizm yaşanan son olayların derin etkisinde artık soluğunun sonuna gelmiş bulunuyor." Haziran ayında Actuel Marks çevresinin düzenlediği collogue'da Fransız sosyalistleri kendilerini sağın bu acımasız saldırısı karşısında yenilemek dürtüsüyle şu soruya yanıt aramayı hızla sürdürüyorlar: "Sosyalizm düşüncesinin gerçekten bir geleceği kaldı mı?" Plüralizm ile marksizme yeni katkılarda bulunmak iseteyen Avrupa sosyal-demokrat marksistlerinin şimdilik kendilerini savunabilmek için üç teorisyene büyük umud bağladıkları 'görülüyor. Fransız Edgar Morin, (Karmaşıklık teorisi) ile, Amerikalı John Rawis (Adalet teorisi) ile, ve de Alman Jürgen Habermas (İletişim etkenlik teorisi) ile, sağ karşısında iyice köşeye sıkıştırılmış bulunan sosyal-demokratlara yeni görüş açıları sunmaya çalışıyor, pazar ekonomisinin azgın bir dalga gibi kendilerini de silip süpürmesini önlemenin yeni umutlarını

yaratmaya çalışıyorlar.

Yoldaşlarım, öyle sanıyorum çok kısa bir süre sonra kendilerini Marksist-sol olarak nitelendiren sol demokratlarımızın yayın organı, Ernest Mach'ın subjektivist ve idealist düşünce yönteminden bile daha geriye düşmüş bu teorileri, uğranılan yenilgi karşısında doğru dürüst açıklamalar bekleyen insanlarımızın beyinlerine bir rutubet gibi sindirme çabasına geçeceklerdir. Ve yepyeni bir teorik karmaşanın yaşanmasına neden olacaklardır. Neki yukarıdaki teorisyenlerin hiçbiri gerçekte Avrupa sosyal-demokrasisinin içine düştüğü ideolojik bunalımdan ne çıkma gücü getirebilmekte, ne de o ülkelerde yaşanan gerçek dramları aşabilme boyutu sunabilmektedir.

Avrupa liberal, ekonomi'nin kazandığı büyük zaferle emperyalist sağ kendi içindeki demokratik sol partilere alabildiğine yüklenirken, -örneğin, İsveç sosyal-demokrat parti, 50 yıldan bu yana ilk kez % 37,9 oyla iktidardan düştü- demokratik sol partiler de kendilerinin solundaki komünist partilere daha da katlanmış bir baskıyla alabildiğine yüklenmekte, onları küçülterek kendi tabanlarını genişletmek çabası vermektedirler. Avrupa Marksizminin içinde bulunduğu durumu, hem sınıfsal boyutları, hem ideolojik yapılanmasıyla doğru kavrayabilmemiz için aşağıdaki örnekleri veriyorum: Fransız Komünist Partisi'nin yayın organı L'Hümanité'nin yöneticisi Roland Leroy, bakınız durumu ne denli açık koyuyor: "Onay alan bu (sağ) saldırılar kaşısında, bazı sosyalist yöneticiler, kendi partilerinin çeşitli eğilimleri içinde komünistlerin yer alması önerisini, yalnızca böyle bir öneri getirmeleri belki şaşkınlıkla karşılanabilir, bu komünist partilenin politika sahnesinden çekilmesini istemektir. Yakında Jean-Jaurés avenüsünün adını bile değiştirmeye, anti-sosyal bir politika için daha geniş boyutlu, daha tehlikeli, daha da yıkıcı saldırılara geçmeye hazırlanan sağın bu saldırılarından esinlenerek en iyi yöntemin şiddetle karşı koymak olduğu düşüncemizi bir kez daha apaçık yineleyelim. Komünistler bakımından böylesi kudurgan bir saldırı, onları bir köşeye büzülmek, kendilerine çekilmek, kendilerini savunmak için eylemsiz kalmak anlamına gelmez. Böylesi azgın bir saldırı, tam karşıtı, komünistleri kendi kendileri olmaya daha çok götürür, yani; demokrat, açık, saldırağan ve birleştirici (...) Pazularını daha da şişirme peşindeki sağ karşısında kedi gibi kamburunu çıkararak bir köşeye sinmiş değiliz. Çok iyi görüyoruz ki bugün Fransa'da sürdürülmekte olan politika kapital güçlerine hizmet etmekte, halkın büyük çoğunluğunu ve ülkeyi cezalandırarak vurmaktadır." (*L'Humanité*, 2 Eylül 1991, / *Le Monde*, 3 Eylül 1991)

Bu komünist kimlikte direniş şaşırtıcı sonuçlarını vermeye de başlamıştır. Saint-Nazaire bölgesinde 15 Eylül'de yapılan seçimlerde, Sosyalist Parti %20 gibi bir oy yitirip, %29'lara takılırken, komünistler, oylarını %16.08'e çıkarmışlardır.

Direnenler yalnızca Fransız komünistleri değil. 19 Ağustos Moskova Provakasyonundan sonra tüm solu, hemen ilk önce kendi önündeki sol-demokrasiyi iteliyerek, onun da komünist partileri iterek politika sahnesinden yuvarlanıp gitmelerini büyük bir hevesle eline geçirmiş olan SAĞ'ın bu taktiğine Avrupa marksistleri şaşılası bir kimlik savunusuyla ve bütünüyle direnmektedirler. Vereceğim örnekler bu direnişin boyutlarını ve yarınki gelişiminin ipuçlarını taşımaktadır. İşte yeni İngiliz Komünist Partisi'nin yayın organı Morning Star'daki şu açıklama: "Şu anda anti-komünist cadı kazanı sağın radikalleriyle, ayrılıkçıların konumlarını alabildiğine sağlamlaştırmayı amaçlıyor."

Komünist partinin çekirdeğinde oluşttırulmuş İspanyol Sol Koalisyonu eşgüdüm yöneticisi Julio Anquita kendisinden beklenmiyecek bir karşı saldırıyla, Avrupa Sağ'ının Olympos tanrılarına benzettiği Boris Yeltsin'e doğrudan saldırarak, onu ne demorkat, ne sol ama "Batı'nın en sağcı lideri" olarak tanımlıyor: "Gerisinde de en rekasiyoner, en karşı-devrimci güçleri toplamış bulunuyor." Portekiz Komünist Partisi lideri Alvora Cunhal, Yeltsin'i yalnızca karşı-devrimci olarak nitelemiyor: "Sovyetler Birliği içinde yaratılmış anti-demokratik sürecin en karanlık eğilimleri olan adamı" tanımını yapıyor. Yunanistan Komünist Partisi (KKE) genel sekreteri bayan Aléka Papariga "Karşı-devrimci, anti-sosyalist güçlerin yabancı kapitalist güçlerle tam bir işbirliği içinde, kendilerine tek karşı koyabilecek gücü olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ni ortadan kaldırdıklarını" vurguluyor. Çin'in "Halkın Günlüğü" gazetesi: "Bazıları Marksizmin artık çürüdüğünü söylüyor diye yazıyor... Bütünüyle yalandır bu. Marksizm-leninizm ve Mao Zedung düşüncesi, ülkemizde devrimin zaferinin ve de sosyalizmin inşasının tek güvencesidir." İsrail komünist Partisi'nden "sosyalizmin kazanımlarını koruduğu gerekçesiyle 19 Ağustos darbesini desteklemiş olmaktan ötürü" 70 yaşındaki Arap yazarüyesi Emile Habib istifa ediyor ama öte yandan başka bir sanatçı, Fransa'da Gennevilliers Tiyatrosu direktörü Bernard Sobel, herşeye karşın, "Neden Komünist Kalmayı Sürdürdüğünü", azgın bir anti-komünist dalgayı sayfalarına yansıtan Le Monde'de bağıra çağıra söylemeyi başarıyor. Amerikan Komünist Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin hemen, hiç zaman yitirmeden "yeraltına çekilmesini ve savaşımını öyle Marksist-Leninist ilkeler temelinde sürdürmesini" öneriyor.

Avrupa komünistlerinin, 2. Paylaşım savaşında gösterdikleri bu direnişe benzeyen bu karşı çıkışla-

rının nedenlerine kısaca değinmeden önce, kadrolarımıza ve de okuyucularımıza **"henüz dünyanın düşmediğini"** gösterebilmek için öteki direnişlere de kısaca değinmek isityorum: Vietnâm'da 19 Ağustos Provakasyonundan umuda düşen yüzbinlerce kişi darbecileri "sosyalizmden geri dönüş yok" diye coşkuyla desteklediler. Kuzey Kore'nin yeni yöneticisi Kim Jong-il "Bizim sosyalizmimiz hiçbir zaman böylesine diz çökmeyecektir" diye açıklamada bulunmaktan çekinmedi. "Çoğulcu demokrasi oyunu karşı-devrimci burjuvaların bir kamuflajından başka birşey değildir." Daha önce de Kuzey Kore Komünist Partisi yayın organı Gorbatçov'u apaçık bir dille, 27 Nisan'da "Batılıların birkaç doları için komünizmi satmakla" suçlamıştı. Çin'nin yöneticisi Deng kendi sloganı olan: "Bir kedinin kara ya da ak olması önemli değildir. Önemli olan fareleri yakalamasıdır" sözüne şimdi bir de " Önümüzdeki aylarda başka küçük kızıl kedilerin uluslararası arenaya çıkacaklarını hep birlikte göreceğiz" inancını ekliyor. Moğolistan sosyalizm ilkelerinden ve kazanımlarından hiç de caymak niyetinde olmadığını apaçık söylüyor. Ve Küba'da yaşlı bir kadın, şimdi traktörlerin yerini öküzlerin aldığı tarlada çalışırken batılı gazeteciye "Evet biliyoruz diyor, Küda'da hiçbir şey çok iyi değil... Ama benim iki torunum da komünist rejimde, Castro döneminde eğitim olanağı buldular... İkisi de mühendis şimdi. Castro'yu savunmak için çok geçerli nedenlerimiz var..." (bkz: Le Monde: 19-22-23-25-27-28 Ağustos)

***

AVRUPA MARKSİZMİ yeniden kendini marksisit-leninist ilkeler ve sınıfsal eylem birliği içinde belirlemek durumundadır. Avrupa marksizmi sonuna gelmiş değildir, sosyal demokratlaşma tehlikesinin bundan önceki sürecinden hızla çıkmaktadır. Aslına bakarsanız Yoldaşlarım, Avrupa Marksitlerin'nin kendilerini böylesi bir yenilemeye ve kendi Perestevkalarını yaratmaktan başka çıkar yolları da kalmamıştı. Gittikçe artan işsizlik, yoksulluk sınırlarındaki insanların metropollerde yığınlaşması, ırkçılık, bidonville'lerdeki korkunç kaynaşma ve gittikçe açık veren bütçeler... O pek övülen Japon ekonomisi bile ilk kez geçen yıl tüm uzmanları dehşete düşüren bir düşüş gösterdi. Her yıl 50-60 milyar dolar fazlalık veren bu kapitalist yönetim ilk kez 1990 yılında fazlalığı müthiş bir *düşüşle 25-30 milyar dolaylarında zorla durdura*bildi. Son derece dengeli, inceliklerin olduğu sanayi toplumlarında bir kez düşüşe geçildimi önlemenin ne denli güç olduğunu ABD ekonomisinin 680 milyar dolar dışa borçlanmış yapısı çok iyi göstermektedir.Japonya şu sıralarda %4,2 olan işsizliği ABD gibi %6,5'lara çıkartmamak için ne gibi önlemler alabileceğini düşünmektedir. Anımsatmaya, bazı nedenlerle gereksinim duyuyorum: Dünyanın en dış borçlu ülkesi olan ABD bütçesi her yıl da kronikleşmiş bir biçimde 300 milyar dolar açık vermektedir. Para istemek için çalınan kapının yanlışlığını görüyor musunuz? ABD'nin Sovyetlerin bugünkü durumuna bir bakıma ellerini uzatamamalarının bir nedeni de yalnızca, ikide bir ardına sığındıkları "Daha liberalizim, daha reformizm, daha pazar ekonomisi" istemleri değildir, asıl gerçek; kendilerinin sefalet içinde, açık içinde oluşlarıdır. Bugün New-York'da geceleri 80 bin kişi sokaklarda yatmaktadır. Fransa'nın içinde bulunduğu durumu ise şu sayısal değerlendirme en çarpıcı bir biçimde açıklamaya yeter: Fransa 1991 bütçesine aldığı 5,5 milyar Franklık işsizlik sigortasının bu yılın sonuna değin yetmeyeceğini dehşetle görmüştür ve de işsizlik sigortasını sigorta edebilmek için bütçesinin neresinden ne koparıp da nereye yamayacağını bilememektedir. İngiltere'de 140 bin kişi evsiz barksız sokaklardadır. Eylül ayı başında İngiltere'nin üç büyük kentindeki, Oxford, Cardiff ve Birmingham'daki dehşet verici başkaldırılar İngiliz aristokrat-burjuvazisinin yüreğini -gerçekten, abarttığımı sanmayınız- tıpkı 1848'de Engels'in yazdığı gibi, yüreğini ağzına getirmiştir. Bir türlü çalkantıların durmadığı, duvarlarından bir türlü "Katil polisler" yazılarının kazınamadığı en olaylı kentlerden biri olan Meadow Well'de çalışan nüfusun %86'sının işsiz olduğunu Majestelerinin kendi görevlileri, kendi ağızları ile açıklıyor...(bkz: Le Monde, 12 Eylül 1991)

Dünya ekonomisinin içinde bulunduğu bunalımı çok geniş boyutlarıyla hazırlamaya çalıştığım "Ulussuzlaşma Aşamasındaki Emperyalizm" incelememde göstermeye çalışacağım. Yukarıdaki kısacık değinmeler size Marx'ın: "Var olan üretim biçimi artık yetmemeye başladığında ihtilalci teoriler gündeme" gelir sözcüğünü, dialektik keşfini anımsatmıyor mu? Kim marksizmin metodolojisinden daha açık seçik dünyamızın içinde bulunduğu karmaşayı doğru açıklayabilir..? İşte Yoldaşlarım, Avrupa Marksizmi dünyanın bu yeni dialektik oluşumunun ivmesinde hızla kendini toparlamaya, sosyal-demokratlaşmaya değil, kendini kendisi yapmaya hızla başlamıştır. Ve metropollerdeki bu gelişimin üçüncü-dünya ülkelerinin devrimci, ihtilalci kaçınılmaz yükselişleriyle kesin bir yazgı birliği oluşturacağı kısa dönemde daha net, daha açık *kavranır duruma gelecektir.*

Peki Yoldaşlarım, bizim marksitlerimizin ne yaptığını sorgulamaktan neden kaçınalım? Onları sonsuz görevlerin beklediği bir dönemde, teorik vurgulamaların virgüllerinde oyalanıp kalmalarını nasıl bağışlayabiliriz? Oysa Türkiye devrimci ku-

şak bölgesindedir de üstelik...

***

BATI'da ve Üçüncü-Dünya ülkelerinde komünistler kendi Perestevkalarına ivme kazandırıp, yeniden yükselişlerinin eşiğine geldikleri bir dönemde EKİM DEVRİMİ ÇÖKERTİLMİŞTİR. Ve bu çöküşü biz hiç kuşkusuz "Rus marksizminin de hızlı bir şekilde yıprandığı ve çözülmeye başladığı" tümcesinin ve yaklaşamının bağışlatıcı ya da başka bir dille söylemeye çalışırsam, yumuşak yaklaşımı içinde doğru dürüst kavrayıp çıkaramayız. Bu çözülme reel sosyalizmin 70 yıllık sürecindeki oluşumlarda bir bir cımbızla yakalanır gibi bulup çıkartılmalı ve öğretisi sürekli gündemimizde bulunmalıdır.

Dostlarım, artık bir gerçeği bütünüyle kabul etmek zorundayız: Ekim Devrimi, tıpkı Paris Komünü gibi dünya burjuvazisi tarafından yenilerek, 19 Ağustos Moskova Provokasyonu ile teslim alındı. Paris Komünü 71 gün yaşadı. Dünyanın ikinci İşçi Devleti, Pleblerin kurduğu devlet bu kez Paris Komününün 1 gününe 1 yıl verilerek, ama işin çok önemli bir yanı; dünya burjuvazisi bu kez tek kurşun atmadan İşçi Devleti'ni bozguna uğratarak teslim almıştır. Lenin, NEP uygulamasını yürürlüğe koyduğunda: "Şimdi diyordu, düşmana artık doğrudan saldırıdan cayıyoruz. Şimdi geri çekilme ve düşmanı kuşatma dönemi başlamıştır. Ne kadar geri çekileceğiz? Şimdiden kestirmek güç. Ama şunu söyleyebilirim: Yeniden saldırıya geçecek kadar güçleninceye dek geri çekileceğiz... Önemli olan sonunda kimin kazanacağıdır. Biz mi yoksa kapitalistler mi? Yaşayan görecek...?"

Yaşayanlar acı gerçeği görüyorlar: Acı gerçek, kuşatmanın dağıtılarak bozguna uğratılması ve Moskova'da 19 Ağustos provokasyonu ile işçi devletinin yaşamına son verilmesidir.

BİR DEVLET YENİLDİMİ DÜŞMANLARI TARAFINDAN PARÇALANIR

Sovyetler Birliği parçalanmıştır. Bakmayın siz halâ Gobatçov'un başında bulunduğu bir Birlik görüntüsüne... O işin parçalanmayı örgütleyebilme düzenlemesidir. Tüm imparatorluklar parçalandıktan sonra başlarında yine de bir otorite bulundurulur. Teslim alınmış bir otorite... Osmanlı Devletinin toprakları yağma edildiği zaman da başında Padişah hazretleri bulunuyordu. Baltık Cumhuriyetleri, zavallı Gorbatçov'un "Yapmayın etmeyin, henüz erken" demesine karşılık bağımsızlıklarını elde etmişlerdir. Ve Baltık Cumhuriyetleri İskandinav ülkelerinin denetimine geçmiştir. Bu Cumhuriyetlerin Batı Avrupa bankalarındaki, Fransa'da 3,2 ton, İngiltere'de 14 ton altını hemen kendilerine teslim edilmiştir. ABD kendisinde bulunan altın rezervlerinin ne olduğunu açıklamamakla birlikte hemen teslim edeceğini duyurmuştur. Anımsatmakta yine yarar umuyorum: Batı metropollerindeki İran halkına ait 200 milyar doların bir cent'ciği bile İran hükümetine teslim edilmedi bugüne değin. Çünkü İran, herşeye karşın henüz **düşmüş** değildir.

Bölüşümde Moldavya Fransa'ya düşmüştür. Fransa şimdiden kendisinin ağırlıklı olduğu Avrupa Bankası'nda gerekli düzenlemeleri yapmaya başlamıştır. Bu düzenlemelerde söz konusu olan politika Romanya ile birlikte Moldavya'nın kendi içine çekilmesi politikalarıdır. Almanya'nın payı şimdi Doğu Almanya Cumhuriyetinden sonra, belli ölçüde Baltık Cumhuriyetleriyle birlikte Ukrayna Cumhuriyetidir. Alman sömürgeci ekonomistleri şimdiden Doğu Almanya'nın kendisine getirdiği yükü hafifletebilmek için Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan ederek ayrılan Ukrayna Cumhuriyeti'nin zenginlikleriyle işbirliği düzenlemeleri yapmaktadırlar. Ve ABD'nin hesabına İngiliz petrol şirketleriyle birlikte -ama daha çok kendisinin ağırlıklı olduğu- tüm Sovyet topraklarında petrol rezervlerini işletmek, çıkarmak, satmak hakkı düşmüştür. Bu alabildiğine önemli bir bölüşüm payıdır. Unutmayalım: Sovyetler bugün, günde 12 milyon ton varil petrol üretimiyle halâ petrol üretiminde dünya birincisi... (Bu konuda, geniş bilgi için: Orhan İyiler, *Körfezin Kutsal Adakları*, "İnsanoğlu Tarihinin En İkiyüzlü Sayfası" bölümü okunabilir. Sf. 105-115)

BİR DEVLET YENİLDİMİ ORDULARI DAĞITILIR

Varşova Paktı'nın Doğu Avrupa bölümü tüm silahlı güçleri ve olanaklarıyla birlikte **teslim alınmıştır.** Orada kalan Sovyet askerlerinin de bir an önce çekilmesi için Kuzeyli emperyalistler baskılarını arttırmaktadırlar. Zavallı Sovyetler paramparça olmuş askeri güçlerini kendi topraklarında nasıl barındırabileceklerini bile bilemiyorlar. Şimdi adını birden anımsıyamadığım bir Sovyet generali bundan 1,5 yıl önce Sovyet'te yaptığı konuşmada aynen şunları söylemişti: "Nasyonal sosyalizmi yenen ordularımız şimdi bulundukları topaklardan kovulmaktadırlar. Bunun adı güç indirimi değildir. Teslim alınmaktır." Ve de eklemişti: "Yoldaşlar gerçeği söylememe izin veriniz: Biz Amerikalıların ve Batılıların imzaladığımız güç indirimi andlaşmalarını denetliyemiyoruz bile... Ama onlar bizim herşeyimizi bütünüyle denetliyorlar..." Generalin söyledikleri yaşanan gerçeklerle doğrulandı. Yalnızca Sovyet orduları dağıtılmak, kovulmakla da kalmadı. Çekildiği yerlerdeki tüm birlikler karşı tarafa

geçti. Doğu Almanya Nato'ya geçmiştir. Çekler'le Macar Birliklerinin Nato içine alınması Nato uzmanlarınca gündemin ilk maddesini oluşturmaktadır. Dostlarım yalnızca bu da değil... Bir ordu yenildi mi yalnızca dışarda yenilmez, iç'de de denetimden çıkar ve dağılır. Bağımsızlığını ilan eden Cumhuriyetler artık kendi içlerinde Sovyet askerlerini istememektedirler. Ve de kendi erlerini ve görevlilerini Sovyet ordularından hızla çekmektedirler.

YENİK DEVLETİN tüm yönetim makanizması felce uğratılmış, ya da parçalanmıştır. Bugün Moskova'da Sovyet **administration**'u parçalanmıştır. Kimin hükümet olduğunu bilen yok. Mikhail Gorbatçov mu, Rusya Federasyonu'nun başkanı Boris Yeltsin mi, yoksa yeni oluşturulmuş bulunan Devlet Konseyi ya da Halk Yetkilileri Konseyi mi? Boris Yeltsin Japon yetkililerine kendisine 8-15 milyar dolar verilirse Kuril adalarını teslim edebileceğini söylüyor. Darmadağınıklığın en tipik örneği...

SAVAŞDA YENİK DÜŞEN DEVLETİN içinde tam bir karmaşa **bir iç savaş** yaşanır. Ermeniler'le Azeriler, Tacikler'le Özbekler, Tatarlar'la Dağıstanlılar, Kırgızlar'la Türkmenler, Gagauz Türkleri'yle Moldavyalılar tam bir etnik çarpışma içindedirler... Bugüne değin binlerce insanın kanı bu yenik düşmüş Birliğin içinde etnik çarpışmalarda akmış bulunuyor. Şimdilik durulmuşa benziyor iç savaş. Ama Le Monde'un Orta Asya ülkeleri uzman yazarı 29 Ağustos tarihli yazısında durumu " fırtına öncesi durgunluğa " benzetiyor. Etnik çarpışmaların önünü şimdilik, Orta Asya'da islamcı akımların önlediğini belirtiyor. Ve bölgenin komünist yöneticilerinin mollalaşarak etnik çarpışmaların önünü kesebildiklerini söylüyor. Yüz mumluk ampulünüz birdenbire sönerse, yani sizi aydınlatan enerjiniz birdenbire kesilirse, siz karanlıklarda kalmamak için yüzyıllarca geriye, yani mum ışığına dönersiniz...

Batılılar iç savaşı çok yakından izliyorlar: Fransa'nın eski içişleri bakanlarından Jean François-Poncet durumun değerlendirmesini tüm batılılara özgün bir biçimde gerçekleştiriyor: "Komünizmin ölümüyle ortaya çıkan boşluğa nasyonalizm kuruluyor, diyor... Liberalizm, pazar ekonomisi kavramları Rus geleneğine son derece soyut kaçan kavramlar..." Ve sevinçle ellerini oğuşturarak ekliyor: "Başarısız hükümet darbesi yeni bir dönemin başlangıcını oluşturuyor: Bu komünizmin likidasyonu dönemidir." Sonra yapılacak işleri anlatıyor: Polanya'nın, Macaristan ve Çekoslavakya'nın, ardından Arnavutluk'la Bulgaristan'ın nasıl kademeli bir düzenlemeyle kendi içlerine çekileceği ve de yutulacağı... Ve bunun için: "Nato'nun yeni bir tarihsel görev üstlendiğini, söylüyor. Yalnızca Batı Avrupa Birliği'ni oluşturan Silahlı Kuvvetler bu işi beceremez. Amerikalılar olmazsa ortaya çıkacak boşluğun doldurulması olanaksız... Çünkü halâ direnen güçler var ve bu güçlerin elinde de önemli silahlar..." (Le Monde, 5 Eylül 1991)

***

"Avusturya-Macaristan imparatorluğunda doğdum ben. Çocukluğum 1. Çekoslovak Cumhuriyeti'nde geçti. Macaristan'da evlenip ev bark sahibi oldum. Ve de Sovyetler'de yaşlandım... Ama ben doğduğumdan beri köyümden dışarı da tek bir adım atmadım." (Le Monde Diplomatique, Şubat 1990)

Yaşlı bir Macarın bu sözleri . 1. ve 2. Dünya savaşımları arasında yaşamış. Avrupa'nın nasıl etnik çarpışmalar içinde bu dönemi yaşadığını en özgün bir biçimde açıklıyor. Komünizmin yıkılmasıyla açılan Pandora'nın kutusundan yayılan, hortlayarak fırlayan ırkçılık ve etnik çarpışmalar yalnızca Sovyetler'i değil, Avrupa'yı da yavaş yavaş sarmaktadır. Yaşanan Yugoslavya olayları bir süre sonra Pandora'nın kutusunu kapamak için Avrupalıların nasıl büyük zorluklarla karşılaşacağını ve kendi içlerindeki etnik oluşumları önlemek için nasıl başa çıkılması güç sorunlarla karşı karşıya kalınacağını çok belirgin bir biçimde gösteriyor. Kazandıkları zaferin nasıl bir Pyrrhus zaferi olduğunu göreceklerdir.

***

Neki "komünizmin yenilmesiyle" Pandora'nın kutusundan yalnızca fırlayan hortlaklar: Etnik çarpışmalar, bölüşüm kavgaları, ırkçılık ve sömürü değil... Büyük haçı ile Papa Hazretleri de fırlıyor Pandora'nın kötülükler kutusundan... Ve gotik giysileri içinde tüm Avrupa'yı dolaşıyor Haç'ını taşıya taşıya... Tüm hortlamışları kutsuyor: "Sevgili Hırvatlar, sevgili oğullarım, kızlarım diyor... Tüm yasal haklarınızın yanındayım." Sonra Macaristan'a geçiyor. Ekümenik Konsey'inin hemen yanı başında, Timisiora olaylarında başlıca örgütlenmeyi üstlenmiş olan komünizmin en azgın düşmanı Piskopos Laszlo Tokes'i yüzbinlerce kişinin önünde kutsuyor. Ve sonra Haç'ının önünde diz çözmüş, milyonlarca Doğu Avrupalı'ya sesleniyor: "Avrupa'yı Hırıstiyanlık temelleri üzerinde yeniden inşa etmeliyiz yavrularım, diyor... Biz hırıstiyanların şimdi sunabileceğim en iyi hizmet ortak Hırıstiyan değerlerimize yeniden dönmek, Macaristanı ve Avrupa'yı bu değerlerle yeniden inşa etmektir..."

Macaristan ve Romanya sınırında küçük bir kasabacık olan Mariapocs'da her iki ülkeden kendisini dinlemek ve kutsanmak için gelmiş milyonlarca kişi gözyaşları içinde Bakire Meryem duasından

sonra döndüklerinde... örneğin Macaristan'ın Kalcsa kasabasına dönenler, duygularının en göklere tırmandığı bir zamanda birdenbire neye uğradıklarını şaşırıyorlar: Kendilerini karşılayan kasabanın Belediye başkanı, komünist düşmanı, özgürdemokratlar üyesi Güsztav Török ağlamaklı ağlamaklı, kilisenin, kasabanın anacaddesindeki 45 binayı geri istediğini duyuruyor hemşehrilerine... Pis ve aşağılık komünistler Macaristan'da siyasal erki ele geçirince kiliseye ait olan bu tarihsel-görkemli yapıların on tanesini ilkokul, kimilerini kültür merkezi, kimilerini kentin müzesi ve arşiv müzesi, en görkemlisini de güzel, leziz Macar Şaraplarının içildiği ve de yabancı turistlerin pek rağbet edip kasabaya hayli para bıraktıkları bir otel, öteki kalanları da sosyal lojman yapmışlar... Sörler şimdiden iki ilkokula gelip gitmeye başlamışlar bile... Ve de kendilerine göre düzenlemeye geçmişler. Öğretmenler derin bir şaşkınlık içinde ne yapacaklarını bilemiyorlar. Ama büyük bir kaygıya kapılan Kalcsa'lıları kasabanın papazı yatıştırmayı(?) biliyor: "Bizim mallarımıza 24 saat içinde bir kararnameyle el konmuştu, diyor... Bizim acelemiz yok.. Önce, yani bu yol içinde şu gördüğünüz beş büyük binayı alacağız. Sıra sonra ötekilerine gelecek..." (Le Monde 20 Ağustos 1991)

Hiç kuşkusuz Jean Paul-II'nin Hıristiyan İlkeler İnşaasında tatsız olaylar da olmuyor değil... Örneğin tüm örtbaslara kaşın Macaristan'daki 150 bin Yahudi topluluğunun Rabbin'i Peter Kardos, Papa Hazretlerinin pırlantalarla süslü Haçı çevresinde toplanmış milyonlarca insana, basın ve televizyon gibi iletişim araçlarına bir bildiri dağıtmayı becerebiliyor: "Macaristan'daki Kilise şefleri 2. Dünya savaşında, Macaristan'da yaşayan yüzbinlerce Yahudi'nin Toplama Kampları'na götürülmesi karşısında en küçük bir biçimde seslerini çıkarmadılar. Ve bu jenosid'de 600 bin Yahudi öldürüldü..."

Ve böylece Papa hazretlerinin milyonların üzerinde dalgalanan Haç'ına **gamalar** düşüyor. Ve onun görüntüsünün dalgalanmalarında da Kilisenin gittikçe artan mal varlığı... biribiriyle bütünleşiyor. Ve ben birden Marx'ın "Fransa'da İç Savaş" yapıtındaki bazı tümceleri yapıta hiç bakmadan anımsıyorum: "Komünarlara karşı dövüşen küçük burjuvalar, barikatlar gerisinde işçileri öldürdükten sonra küçük dükkancıklarına döndüklerinde, dükkanlarının kapatıldığını, icraya verildiklerini ve de kimileri de hiç ödeyemeyecekleri kadar yüksek kira bedelleri ile karşılaştıklarını gördüler. Çünkü aslında ne içlerindeki mal ne de dükkan kendilerinindi..." Çağımızın karmaşasını, geriye çekilmiş yenilgisini marksizmin metedolojisinden başka hangi metodoloji daha doğru açıklayabilir?

Ve Batılılar komünizmden teslim aldıkları halklara gerçekten "adaletli bir dünya düzeni"sunabilecekler midir? Solidarita'nın Gdansk'da Lenin tersaneleri önünde, Lenin anıtına işçilerin sırtını döndürterek Papa Jean-Paul Hazretlerinin önünde diz çökerten bir zamanların işçi tulumlu başkanı, şimdi, Batılılar'ca getirildiği Cumhurbaşkanlığı'nda bakınız ne diyor:

"Elektrikçiyken başka türlü giyiniyordum. Şimdi kravat takıyorum gördüğünüz gibi... **Ama Avrupalılar beni aldattılar.** Batı herşeyi kapitalist bakış açısından değerlendiriyor. Bize dediniz ki: Fabrikalarınızı kapatınız, insanlarınızı işsiz bırakınız. Gemi yapımına öncelik tanıyınız. Ve yine siz bize şunları söylediniz: Yoo, gemi yapımı da kâr getirici değil... öyleyse gemi yapımını da bırakınız. Size göre herşeyi başıboş bırakmalıyız. Makinelerimizi başka şey yapmak için kullanmalıyız. Polanya'daki reformlarımızda bir büyük yanılgıda bulunduk: Size yetişebilmek için alabildiğine hızlı gittik. Sonuçta: Bugün korkunç sorunlarla karşı karşıyayız. Fabrikalarımız durdu. Ve biz şimdi müthiş bir işsizlikle başbaşayız..." (11 Eylül 1991, Le Monde) Ama Gorbatçov öyle düşünmüyor. Eylül ayı ortasındaki Moskova'da gerçekleştirilen AGİK toplantısında James Baker'ın önünde, 19 Ağustos Moskova Provokasyonunu anımsatarak: "Yanlışlıklarımızın üzerinden sesizce geçmek olanaksız, diyor... Hiç kuşkusuz önceki yapıları daha ivedi bir biçimde parçalayıp atmamız gerekiyordu..." Oysa Vaclac Havel'in hemen az ötesindeki sesini duyabilir. Tutukluluk hücresinden Cumhurbaşkanlığına sıçrayan Çek yazar da tıpkı Solidarita'nın eski başkanı gibi şaşkınlık ve bunalım içinde. Hazırladığı ekonomik plan Avrupa Topluluğu'nca red edildi. Buna göre: Pazar ekonomisini Komekon ülkelerinde canlandırabilmek için Sovyetlere Batılıların yapacağı yardımla sanayii dönmeye başlıyacak olan Sovyetlerden yine önceki gibi enerji, petrol ve öteki tecimsel ürünleri alabilmek olasılığı doğacaktı. Ama Avrupa Topluluğu başkanı Jacque Delor için böyle yazarlara özgün romantik reçeteler hiç de geçerli değil... Ve şimdi devletleri teslim alınmış Moskova'dakiler tıpkı Prag'dakiler ya da Varşova'dakiler gibi önlerindeki kışı nasıl geçireceklerini bilemiyorlar. Çünkü Varşova'nın, örneğin son bir girişimle Avrupa Topluluğu'na et satmak konusundaki girişimi de Fransa'nın sosyalist Başkanı Miterrand tarafından, kendi et üreticilerini korumak adına **red edildi.**

Tek kurşun atılmadan bozguna uğratılmış devletlerin halkları gerçekten aç ve sefil... Valeri Sourov geçen yıl yayınlanmış "Bekleme Salonu" adlı romanında durumu iyi özetliyor. Maksim Gorki'nin "Ayak Takımı" (1902) romanından daha marjinal insanların, serserilerin, fahişelerin, yersiz yurtsuzların, işsizlerin, alkoliklerin doluştuğu bir

Salon..." "Tüm ülkemiz bir Bekleme Salonu gibi, diyor yazar Sourov... İnsanların kimisi ayakta, kimileri oturmuş, kimileri bekleme salonunun sıralarına ya da yerlere kıvrılmış, sessizce, hiçbirşeycikler demeden bekliyorlar..."

Prag'ın, Varşova'nın, Moskova'nın Bekleme salonlarının kaloriferleri artık yanmıyor... Ve Moskova'ya, Varşova'ya, Prag'a yağmaya başlayacak kar kimilerine: "45 yıldır hiç böyle kış görmedik..." ötekilerine de "yetmiş yıldır hiç böylesine kar yağmamıştı ve hiç böylesine üşümemiştik" dedirtecek... Ama batılıların acıması tükenmemiş olanları da var. Örneğin Amerikan Temsilciler Meclisi Silahlı Kuvvetler Komisyon Başkanı Les Aspin bunlardan biri. Salondakilere bakıp acıdıktan sonra: "Komünizmin yetmis yılından sonra özgürlüğün bu ilk kışının Sovyet halkları için bir yıkım olmasını istemiyoruz hiç kuşkusuz" diyor. (Le Monde 30 Ağustos 1991)

***

TEK KURŞUNSUZ BOZGUN nasıl sağlandı peki..? Burda anlatılması gereken bu değil. Ama yaşanan gerçeklerin ayrıntısındaki sonuca varmış üç çarpıcı örnekle, "Rus Marksizminin çözülmeye başladığı" saptamasının yeterli olup olmadığını öğrenmek istiyorum. Bu bize işimizin ne denli özen gösterecek bir çabayı gerektirdiği, ne denli de doğru çözümlemelerin dünyayı kavramamızı kolaylaştıracağını gösterir.

ÖRNEK 1: 4 Eylül'de AGİK toplantısında Rusya Federasyonu başkanı Boris Yeltsin, Fransa'nın sağcı partilerinin en önde gelenlerinden Jacques Chirac'ı Kremlin'deki karşılamasında şöyle konuştu: "Rusya Cumhuriyeti Başkanı olarak sizi Kremlin'de kabul etmekten son derece mutluyum. **Bu anı biz 74 yıldır bekledik. Ama işte sonunda başardık."** 74 yıl bu anı beklemiş olanların nerelerden geçerek buraya geldiklerini bulmamız gerekiyor. 74 yıldır Kremlin'de beklenen liderin kimliğini mi öğrenmek ister okuyucu: 74 yıldır beklenen bu lider bir ay önce Fransa'daki yabancı işçiler için "Pis kokulu herifler, azgınca gürültü edip azgınca çoğalıyorlar" tanımlarını kullanan liderdir. 74 Yıldır Kremlin'de beklenen bu liderin partisi 1992'de yapılacak seçimlerde Avrupa'nın en parlak ırkçısı Le Pen ile işbirliği yapabileceğini açıklayan bir parti. 74 yıldır Kremlin'de Orak-Çekiç'i indirmek için beklenen bu adam eski Cumhurbaşkanlarından Pompidöu zamanında ilerici ve sınıf sendikacılığı savaşımı veren CGT Konfederasyonu ile toplu görüşmelerde masaya tabancasıyla gelip oturan adam... Ve bu adam Moskova'dan ayağının tozuyla dönüşünde, Paris'te konuk ettiği Avrupa sağ partiler toplantısında: "Komünizm doğduğu yerde boğulmuş, yenilgiye uğratılmıştır" deklerasyonunu hazırlayan, imzalayan adam.

Ah, dostlarım... "çözülmeye başladığının..." nerelerde, kaç yıllardan beri sürüp geldiğini görmemiz gerektiğini belki de bu örnek kadar hiçbir şey kanıtlıyamaz. Bu baylar menşeviklerden bile geridir... Ve nasıl menşevikleşmenin bile gerisine düştüklerini görüp çıkarmamız gerekmektedir.

ÖRNEK 2: Sözümona bazı çevrelerce marksist-leninist diye nitelendirilen Soyuz grubu sözcüsünün son Halk Meclisi toplantısında yaptığı konuşma. Bu toplantıda artık tümüyle Sovyet sistemine son verildiğini herkes biliyor. Bakınız bu sisteme son verilişin eleştirisi Soyuz grubunun sözcüsü Albay Alksinis nasıl açıklıyor: "(Gorbatçov'un bu) Yeni önerileriyle ortadan kaldırılmak istenen Sovyet sistemi, tıpkı bir zamanlar, 1918'de Bolşevikler'in Kurucu Meclis'i kaldırmaları yöntemleriyle gerçekleştirilmek istenmektedir." Tanrım, ne duruma gelindiği görülüyor mu? Batı burjuvazisinin yıllardır hiç dillerinden düşürmedikleri Kurucu Meclis'in kaldırılması olayını, Soyuz'un ilerici marksist albayı, onlardan da geri bir dille ve de "vahşi bolşevik" imajını yineleyerek yapmaktadır. Kendi tarihine bunca yabancılaşma nasıl açıklanabilir? Hiç kuşkusuz açıklanır. Ama şimdilik değinmekle, ayrıntıların bu gerçeğini sergilemekle yetinmek isityorum. Gerçekten batılılardan bile geri diyorum, çünkü Batılı yazarların insafı tükenmemiş tarafsız inceleyicileri Kurucu Meclisi Bolşevikler'in kapamadığını yazarlar. Sosyalist Devrimcilerin büyük çoğunluğu oluşturduğu kurucu Kurucu Meclis aslında kendi kendini feshetmiştir. Büyük toprak ağalarından, Çar'cı küçük burjuvalar ve bürokratlarla kulaklardan oluşan Kurucu Meclis'in başında büyük toprak ağası ve en gerici politikaların sözcüsü Victor Çernof bulunuyordu. 18 Ocak 1918'de toplanan Kurucu Meclis'in çalışması için aslında bolşevikler ellerinden geleni de yapmışlardır. 175 sandalyeli Bolşevik grup, Meclise, ihtilalle kurulmuş olan Sovyet rejimini tanıma önergesi verdiğinde, Çernof bu öneriyi red ederek Cumhuriyet ilanına kalkışmıştır. Yasal olarak buna hakkı olmadığını olayların gelişimini izleyen tarihçiler apaçık söylerler. Ve Sovyet, Kerenski'nin bile kendisine yapamadığını Kurucu Meclis yapmaya kalkınca Meclis'in çalışmalarını durdurmuştur. Lenin, 1. Sovyet'in bu kararını yalnızca ve yalnızca savunmuştur: "İhtilalin çıkarlarının Kurucu Meclis'in biçimsel haklarından çok daha önemli olması doğaldır" demiştir. (Lenin Tüm Yapıtları C. 26. sf. 268-269)

ÖRNEK 3: 19 Ağustos Moskova Provokasyonundan sonra savunma bakanlığına getirilen Mareşal (nasıl 49 yaşında mareşal olunuyorsa...) Şapoşnikov Rus gazeteci Karaulov'un sorularına verdiği yanıtlarla darbenin ayrıntılarını anlatıyor:

Karaulov: - Tüm generallerin bürolarında silik, eski Lenin portreleri var. Onları asılı oldukları yerlerden kaldıracak mısınız...?
Mareşal Papoşnikov: - Açık yüreklilikle söylüyorum. Bugüne değin, Lenin'i ne devlet adamı olarak, ne de salt bir insan olarak anlıyabilmiş değilim. Birgün anlarsam elbette, bundan çıkaracağım sonuçlar olacak. Ama şimdi Lenin'in portresi yerine Puşkin'inkini yerleştireceğim. Daha da iyisi Lermentov'unki... ne de olsa bir subaydı." (Le Mond, 13 Ağustos 1991)

Dostlarım, sorularınıza teorik içerikli yanıtlar vermediğim için yoksa bana kızıyor musunuz? Ama ustalar değil mi öğretinin altını "Devrimi insanlar yapar" diye çizen... Ben şimdi gözümü dört açmış, dünyanın bu korkunç değişiminde **insanları gözlüyorum...** Ve belki de Valeri Surov'un romanının kahramanı yanıtın anahtarını bize veriyor: Stalin döneminde yarı aç yarı tok geçen çocukluk günlerinden sonra Kruçof döneminin tam sorumsuzluk içinde yetişme çağı ve Brejnef döneminin boşanmalarla, içki alemleriyle, sarhoşlukla geçen umarsız, hiçbir yaşam perspektifi olmayan yılları... Ve insanlar haykırıyor: **PARTİ NEREDEYDİN?** Hiç kuşkusuz Birgün Bile Yaşamak adlı, Bolşevik devrimi anlatan romanımda bu sorunun tarihsel süreçlerdeki evreleri kuşkusuz var.

Biz şimdi olayı "Rus Marksizminin de hızlı bir biçimde yıprandığı ve çözülmeye başladığı" görüşünden çıkararak, tarihsel süreçlere, 1917'lere, 1871'lere ve 1848'lere götürmek yükümlülüğü ile karşı karşıyayız.

Ve Prométhée gibi yeniden dikilmek zorundayız büyük tiran Zeus'un yıldırımlarına... Çünkü Prométhée ölümsüzlüğünün pratiğini daha ileri pratiklere götürme gücünü doğasallığıyla kendinde taşır.

-II-

Ve ölüm büyüdü öylesine
Sığmadı kendi mezarına...
Şevki Abdülâmir

Yukarıdaki dizeler Paris'te politik sığınmacı olarak yaşayan 1949 doğumlu Irak'lı bir ozanın... Ölümün mezarına sığmadığı Ortadoğu'da devrimi değerlendirebilmek için şu tabloyu bir iyice görmemiz gerekiyor:

Ortadoğu, bölgemiz, emperyalizmin bir dizi cinayetiyle XXI. yüzyıla girerken bir **harabeler** bölgesi durumuna gelmiştir. Daha önce Irak'ı tüm silahlarıyla donatıp İran üzerine saldırtanlar bölgemizde 9 yıl süren savaş süresinde 1 milyon 250 bin insanın ölümüne neden olmuşlardır. İran Cumhurbaşkanı Rafsancani'nin açıklamalarına göre bu savaş İran'a tam tamına 1 tirilyon dolara patlamıştır. İran'ın 1980-1988 yılları arasında 15 büyük kenti ile 1200 köyü bütünüyle haritadan silinmiştir. (Geniş bilgi için bkz: "*Körfezin Kutsal Adakları* - Akyüz Yayınları, '*Emperyalizme Yenilen Bir Tanrı*' sf. 59-84) Bugün İran halkı Şah döneminin koşullarından daha da yoksul koşullardadır. O dönemde kişi başına düşen 650 dolarlık petrol geliri şimdilerde 120 dolara düşmüştür. Ve de bütçesi %45 açık vermektedir. Irak'a gelince... ABD yönetiminin Körfez Savaşına ilişkin Ramsey Clark Komisyonu'na sunduğum rapordan şu kısa alıntıyı almakla yetineceğim: "Körfez Savaşına İlişkin Suçları Araştırma Komisyonunun Hazırlık Raporu'nun da belirttiği gibi büyük bir **tuzakla** gerçekleştirilen Körfez Savaşı Irak halklarına yüzbinlerce ölülerinin yanında 500 milyar dolarlık bir büyük yıkım da getirmiştir. Irak Birleşmiş Uluslar Güvenlik Konseyine ve Genel Sekreterine 5 Mayıs 1991'de gönderdiği bir mektupla savaş öncesi durumuna gelebilmek için 214 milyar dolara gereksinimi olduğunu belirterek kendisine fatura edilen savaş ödentilerini bu tarihten 5 yıl sonra ödemeye izin verilmesini istemiştir. Gelirlerinin %98'ini petrol dışsatımından elde eden bu ülke halkları için bu beş yıl içinde hiç savaş ödentisi yapılmasa bile ancak 65 milyar dolarlık bir döviz girdisi elde edebilmektedir. 149 milyar dolarlık bir açık Irak halklarının geleceğine, acımasız, tuzaklı bir savaşla nasıl ipotek konduğunun kesin kanıtı olarak Komisyon üyelerince üzerinde durulmalıdır. Bu, bir ülkeyi, halklarıyla birlikte, Truva savaşından bu yana, XIX. yüzyıl sömürgeciliği ve kolonializmi dahil, şimdiye değin görülmedik bir biçimde **sömürgeleştirme'dir**. Ve de Birleşmiş Uluslar Yasası sömürgeciliğe hem maddeleriyle, hem de ruhuyla karşıdır. Komisyon, Irak'ın bu borçlarını ödememesi gerektiği konusunda bir yargı maddesi oluşturmalıdır. (...) Bölgemizde 11-12 yıl içinde koskoca iki ülke, tüm halklarıyla birlikte, tuzaklarla çökertilip, dünya petrol rezervlerinin %20'sine sahip zenginlikler üzerinde aç ve sefil bırakılmışlardır. (...) Körfez Savaşına ilişkin Suçları Araştırma Komisyonu üyeleri Kürt halkına oynanan oyunun gerekçelerini de bulup çıkarmak zorundadırlar. (...) 100 bin Kürt'ün öldürüldüğü, Irak'da ezdirilen kışkırtılmış kitlelerin trajedisi, ABD'nin:

a) Bölgede tek egemen güç olarak kendisinin varlığının tüm direnen halklarca kabul edilmesi

b) Bu kanlı zeminde "Pax Americana'nın oluşturulması gibi iki büyük emperyalist olgu yatmaktadır."

***

Dostlarım, bölgemizdeki tablo kaba çizgileriyle bu. Ortadoğu, tıpkı Batı'da komünizmin yeniden kendini derleyip toplama aşamasına girmesi gibi, batan Sovyetler Birliği yanında, devrimci ve ihtilalci teorilerin bir kasırga gibi esmeye başladığı bir bölge niteliğindedir. İlk kez Arap halkları Filistin-İsrail karşıtlığının yanılsamasından kendilerini kurtararak asıl çelişkinin kendileriyle **Basra Körfezi Arap İşbirliği Konseyi**'ni oluşturan 6 küçük petro/dolar monarşi arasında, yani: Suudi Arabistan, Bahreyn, Birleşik Arap Emerlikleri, Kuweyt, Umman ve Katar şeyhlikleri arasında yoğunlaştığını Köfez Savaşı ile birlikte görüp çok net bir biçınde kavramışlardır. Bu ahlaksız petro/dolar şeyhlerinin asıl Arap halklarına ait olması gereken zenginliklerin üzerine kurulanak bugüne değin 670 milyar dolarlık bir geliri kendilerine düşman ve İsrail'i besleyen Batılı emperyalist metropollere aktardıklarını hiçbir zaman belleklerinden çıkarmayacak yoğunlukta kendilerinde biliçlendirmişlerdir. Yalnızca Sudan ve Somali'de her yıl artık kronikleşmiş bir biçimde açlıktan 250 bin çocuk ölürken, örneğin "Çöl Kalkanı Operasyon"nun Suudi topraklarına yığıldığı günlerde Prens Faysal'ın danışmanlarından Şeyh Eynanî'nin, Fransız Rivierası'nın Carlton kumar salonlarında, yine kendisine ait olan "kumarda para yitirme şampiyonluğunu" bu kez 4 milyar 880 milyon liraya çıkartıp kırarken masadan hiç vicdanı titemeden kalkışını, her zaman anımsıyacaklardır.

Yoldaşlar, yarını belirleyecek bu ayrıntılarda yatan gerçek şudur: Bölge bütünüyle **Filistinleşme** aşamasına gelmiştir. Ve ihtilalci radikal örgütlenmeler hızla Arap, Kürt ve Filistin halkları arasında büyüyerek yoğunlaşmaktadır. Örneğin 9-10 Eylül'de Irak Kürdistanı'ndaki olaylar Celâl Talabani ile Mesut Berzani arasındaki görüş ayrılıklarının su yüzüne çıktığını gösterdi. Bu bölgedeki Kürt halkları için, kendi trajedilerine çözüm getirecek projeleri hemen kendi içlerindeki devrimci Kürt örgütlerinin sunmaya başladığını ve de kitlelerce bu projelerin ve savaşım yöntemlerinin daha iyi kavranır olduğunu göstermektedir. Bölgedeki islamcı radikal akımların karşısında komünistler İran Tudeht partisinin düştüğü o bağışlanmaz yanılgıya düşmeden işbirliği olanaklarını kesinlikle bulma eğilimindedirler. Artık Tudeht'in düştüğü yanılgıya düşme olanağı da kalmadı. Çünkü kendilerini yönlendiren bir Moskova yok artık!

Dostlarım, bir kez daha altını çizerek yinelememe izin vermenizi diliyorum: Ortadoğu bölgesinde, bu devrimci kuşak bölgesinde, Komünistler, örgütlü yapılarını son derece ivedi bir biçimde pekiştirerek, bölge halklarının yüzyıllardan beri süren kanlı savaşlara nasıl son verebileceklerini ve de nasıl birleştirici, barış içinde yaşanabileceğini, emperyalizmden kurtulmanın tüm prespektiflerini çok iyi anlaşılır bir biçimde sunmak göreviyle karşı karşıyadırlar. Hiç kuşkusuz yalnızca bu da değil: Bölge halklarının ve sınıfsal yapılarının içinde, üretimde yer alarak... Dünyamızda yaşanan son olaylar gerçekten de komünistlerden başka hiçbir siyasi ideolojinin dünyamızı, ırkçılıktan, sömürüden ve Hıristiyanlığın engizisyon, İslâmın fetvacı baskılarından kurtaramıyacağını apaçık göstermiştir. O nedenle biz Türkiye'liler elimizi çabuk tutmalıyız. Bir türlü oluşturamadığımız devrimci potansiyelin örgütselliğine belki de ilk basamak oluşturacağı umuduyla, olanak bulduğum her yerde şu öneriyi yenileyip duruyorum: ULUSLARARASI ANTİ-EMPERYALİST DAYANIŞMA KONSEYİ'nin Türkiye birimini kurmakta artık gecikmeyelim. Bunun için kadrolarımız yeterince vardır. Ve dünyamızdaki komünizmin kendini yenileme aşamasına girdiği şu dönemde tüm ilişkiler ağınıyakalayıp kendi ilmiklerimizi hızla atabiliriz. Öyle bir durumdayız ki dostlarım, İsmet İnönü'nün dediği gibi, "Ya bu deveyi güderiz ya bu deveyi güderiz..."

-III-

"Ve ol yoldan çıkmışlara deki:
Sizi cehennem ateşleri
beklemektedir..."
Kûr'an

"Emperyalist hegemonyanın had safhaya ulaştığı günümüzde, bölgede devrimci kalkışmanın..." eğer:

a) Örgütsel birliğimizi sağlayamamış,

b) Bu örgütsel birliğin sınıfsal temellerini oluşturamamış,

c) Uluslararası ilişkileri ve dayanışma birliğini gerçekleştirememiş ve de bölgedeki tüm anti-emperyalist radikal oluşumlarla dengeli ve onları aşacak bağlantılar kuramamışsak,

İşte o zaman, bölgede devrimci kalkışmaya girişmek emperyalizmin cehennem ateşleriyle yüzyüze gelmektir. O nedenle, belki de öykünmekte sınırı aştığımı bile bile adetâ şöyle bağırmak istiyorum: "EY DÜNYANIN TÜM KOMÜNİSTLERİ BİRLEŞİNİZ. YİTİRECEĞİNİZ TÜM GEZEGENİMİZDİR! "

Ve de yine ünlü ozanımıza öykünerek anımsatmak isitiyorum: "Bu cennet, bu cehennem bizim..." Halklar bir kez doğruyu, ideolojinin en yoğun ışığında kavradıklarında kendi tepesine yağdırılan cehennemi bombaları göklerde bir bir yakalayıp geldikleri yere göndermesini bilirler çünkü!...

■

Granma International, 2 Haziran 1991, Başyazı

ABD'NİN KÜBA POLİTİKASINDA KİNİZM, DEMAGOJİ VE SIRADANLIK

Başkan Bush'un ve Dış İşleri Bakanlığı Inter-American Meseleleri sorumlusu Bernard Aranson'un son konuşmalarından ABD'nin Küba'ya karşı politikasını değerlendirmek için yeni ipuçları bulmaya çalışan gösteriş meraklısı analistler zamanlarını boşa harcıyorlar.

Küba için uğursuz bir gün olan 20 Mayıs'ı anma törenleri vesilesiyle kürsüye gelen Bush ve Aranson 1959'dan beri Amerikan yönetimlerinin Küba'ya empoze etmeye çalıştıkları aynı dogmayı tekrarladılar. Bu kez roller nereye gitmek istediği belli olmayan dünyada hüküm süren karışıklık ikliminden yararlanmak üzere önceden düşünülmüştü.

Bu gösteri bayatlamış bir polis taktiğinden, bağırıp çağıran ve tehdit eden kaba bir sorgucunun yerine sorgulanan kişiye nazik davranan, onu tatlı vaatlerle şaşırtmaya çalışan, ondan vermediği bir şeyi alıp götürdüğünü gizlemeye çalışan başka birini koyma taktiğinden pek farklı değil.

ABD hükümeti gerçekten Küba halkına bir mesaj vermek istiyorsa daha az tatsız bir gün ve yeri seçerek başlayabilirdi.

Ülkesinin tarihi hakkında birşeyler bilen ve kendine saygısı olan her yurtsever Küba'lı için 20 Mayıs hayal kırıklığı anlamına gelir.

Bu tarihte, ayakta durmasını ve kendi ayakları üzerinde yürümesini engelleyen bir yükün altında ezilen sakatlanmış bir ulus dünyaya geldi. 20 Mayıs tarihi hatırlanmalıdır, fakat yalnızca yeni sömürgeciliğin kökenlerini açıklamak ve Küba'yı ABD'nin arka bahçesi haline getiren yolu aydınlatmak için.

20 Mayıs tarihi bize Platt Amendment'i, egemenliğimizin ihlal edilmesini, Guantanamo Deniz Üssü'nün karşımıza dikilmesini hatırlatıyor ve o zamandan beri büyükelçi olarak değerlendirilen Amerikan genel valilerini çağrıştırıyor.

Miami (karşı-devrimin geleneksel yatağı, Küba'ya karşı sabotaj ve yıkma girişimlerinin merkezi, palavracıları saymazsak uşakların, vatan hainlerinin ve suçluların sığınağı) hiçbir zaman yapıcı açıklamaların yeri olamazdı.

Gerçek şu ki ne Bush ne de onun yardımcısı hiçbir gerçekçi öneri, hatta anti-Küba politikalarının bir yeniden değerlendirmesini ima eden herhangi bir şey bile ileri sürmek istemedi.

Gerçekten yaptıkları şey törenin formalitelerini yerine getirmek ve bir kez daha ülkemizin koşulsuz teslim olmasını talep eden tehditlerini gerçekten sıkıcı bir tekdüzelikle tekrarlamak idi.

Bush'un teybe kaydedilen mesajı, uzak ve resmi bir tonda olsa da başka halkların seçimlerine karşı küstahlık ve aşağılama havasını açığa vuruyordu. Bir nokta sabittir: ABD'nin müttefikleri yok, çıkarları vardır ve dosta değil, izleyicilere ihtiyacı vardır.

ABD Başkanı, Küba'nın ABD ile ilişkilerin düzelmesi lütfuna erişebilmesi için yerine getirmesi gereken koşulları saydığı zaman yeni bir düzenin çarpık görüntüsü kuşkuya yer bırakmayacak biçimde gözönüne serildi.

Bush'a göre, Kübalılar, örneğin onun serbest ve adil saydığı, elbette Amerikan modeline uygun ve üstelik uluslararası gözetim altında yapılacak seçimleri kabul etmek zorunda kalacaklardı. Küba geçmişte yeni sömürgeci eğemenliği meşrulaştıran siyasal partiler karnavalına geri dönmek zorunda kalacaktı ve doğal olarak uluslararası kuruluşlar Küba'nın varsayılan insan hakları ihlallerini araştıracaktı. Bush ya yanlış ülkeyi seçti ya da zafer sarhoşluğu onu hezeyana sürükledi. Böyle bir platform kabul edilemezdi ve Endara'yı bile kızdırdı.

Konuşmayı yazanlar konuşmanın uzlaşmaz bir çelişkiyi içerdiğini fark etmediler. Taraflardan biri böylesine kabaca, böyle koşullar dikte ederken normal bir iklimin istendiği nasıl varsayılabilir?

Eski CIA başkanı çabalarının görmeye değer ironisini fark etmeksizin taleplerine siyasal hükümlülere, yani karşı devrimci suçlardan dolayı hapse atılanlara özgürlük dediği şeyi de ekledi.

Bu duygulandırıcı ve seçici talep oldukça anlamlı çünkü yürürlükteki anlaşmalara karşın ABD'ye göç etmek isteyen yaklaşık 30.000 Kübalıya, tüm yasal prosedürleri tamamlanmış ve göç etme izni almış insanlara vize vermeyen Bush yönetiminin kendisidir. Gitmesine izin verilenler arasında yurtdışında yaşayan akrabalarının yanına gitmek isteyenlerin yanı sıra bazıları da geçmişte karşı devrimci faaliyetlere katılmışlar ya da ülkeden yasadışı yollarla çıkmaya çalışmışlardı ve bu nedenlerle hapis yatmışlardı. Birleşik Devletler kapıyı onların yüzüne kapayarak kirli işlerini yapmış olanları aşağılarken, bir şekilde masum insanların hayatını tehlikeye atarak bile olsa- ülkemizin göç yasalarını delmeyi başarmış olanları kahraman gibi karşıladı.

Bush'un savunduğu Küba için "özgürlük ve demokrasi" kavramı ve Kübalılara olan derin sevgisi onun portresini pek güzel çiziyor. ABD başkanının entellektüel ve siyasal parlaklık eksiğini sürekli demagoji yapma yeteneği telafi ediyor.

Doğruyu söylemek gerekirse, bu bazı insanların günümüzün terslikleri ve zorlukları karşısındaki tarihsel kültür eksikleri ve şaşkınlıkları hedeflendiği za-

man çoğunlukla etkili oluyor.

Amerikan ideologları ve hükümet yetkililerinin göz açıp kapayıncaya kadar ortaya çıkan onlarca hatta yüzlerce partinin kapitalizmi restore etmek isteyen gerici güçlerin hegemonyası için ideal bir ortam hazırladığı toplumları ve ulusları parçalayan ve bölen çok partili cümbüşü izlerken duydukları kinizmi tahmin etmek zor değildir.

Hikayenizi daha saf başka insanlara anlatın, Mr. Bush. Siyasal iktidar yapısı, kapitalist toplumsal rejimin korunması ve sürekli sağlamlaştırılması hususunda aynı olan yalnızca iki partinin içindeki birkaç nüans sergileyen grup ve eğilimlerin birbirinin yerini almasını kurumlaştırmış olan Amerikan hükümet sisteminden öğrenecek hiçbir şeyimiz yoktur.

ABD başkanına Küba ile ilişkiler için koşulları belirleme iznini veren hangi garip ilahi güçtür? Hangi seçkin insanlar topluluğu onu Kübalılara ne yapacaklarını söyleyebileceğine inandırıyor?

Acaba George Bush Küba'nın ABD ile bu türden ilişkilere ilgi duyup duymadığını merak etmiş midir? Küba'nın da kendi görüşü olduğunu düşünmeyi bırakmış mıdır? Tüm devletlere eşit egemenlik veren ve Küba'ya da karşılıklı olarak kendi koşullarını öne sürme hakkını tanıyan evrensel kabul gören ilkeyi gözardı mı ediyor?

Küba da pekala ABD'nin, şanslı bir adayın oyların yüzde 30'uyla seçilebildiği seçim kavgalarına ve sözde başkanlık seçimleri komedisine bir son vermesini, Kaliforniya ve Massachusetts'teki seçmenlerin sözde uluslar topluluğunun (Commonwealth) üyesi olan Puerto Rico'dakilerden çok daha büyük bir seçme ve seçilme hakkına sahip olduğu karmaşık ve son derece dolaylı olan seçim sistemini modernize etmesini talep edebilirdi.

Küba, ABD'nin siyah nüfusta beyazların iki katı oranında bir çocuk ölümleri oranının görülmesine yol açan ve kızılderililerin evlerinin yüzde 50'sinde tuvalet olmadığı anlamına gelen toplumsal eşitsizlik ve ayrımcılıktan vazgeçmesini de talep edebilirdi. Hatta, ABD'nin ceza sistemini de gözden geçirmesini ve bu konuda reform yapmasını da talep edebilirdi, çünkü bu ülkedeki hapis oranı Güney Afrika'nınkini geçmektedir.

Koşullar listesi sonsuza dek ve gerçekçi olmayacak bir tarzda sürebilirdi. Küba örneğin, ABD ile ilişkilerin normalleşmesi için bir koşul olarak, tek bir Amerikan yurttaşının bile evsiz ve işsiz bırakılmayacağı güvencesini talep edebilirdi. Bugünkü dünyada bütün hükümetler başkalarının da aynı biçimde örgütlenmelerini talep etseydi uygar birarada yaşama mümkün olmazdı.

Tam da zorluklarımız artarken, yönetiminin ekonomimizi boğmak ve ablukayı sıklaştırmak istediği bir sırada ABD başkanının dürüstlüğüne ve Kübalıların iyiliğini istediğine kim inanabilir?

Kübalılar'la ilgili iyi niyeti hakkında böylesine tiksindirici bir biçimde övünen ve iki taraf arasındaki çatışmayı Küba'nın sisteminin yarıkürenin geri kalanıyla uyuşmaması olarak göstermeye çalışan yönetim ve ona karşıt olarak kendi yarattığımız siyasal sistemimizi geliştirmek, korumak ve savunmak: Bizim sapkınlığımız budur. Yığınların ve bireyin bilinçli rolüne ve kendilerini ilgilendiren her konuda katıldıkları demokratik diyolağa katkılarından dolayı bu sistemle gurur duyuyoruz. Aynı zamanda toplumsal mülkiyet, toplumsal ve ekonomik gelişme ve toplumun tüm yaşamında karar alma süreçlerinde görülmemiş bir demokratikleşmeye olanak veren tam bağımsızlık ve egemenliğin uygulanmasından dolayı ondan gurur duyuyoruz.

George Bush'un kaba şantaj denemesinin ardından sahneye Bernard Aranson çıktı ve bu ikincisi naifliği sayesinde teselli ödülünü kazanabilirdi. Miami'de özerklik yanlısı caudillolara utanmasını unutturacak ve kuşkusuz Küba topluluğunun tüm ilerici unsurlarını dışlayan bir dinleyici topluluğu önünde konuşan dışişleri yardımcısı, ABD'nin Küba'ya karşı saldırgan niyetler beslemediğini, Küba için bir planının bulunmadığını ve bu ülkenin işlerine karışma hakkı olduğunu iddia etmediğini belirtti.

Tepeden bakan ve gülünç bir konumda olan Aranson hükümetinin Küba'nın barışçıl yollarla demokratikleşmesini istediğini çünkü hiç kimsenin Küba halkının şiddet, yaralar ve acıya maruz kalmasını istemediğini söyledi. Aranson'u dinleyen biri, ekonomik abluka, Domuzlar Körfezi saldırısı, Füzeler Krizi ve Amerikan senatosunun soruşturduğu ve resmi olarak eleştirdiği Küba liderine yönelik suikast girişimlerinin sanki başka bir gezegende geçen olaylarmış gibi düşünürdü.

Aranson alışılmış tarzdaki konuşmasında pek cüretliydi: ABD'nin Küba'yı işgal tehdidi Kübalıların icat ettiği bir hileydi, ABD Küba'yı tehdit etmiyordu.

Bu ifadelerin hiçbirini ciddiye almak mümkün değildir, çünkü bunlar Bush'un övünme ve şantajlarını tamamlamaktadır ancak.

Şurası çok açık, Küba ABD'ye bir tehdit değildir. Tehdit edemez çünkü sağduyu bunun için ne niyeti ne de ekonomik ve askeri gücü olmadığını söyler. Çünkü Küba'nın askeri stratejisi savunmaya yöneliktir. Fakat bu mantık ABD için geçersizdir.

ABD, Küba'yı tehdit etmiyorsa ve devrime karşı şiddet kullanmak istemiyorsa, neden ablukaya alıyor ve niçin Guantanamo'daki üsse ihtiyaç duyuyor, niçin bu üssü hemen şimdi kaldırmıyor? Güney'de Küba'ya çevrilmiş uçaklar ve füzelerle dolu olan üslerini tutmasının anlamı nedir? Uygun bir anda bir hava saldırısı düzenleme niyetleri yoksa neden Karayip'lerde tehlikeli askeri manevralar, Küba'ya karşı yoğun bir hava saldırısının provası yapılıyor?

Gerçekler daha önce başkanın yaptığı övünmelere yaklaşan Aranson'un görünüşteki samimi sözleriyle çelişiyor. Hiçbir siyaset bilimi, ne denli derin olursa olsun ABD'nin söyledikleri ile yaptıkları arasındaki uyuşmazlığı gideremez. Siyasal terimlerle söylersek, kinizm, demagoji ve bayağılıktan hiçbir ciddi ya da onurlu sonuç çıkmaz.

ARTIK GÖRÜLMÜŞTÜR: Truva atı kimlikli Bülent Ecevit'in, CHP-SHP kimliğinin mezarcısı olduğu görülmüştür.

ARTIK GÖRÜLMÜŞTÜR: Yıllanmış demagog Süleyman Demirel'in, bu düzenin mezarlık imamı olduğu görülmüştür.

ORTAYA ÇIKMIŞTIR: SHP'nin ihanet kapısının önünde ter döktüğü ortaya çıkmıştır. SHP, kaybettirdikleri ve futbolcu transferi örneği peşinden koştukları ile DYP'den farksız olduğunu göstermiştir. Sosyal demokrasinin şaşılığının, ihanet kapısı önünde tereddüte dönüştüğü artık ortaya çıkmıştır.

HEP lider ve milletvekilleri asıllarına dönmüşlerdir. Kaynayan Kürt kazanının buharıyla yükselen bu hareketin yöneticilerinin, hiç bir protokol ya da sözleşme yapmadan, kendilerini atan, çok yakında Kürtler'e karşı sınır ötesi operasyonunu "elinizi çabuk" tutun diyerek utangaç bir biçimde destekleyen SHP ile yapmış olduğu milletvekilliği ittifakı hiç bir şekilde onaylanamaz bir nitelik almıştır.

SP Liderliği, eylülist darbe öncesinin sorumluluklarından kurtulmak için ciddi bir çaba göstermemek bir yana, en önemli konularda bir uçtan diğer uca fırlayarak varolan güvensizliği artırmaktadırlar.

AKTİF BOYKOT: Seçimde tek devrimci yol aktif boykottur.

BİR: ANAP, DYP, DSP karşı parti kabul edilmelidir. Bu seçimlerde, karşı partileri zaman içinde eritecek uzun dönemli ve inatçı bir politika ve propaganda başlatılmalıdır.

İKİ: Sosyalist ve Kürt Devrimcisi adaylar desteklenmelidir.

AKTİF BOYKOT, budur. Bu, ilkedir. Ancak bu seçimin bazı pratik zorlukları görülmektedir. Seçime girme hakkını elde eden SP'nin liderliği bir yana, tabanında, bu partinin sosyalist olduğunu düşünen iyi niyetli sosyalistler bulunabilecektir. SHP-HEP milletvekili ittifakı nedeniyle Kürt halkının devrimci mücadelesini duyan devrimci Kürtler'in bu listede bulunmaları mümkündür. Bu durumlar bağımsız aday sayılabilirler; titizlikle incelenmeli ve böyle değerlendirme yapıldığı takdirde mutlaka işaretlenmelidir.

SEÇİM, dünya sosyalist sisteminin yıkıldığı ve arkasından tiksindirici bir kapitalizmin çıktığı bir zamanda yapılmaktadır. Bu yıkıntıya bakarak, çok yakındaki yıkıntıyı gözlerden kaçırmamak gerekmektedir: Türkiye düzeni de yıkılmaktadır. Bu yıkıntının üzerine, iki yüzlü, obur, bürokrat, çürümüş ve kokuşan bir tekelli-emperyalist düzen oturtulmak istenmektedir. Düzen, bu oturtma işlemi için bir iç savaş hazırlığı içindedir.

SORUN, artık sadece direnmek değil bu savaşı kazanma sorunudur.

ŞİMDİYE KADAR, Türkiye'nin devrimcileri hep kazandıklarını korumaya çalıştılar. Bunun için hep yenildiler.

ÇÖZÜM, savunma değil hücumdur.

ÇÖZÜM, korumak değil sıçrayarak ilerlemektir.

SEÇİM çözüm değildir.

ÇÖZÜM, sosyalizm için ve sosyalizmde hiç durmamaktır.

TOPLUMSAL KURTULUŞ'UN BEŞ YILI

Sahibi:	Genel Müdür:	Genel Koordinatör:	Genel Yayın Yönetmeni:	Yazı İşlerie Müdürü:
Bilgesu Erenus	Hasan Akgüç	M. Emin Sert	Erhan Tezgör	Servet Ulusoy
Yalçın Küçük	Şevki Ömeroğlu	Abdullah Keskin	İlhan Akalın	Orhan Gökdemir
Ahmet Zengin		Çelik Bilgin	Onur Erk	Felemez Ak
Şevki Ömeroğlu			Candan Baysan	İlhan Akalın
			Nejdet Kanbir	H. Kaya Eker
				Metin Ağaçgözgü
				Sedat Yılmaz
				Hasan Kara
				Nejdet Kanbir
				Kadir Güven

BÖLGE DEVRİMİ

EKİM DEVRİMİ, dünya sosyalizminin kalesinde, Almanya'da, eridiği bir zamanda gerçekleşti. Devrim, beklenmedik bir yerde ve egemen bilgiçlerinin bilmedikleri bir kadro tarafından gerçekleştirildi. Sosyalizmin yıkıldığının düşünüldüğü bir zamanda, umulmadık bir yerde beklenmedik önderlerle gerçekleştirilmesi Ekim Devrimi'nin özellikleridir.

BUGÜN, çökmüştür.

STALİN sisteminden çok uzaklaşmanın kapitalizm olduğunu göstererek tarihe mal olmuştur.

ÇÖKÜŞTEN hemen çıkarılacak iki ders görülmektedir. Bunlardan birincisi Trotskiy ve Mao'nun tarihin kaydettiği önemli ve yiğit devrimciler olmasıyla ilgilidir. Yaşamlarını, anladıkları sosyalizmi kurmaya ve bunun için sınıflı toplumu devirmeye ayırdılar. Gerilerinde trotskistleri ve maocuları bıraktılar.

TROTSKİY VE MAO'nun ardılları, sovyet sisteminde gördükleri eksiklikleri, bir sosyalizm düşmanlığına çevirmekten kendilerini alamadılar. Yayınları ve eylemleri ile, dünya tekellerinin, istihbarat ve propaganda örgütlerinin araçları haline geldiler. Küçümsedikleri varolan, reel sosyalizmin yıkımında payları vardır. Bu pay onları, bundan sonraki devrimci sosyalizmden uzak tutacaktır.

CAHİLLEŞMEYİ temsil ettiler. Eğer reel sosyalizm, otuzlu yıllarda veya altmışlı yıllarda, sosyalizm olmaktan çıktıysa, şimdi olan nedir; kafasının içinde köy imamı örneği yanar-döner fırıldaklar yoksa, her halde, Lenin'in heykellerinin çöp arabalarında taşınmasından sevinç duymamalıdırlar. Bunlar, Vietnam halkının mücadelesine, Kastro'nun devrimine, Angola'ya destek olanlarla, Lenin'in heykellerini sürükleyenleri, Honecker'i düşman ellere teslim edenleri aynı yönetimin iki kliği sayacak kadar köy imamı kafalıdırlar.

SOSYALİZM, bir dünya sistemidir ve bu çöküşe karşın hiç bir zaman unutulmaması gereken ikinci derstir. Ekim Devrimi, bir bölge devrimi olarak doğmuş, ancak dünya devrimini gerçekleştirecek dinamizmden yoksun çıkmıştır. Başka ülkelerde devrimi kolaylaştırmak yerine, olan devrimlere destek vermiştir. Fakat sonuçta, geride kalan sınıflı sistemleri yıkmak iradesinden yoksun kalan, bu nedenle kapitalizm ile barış içinde bir arada yaşamayı kabul eden sosyalizm, bir dünya savaşını ve bir soğuk savaşı atlattıktan sonra, ikinci soğuk savaşta, barış içinde yaşamayı planladığı sistem tarafından çökertilmiştir.

FRANSIZ halkı, ilk burjuva devrimini gerçekleştirmiştir. Bunun onurunu taşımaktadır; daha sonra bir kaç kez reddetmesine karşın onur, Fransız halkınındır.

RUSYA halkı, ilk sosyalist devrimini gerçekleştirmiştir. Büyük bir söz olmuş, büyük bir türkü olarak dünyanın her yanında yankı bulmuştur. Rusya halkı şimdi devrimini reddetmiş, gelecek kuşakları, Rusya halkına olan borçlarından kurtarmıştır.

BÖLGE devrimi gündemdedir. Eşitsiz gelişme yasası, Sovyet sosyalizmini aşacak bir devrimin onur ve sorumluluğunu bu bölgenin halklarına vermektedir. Bu bölgenin halkları, Kürtler, Araplar, Ermeniler, Helenler, Bulgarlar ve hiç kuşkusuz Türkler'dir.

BÖLGENİN sorunlarının çözümü ancak devrimledir.

SORUNLAR, bölgeyi devrime zorlamaktadır.

AKDENİZ'in bütün dillerde adı, Karalar Arası Deniz'dir. Karalar Arası Deniz, bölge halkını birleştirmek durumundadır.

KARADENİZ'in eski adı İyi Komşuluk Denizi'dir. Bölge halkı iyi komşuluk denizini aşarak birbirini geliştirmek zorundadırlar. Dostluk ve karşılıklı sevgi, ancak birbirini geliştirmekle mümkündür.

"TEK BAŞIMA kendimi ne kadar geliştiririm": Bu kapitalizmin öz ilkesidir.

"BİRLİKTE yoldaşımı nasıl geliştiririm": Bu ortakçılığın ilkesidir. Bölge devrimi, başından itibaren ortakçılığın bu temel ilkesine göre örgütlenmek ve iktidarı almak durumundadır.

BÖLGE DEVRİMCİSİ, kendi halkının devrimi ile bölge devrimini özdeşleştirebilendir. Bölgenin her yöresindeki devrimi kendi devrimi kadar öncelikli göremeyen bölge devrimcisi olmamalıdır: **Bölge devrimi bölgede kalmamak zorundadır.**

"EKİM devrimi ölmüştür." Devrimci, "Yaşasın Bölge Devrimi" diyebilendir.

DEVRİMCİ, yıkıntıda devrimi görebilen ve dünya devrimini planlayandır.